

คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ

ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 (2023) กรกฎาคม - ธันวาคม พ.ศ.2566

ISSN : 1906-2508

E-ISSN : 2697-5831

https://so04.tci-thaijo.org/index.php/social_crru

กองบรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์วิชาการ

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์จามรี พระสุนิล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธนพัทธ์ จันทพิพัฒน์พงศ์

กองบรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์วิชาการ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.มนัส สุวรรณ

ศาสตราจารย์ ดร.อนรรักษ์ ปัญญาวัฒน์

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.ยุวัฒน์ วุฒิเมธี

รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี พิริยะกุล

รองศาสตราจารย์ ดร.บุญทวรรณ วิงวอน

รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา

รองศาสตราจารย์ ดร.อัจจรา ประเสริฐสิน

รองศาสตราจารย์ ดร.ขวัญหญิง ศรีประเสริฐภาพ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดาร์ตน์ ตันติวิวัฒน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์ภาภรณ์ บุญประเสริฐ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระวัฒน์ อุ่นเสนาหา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชิต ลำไย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล สายสวัสดิ์ พิชญ์ไพบูลย์

อาจารย์ ดร.กนกวรรณ เอี่ยมชัย

นางศรีสมร พิริยะสุรวงศ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

บทบรรณาธิการ

วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย มีวัตถุประสงค์เป็นพื้นที่สำหรับการเผยแพร่ผลงานวิชาการทั้งบทความวิจัยและบทความวิชาการ ด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ การศึกษา การพัฒนาสังคม สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รวมถึงสหวิทยาการแขนงต่างๆที่สอดคล้องกับบริบทสังคมปัจจุบัน

ผลงานที่นำเสนอในฉบับนี้ประกอบไปด้วย บทความภาษาไทยจำนวน 8 เรื่อง เป็นบทความวิจัยจำนวน 7 เรื่อง ที่มีความน่าสนใจ ทั้งในมิติการพัฒนาการศึกษา ได้แก่ การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายการจัดการศึกษา และรูปแบบการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียน ในพื้นที่จังหวัดน่าน ผลงานวิจัย ที่ศึกษาสภาพปัญหาและระบบบริหารจัดการศึกษา ห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ รวมถึง กระบวนการศึกษาเชิงคุณภาพในการเสริมสร้างองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยใช้พืชสมุนไพร ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมผู้สูงวัยในปัจจุบัน และ การศึกษาการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน ในตำบลสุรนารี อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา รวมถึงบทความวิจัยที่แสดงถึงการศึกษาด้านการพัฒนาองค์กร ซึ่งวิเคราะห์ปัจจัยความสุขในการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันองค์กรของบุคลากร และงานวิจัยด้านสังคมวิทยามนุษยวิทยา ในประเด็นหลักสูตรแฝงว่าด้วยกลวิธีการตีตราตนเองของนักเรียนในสถานศึกษาซึ่งเป็นการศึกษาเชิงปรากฏการณ์ และประกอบไปด้วยบทความวิชาการ เรื่องการพัฒนาการจัดการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายสู่การเป็นมหาวิทยาลัยอัจฉริยะ

โดยทุกบทความได้รับการพิจารณา ให้ข้อคิดเห็น วิพากษ์ และแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ จากหลากหลายสถาบันจำนวน 3 ท่าน ซึ่งมีความเชี่ยวชาญในศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง โดยจะเป็นประโยชน์ ต่อการขับเคลื่อนและพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนในหลายมิติ กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกกระบวนการของการจัดทำวารสาร ตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นสมบูรณ์ โดยมีเป้าหมายร่วมที่สามารถจุดประกายความคิดของผู้อ่าน ตลอดจนนำไปประยุกต์ใช้ และอ้างอิงเชิงวิชาการ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ และเป็นพื้นที่ทางวิชาการในการสร้างสรรค์สังคมแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับพันธกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างแท้จริง

สารบัญบทความ

บทความวิจัย

รูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนบ้านเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2	1-15
สภาพปัญหาการบริหารจัดการศึกษาห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ภายใต้การกำกับ ดูแลของมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ลำปาง เชียงราย	16-30
การพัฒนาที่ยั่งยืนที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลสุรนารี อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา	31-49
หลักสูตรแฝงว่าด้วยเรื่องกลวิธีการตีตราตนเองของนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก : การศึกษา เชิงปรากฏการณ์วิทยา	50-76
การเสริมสร้างองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยใช้พืชสมุนไพรใบกระท่อมในการดูแลรักษาสุขภาพ ของตนเอง จังหวัดสระบุรี	77-87
รูปแบบการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านเชียงแสนทราย สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2	88-103
ปัจจัยความสุขในการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันองค์กรของบุคลากร วิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	104-122

บทความวิชาการ

การพัฒนาการจัดการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ลำปางสู่การเป็น มหาวิทยาลัยอัจฉริยะ	123-141
---	---------

รูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียน
บ้านเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2
Participatory management model By the education network of
Ban Siew School Under Nan Primary Educational Service
Area Office 2

ชยพล คำยะอ่อน^{1*}
Chayaphon Comyaoun¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนบ้านเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 2) ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนบ้านเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 ที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน 3) พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนบ้านเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม ประชากรประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านพร้าว นายกองค์การบริหารส่วนตำบลยมและเจ้าอาวาสวัดบ้านเสี้ยว จำนวน 92 คน โดยใช้ประชากรทั้งหมด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 17 คน โดยใช้ประชากรทั้งหมดวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนบ้านเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนบ้านเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากและความต้องการการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนบ้านเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) รูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนบ้านเสี้ยว

¹ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2

Director of Ban Siew School Under the Nan Primary Educational Service Area Office 2

*Corresponding author : email: Phathuang2517@gmail.com

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3) รูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนบ้านเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ส่วนที่ 2 รูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนบ้านเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 มี 5 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผน 2) ด้านการตัดสินใจ 3) ด้านการปฏิบัติ 4) ด้านการติดตามและประเมินผล 5) ด้านการแก้ไข พัฒนา ส่วนที่ 3 การบริหารสู่ความสำเร็จ

คำสำคัญ: รูปแบบ การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม เครือข่ายการศึกษา

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the conditions, problems, and needs of Participatory Management in the 21st century of Ban Siew School under Nan Primary Educational Service Area Office 2. 2) A study of Participatory Management in the 21st century of Ban Siew School under Nan Primary Educational Service Area Office 2 currently. 3) Develop a model for Participatory Management in the 21st century of Ban Siew School under Nan Primary Educational Service Area Office 2. In this research, It is mixed research. It consists of quantitative research using questionnaires. The population consists of the School director, teacher, school committee Parents, the Director of Ban Phrao Health Promoting Hospital, the President of Yom Subdistrict Administrative Organization, and the Abbot of Ban Siew Temple 92 people. Using the total population Data were analyzed using mean and standard deviation statistics and qualitative research using interview forms consisting of 17 teachers and school committees. The whole population was used to analyze the data by content analysis.

The results of the research found that 1) the conditions of Participatory Management in the 21st century of Ban Siew School under Nan Primary Educational Service Area Office 2 the overall level is moderate. The problems of Participatory Management in the 21st century of Ban Siew School under Nan Primary Educational Service Area Office 2 the overall level is high. The need for Participatory Management in the 21st century of Ban Siew School under Nan Primary Educational Service Area Office 2 overall level is high. 2) Type of Participatory Management in the 21st Century of Ban Siew School under Nan Primary Educational Service Area Office 2 Currently the overall level is high. 3) Type of Participatory Management by the education network of Ban Siew School in the 21st century of Ban Siew School under Nan Primary Educational Service Area Office 2 consists of 3 main components. The first part is the introduction, and the second part is the Model of Participatory Management in the 21st century

of Ban Siew School under Nan Primary Educational Service Area Office 2 has 5 sides 1) Planning 2) Decision making 3) Practice 4) Monitoring and evaluation 5) Correction and development. And the third part is the management for success.

Keyword: Type, Participatory Management, education network

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ทุกประเทศใช้เป็นนโยบายหลักสำหรับการพัฒนาประเทศ เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือหนึ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ อันจะส่งผลต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติโดยตรง ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 54 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการศึกษาไว้ว่า รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาให้สมกับวัยโดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการกำกับ ส่งเสริมและสนับสนุนในการจัดการศึกษาดังกล่าวอย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล (Constitution of the Kingdom of Thailand, 2017)

การจัดการศึกษาและพัฒนการเรียนรู้ของผู้เรียนจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหาให้กับผู้เรียนในทุกมิติของภูมิสังคม โดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ผู้เรียนได้รับการพัฒนาการเรียนรู้และเรียนรู้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 ได้จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า มุ่งจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพและมาตรฐานสากล บนวิถีความเป็นไทยตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่สังคมอนาคตที่สมดุลและยั่งยืน มีกลยุทธ์ยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา (Nan Primary Educational Service Area Office 2, 2022) การที่จะให้การศึกษาปรับบทบาทเชิงรุกและมีพลังสร้างสรรค์ให้เป็นสังคมแห่งปัญญาและการเรียนรู้ในยุคข้อมูลข่าวสารและการเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์จำเป็นต้องเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการจัดการศึกษาใหม่ คือต้องมุ่งให้สังคมทุกส่วนมีส่วนร่วมและรับผิดชอบการจัดการศึกษาที่เป็นการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิตโดยมีเครือข่ายการศึกษาร่วมกันพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานของการศึกษา

ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของเครือข่ายการศึกษา การทำงานแบบมีส่วนร่วมนั้นไม่ว่าจะเป็นระดับครอบครัว ระดับสถานศึกษา ระดับชุมชน ระดับองค์กร หรือระดับประเทศนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการพัฒนา เพราะจะช่วยให้ผู้มีส่วนร่วมเกิดความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ (Ownership) และจะทำให้ผู้มีส่วนร่วมหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนั้นยินดีปฏิบัติตาม (Compliance) และรวมถึงตกลงยอมรับ (Commitment) ได้อย่างสมัครใจและเต็มใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Amenu, and Tekaa Christian E. (1980) ได้ศึกษา

ทักษะของชาวอินเดียในแคนาดาที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วยการจัดการศึกษา พบว่า การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จในชุมชนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรการจัดการศึกษาที่สามารถสนองตอบความต้องการของชุมชนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรการจัดการศึกษาที่สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของชุมชนในเมื่อประชาชนมีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็ง การจัดการศึกษาก็ประสบความสำเร็จ

สภาพการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนบ้านเสี้ยว ในปัจจุบันยังเป็นบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนเป็นหลัก ขาดการมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ถึงแม้จะมีคณะกรรมการสถานศึกษาในการกำกับการบริหารเชิงนโยบาย ยังขาดการร่วมวางแผน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ขาดการมีส่วนร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินผลและขาดการร่วมปรับปรุงพัฒนาอย่างเป็นระบบ ยังไม่มีแนวทางในการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย องค์กรภาครัฐ องค์กรเอกชน ยังไม่รู้บทบาทในการร่วมพัฒนาการจัดการศึกษาที่ชัดเจน ยังมีการบริหารแบบมีส่วนร่วมของเครือข่ายการศึกษา ที่มีในระดับน้อยจนก่อให้เกิดการสร้างแรงจูงใจต่อบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา และต่อนักเรียนในระดับน้อย จะด้วยความไม่เข้าใจหรืออาจไม่รู้ในบทบาทหน้าที่ หรือเพราะไม่มีช่องทางหรือแนวทางในการเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมวางแผน ร่วมคิดแลกเปลี่ยนข้อมูล ร่วมปฏิบัติ ร่วมตัดสินใจ ตลอดถึงการร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมวัดและประเมินผลและร่วมปรับปรุงพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป (Ban Siew School, 2022)

จากสภาพการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนบ้านเสี้ยวที่กล่าวมา ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเสี้ยว จึงสนใจที่จะศึกษารูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและปรับปรุงแก้ไขอันนำไปสู่เป้าหมายของการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ คุณภาพครูและคุณภาพผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนบ้านเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2
2. เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนบ้านเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนบ้านเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

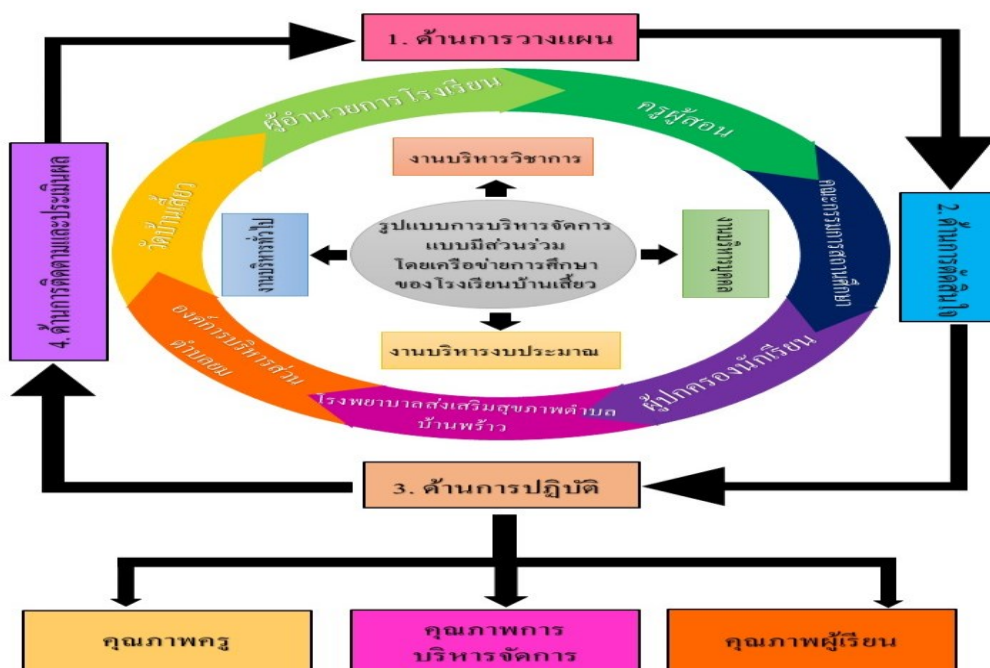
กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยรูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนบ้านเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 มีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

1. หลักการแนวคิด ขอบข่ายภาระงานในการบริหารโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย 4 งาน คือ งานบริหารวิชาการ งานบริหารบุคคล งานบริหารงบประมาณและงานบริหารทั่วไป

2. หลักการแนวคิดการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนบ้านเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ที่มาจากการสังเคราะห์แนวคิดการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผน 2) ด้านการตัดสินใจ 3) ด้านการปฏิบัติ 4) ด้านการติดตามและประเมินผล (Suramanee S., 2017, Winitchai D., 2018, Saetwong Y., 2019 และ Yongkamon Th., 2019)

จากแนวคิดและหลักกรดังกล่าว ผู้วิจัยจึงนำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพ 1 ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายการศึกษา ของโรงเรียนบ้านเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนั้นเพื่อให้การวิจัยเป็นไปตามระเบียบวิธีการ ผู้วิจัยจะนำเสนอวิธีการวิจัยดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง นักเรียน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านพร้าว นายกองค์การบริหารส่วนตำบลยม และ เจ้าอาวาสวัดบ้านเสี้ยว จำนวน 92 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยรูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดย เครือข่ายการศึกษา ของโรงเรียนบ้านเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ครั้งนี้ ประกอบด้วย 2 ชนิด คือ

1. แบบสอบถาม
2. แบบสัมภาษณ์

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ดังนี้

1. แบบสอบถาม

1.1 ศึกษาทฤษฎี แนวคิด หลักการ จากหนังสือ ตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

1.2 ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ข้างต้น

1.3 นำเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ขอคำแนะนำและตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาในแบบสอบถาม ของข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน

1.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทำการทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

1.5 นำแบบสอบถามที่ได้กลับคืนมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น

1.6 ปรับปรุงและจัดทำแบบสอบถามที่สมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บข้อมูลต่อไป

2. แบบสัมภาษณ์

2.1 กำหนดประเด็นหลักในการสัมภาษณ์ตามประเด็นที่ต้องการศึกษา

2.2 จัดทำร่างแบบสัมภาษณ์

2.3 ตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์

2.4 แก้ไข ปรับปรุงและพัฒนาเป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากร ผู้วิจัยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์ครบถ้วน 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายการศึกษา ของโรงเรียนบ้านเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

1.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ใช้วิธีการจัดส่งและรับแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง

1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยการเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายการศึกษา ของโรงเรียนบ้านเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2 ที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน

2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ใช้วิธีการจัดส่งและรับแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการจัดประชุมสนทนากลุ่ม

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายการศึกษา ของโรงเรียนบ้านเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2

3.1 ดำเนินการสัมภาษณ์และบันทึกการสัมภาษณ์ ทั้งในรูปแบบการบันทึกเป็นเอกสารและการบันทึกเสียง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบสอบถาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐาน ใช้วิธีการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 3 สภาพการบริหารงานวิชาการ ใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 4 ปัญหาการบริหารงานวิชาการ ใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 5 ความต้องการการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายการศึกษา ใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

ส่วนที่เป็นปัญหา ความต้องการและข้อเสนอแนะในแต่ละขั้นตอนที่เป็นแบบปลายเปิด ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา แจกแจงความถี่และสรุปสาระสำคัญ

2. แบบสัมภาษณ์ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปสาระสำคัญ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายการศึกษา ของโรงเรียนบ้านเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายการศึกษา ของโรงเรียนบ้านเสี้ยว

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2) ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายการศึกษา ของโรงเรียนบ้านเลี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ที่ดำเนินการปัจจุบัน 3) พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายการศึกษา ของโรงเรียนบ้านเลี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ตอนได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายการศึกษา ของโรงเรียนบ้านเลี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	36	39.10
1.2 หญิง	56	60.90
รวม	92	100.00
2. ระดับการศึกษาสูงสุด		
2.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี	49	53.30
2.2 ปริญญาตรี	35	38.00
2.3 ปริญญาโท	7	7.60
2.4 ปริญญาเอก	1	1.10
รวม	92	100.00
3. ตำแหน่งหน้าที่		
3.1 ผู้อำนวยการโรงเรียน	1	1.10
3.2 ครูผู้สอน	10	10.90
3.3 คณะกรรมการสถานศึกษา	7	7.60
3.4 ผู้ปกครองนักเรียน	71	77.20
3.5 นายกองค์การบริหารส่วนตำบล	1	1.10
3.6 เจ้าอาวาสวัดบ้านเลี้ยว	1	1.10
3.7 ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้าน	1	1.10
พรวัว		
รวม	92	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เพศส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 60.90 มีระดับการศึกษาสูงสุดส่วนใหญ่เป็นระดับต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 53.30 และมีตำแหน่งหน้าที่ส่วนใหญ่เป็นผู้ปกครองนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 77.20

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับคุณภาพการดำเนินงานของภาพรวมทุกด้านของสภาพการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนบ้านเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

ที่	ข้อรายการ	ระดับคุณภาพการดำเนินงาน		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านการวางแผน	3.19	0.74	ปานกลาง
2	ด้านการตัดสินใจ	3.19	0.80	ปานกลาง
3	ด้านการปฏิบัติ	3.08	0.78	ปานกลาง
4	ด้านการติดตามและประเมินผล	3.07	0.76	ปานกลาง
ภาพรวมทุกด้าน		3.13	0.77	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่าเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีด้านที่อยู่ในระดับปานกลาง 4 ด้าน

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับปัญหาการดำเนินงานของภาพรวมทุกด้านของปัญหาการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนบ้านเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

ที่	ข้อรายการ	ระดับปัญหาการดำเนินงาน		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านการวางแผน	3.41	0.77	ปานกลาง
2	ด้านการตัดสินใจ	3.62	0.79	มาก
3	ด้านการปฏิบัติ	3.68	0.82	มาก
4	ด้านการติดตามและประเมินผล	3.74	0.83	มาก
ภาพรวมทุกด้าน		3.61	0.80	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่าเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีด้านที่อยู่ในระดับมาก 3 ด้านและอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความต้องการการดำเนินงานของภาพรวมทุกด้าน ของความต้องการการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนบ้านเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2

ที่	ข้อรายการ	ระดับความต้องการ การดำเนินงาน		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านการวางแผน	3.86	0.73	มาก
2	ด้านการตัดสินใจ	3.76	0.83	มาก
3	ด้านการปฏิบัติ	3.89	0.77	มาก
4	ด้านการติดตามและประเมินผล	3.65	0.86	มาก
ภาพรวมทุกด้าน		3.79	0.79	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่าเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีด้านที่อยู่ในระดับมาก 4 ด้าน

ตอนที่ 2 ผลการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายการศึกษา ของโรงเรียนบ้านเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2 ที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการดำเนินงานของภาพรวมทุกด้านของการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนบ้านเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2 ที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน

ที่	ข้อรายการ	ระดับการดำเนินงาน		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านการวางแผน	4.50	0.58	มากที่สุด
2	ด้านการตัดสินใจ	4.45	0.60	มาก
3	ด้านการปฏิบัติ	4.13	0.63	มาก
4	ด้านการติดตามและประเมินผล	3.85	0.66	มาก
5	ด้านการแก้ไข พัฒนา	3.45	0.66	ปานกลาง
ภาพรวมทุกด้าน		4.07	0.62	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่าเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน ระดับมาก 3 ด้านและอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน

ตอนที่ 3 ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนบ้านเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2

การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนบ้านเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 2 ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 3 ส่วน คือ 1) ส่วนนำ 2) รูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนบ้านเสี้ยว สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 และ 3) การบริหารสู่ความสำเร็จ แต่ละส่วน ประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย ดังต่อไปนี้

- 1) ส่วนนำ ประกอบด้วย ความนำ วัตถุประสงค์ แนวคิดและหลักการและเงื่อนไขของรูปแบบ
- 2) รูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนบ้านเสี้ยว
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้
 1. ด้านการวางแผน
 2. ด้านการตัดสินใจ
 3. ด้านการปฏิบัติ
 4. ด้านการติดตามและประเมินผล
 5. ด้านการแก้ไข พัฒนา
- 3) การบริหารสู่ความสำเร็จ ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์การบริหารสู่ความสำเร็จ แนวทางการนำ
รูปแบบไปใช้และเงื่อนไขสู่ความสำเร็จ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนบ้านเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 มีประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. สภาพ ปัญหาและความต้องการการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนบ้านเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 สภาพการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนบ้านเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดอุทัยธานี (Teekaporn T., 2017) ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารเครือข่ายโดยภาพรวมมีสภาพที่เป็นจริงอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของยงควิโรจน์ เศษวงค์ ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย ผลการวิจัย พบว่า สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย โดยภาพรวมมีการปฏิบัติการณ์มีส่วนร่วม อยู่ในระดับปานกลาง (Saetwong Y., 2019) ปัญหาการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนบ้านเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิรัฐติกา บุญอินทร์ (Boonin J., Sarawit Th., and Parunggu Ch., 2018) ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ในด้านปัญหาโดยภาพรวม

มีปัญหาระดับมากและความต้องการการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนบ้านเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนอง เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย จังหวัดอุทัยธานี ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารเครือข่ายโดยภาพรวมมีสภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 (Teekaporn T., 2017)

2. รูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนบ้านเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนอง เขต 2 ที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน ได้ค้นพบและนำเสนอในการวิจัยครั้งนี้ได้มาจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อคิดเห็นจากผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนบ้านเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนอง เขต 2 และการสำรวจการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายการศึกษา ซึ่งสรุปรวมได้ 5 ด้าน ที่สำคัญคือ 1) ด้านการวางแผน 2) ด้านการตัดสินใจ 3) ด้านการปฏิบัติ 4) ด้านการติดตามและประเมินผล 5) ด้านการแก้ไข พัฒนา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ ด้านการปฏิบัติ และด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือ ด้านการแก้ไข พัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับสรารุ สุธะมณี (Suramane S., 2017) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกุล) สำนักงานเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกุล) สำนักงานเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร มีรูปแบบการมีส่วนร่วมแบบเครือข่ายผู้ปกครอง มีกระบวนการการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกุล) 6 ขั้นตอน คือ 1) การระดมความคิด 2) การร่วมวางแผน 3) การร่วมลงมือทำ 4) การร่วมติดตามประเมินผล 5) การร่วมแก้ไขพัฒนา และ 6) การรับประโยชน์ร่วมกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก คือ องค์ประกอบหลักที่ 1 คือ ภารกิจของโรงเรียน ประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) การปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ 3) การประเมินผล 4) การจัดหาทรัพยากร 5) การเผยแพร่ความรู้และองค์ประกอบหลักที่ 2 คือ กระบวนการบริหารภารกิจ ทั้ง 5 ประการ ได้แก่ การวางแผน (Plan = P) การปฏิบัติตามแผน (Do = D) การตรวจสอบ (Check = C) และการปรับปรุงแก้ไข (Act = A) รวมถึงผลการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย องค์ประกอบสำคัญ 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ผู้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษา ประกอบด้วย กลุ่มบุคคล 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) คณะกรรมการบริหารงานสถานศึกษา และ 2) ผู้สนับสนุนการบริหารงานสถานศึกษา ส่วนที่ 2 กระบวนการของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย การมีส่วนร่วม 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ร่วมวางแผน 2) ร่วมตัดสินใจ 3) ร่วมปฏิบัติ 4) ร่วมประเมินผล และ 5) ร่วมรับผลประโยชน์ (Winitchai D., 2018) และ Saetwong Y. (2019) พบว่า ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดย

เครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย ได้แก่ PTIDBEA Model ประกอบด้วย การร่วมวางแผน (Plan : P) การร่วมคิด (Think : T) ร่วมตัดสินใจ (Decision Making : D) ร่วมปฏิบัติ (Implementation : I) ร่วมรับผลของการขับเคลื่อนองค์กร (Benefits : B) ร่วมวัดและประเมินผล (Evaluation : E) และการร่วมปรับปรุงพัฒนา (Act : A) ของเครือข่ายการศึกษาที่เหมาะสม ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้แทนผู้ประกอบการ ผู้แทนหน่วยงานต้นสังกัด ผู้แทนผู้ประกอบการ

3. รูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนบ้านเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ส่วนที่ 2 รูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนบ้านเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 มี 5 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผน 2) ด้านการตัดสินใจ 3) ด้านการปฏิบัติ 4) ด้านการติดตามและประเมินผล 5) ด้านการแก้ไข พัฒนา ส่วนที่ 3 การบริหารสู่ความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตและอาชีพของผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดกลุ่มการศึกษาท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า โครงสร้างรูปแบบ ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 หลักการ ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ ส่วนที่ 3 สำคัญ ส่วนที่ 4 องค์ประกอบ มี 2 องค์ประกอบคือ 1) การบริหารแบบมีส่วนร่วม 2) การจัดการเรียนรู้ (Dejyosdee D., 2019) และสอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการเครือข่ายผู้ประกอบการในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (Apaisak W., Yafuu S., and Phumipattarakhom P., 2019) พบว่า 1) องค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย การสร้างความตระหนัก การสร้างเครือข่าย การสร้างรูปแบบเครือข่าย การบริหารเครือข่าย การสร้างความสัมพันธ์เครือข่าย 2) รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมฯ ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ส่วนที่ 2 เนื้อหา ส่วนที่ 3 เงื่อนไข

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษาทำความเข้าใจรูปแบบให้ชัดเจน เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้อง มีการนำรูปแบบไปใช้ในโรงเรียนอย่างสมบูรณ์และใช้ตลอดกระบวนการ มีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบการนำรูปแบบไปใช้อย่างต่อเนื่อง มีการประเมินและปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษาและมีการเผยแพร่ความสำเร็จในการนำรูปแบบไปใช้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยครั้งนี้ได้ค้นพบรูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนบ้านเสี้ยว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ซึ่งเป็นรูปแบบที่สามารถนำไปใช้ได้กับโรงเรียนประถมศึกษาทุกโรงเรียนในประเทศ ซึ่งคาดหวังว่าหากโรงเรียนได้มีการใช้รูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยเครือข่ายการศึกษาแล้ว จะทำให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบ แต่

ในรายละเอียดของรูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยเครือข่ายการศึกษานั้น นอกจากการมีรูปแบบและกระบวนการที่ดีแล้วผู้วิจัยเห็นว่าควรจะมีการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องการศึกษาวិเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการนำรูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยเครือข่ายการศึกษาเพื่อที่โรงเรียนจะสามารถนำรูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยเครือข่ายการศึกษาไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

อ้างอิง

- Amenu, Tekaa Christian E. (1980). **Perception of Community Participation in Education on Canadian Indian Reserve: A North-Central Alberta Case Study (Native American)**. Philosophize Doctor Dissertation Abstracts International: University of Pittsburgh 49.
- Apaisak W., Yafuu S., and Phumipattarakhom P. (2019). The Model of Participatory Management of Parent's Network for Secondary Education. **Mahachula Academic Journal**, 6(2), 198-216. Retrieved from: <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JMA/article/view/192997/153816> (In Thai)
- Ban Siew School. (2022). **Self-assessment report of educational institutions, academic year 2021**. Nan: Ban Siew School. (In Thai)
- Boonin J., Sarawit Th., and Parunggu Ch. (2018). **Development of participatory academic management models of basic Schools Under the Phichit Primary Educational Service Area Office 2**. Doctoral Dissertation in Educational Administration. Kamphaeng Phet Rajabhat University. Kamphaeng Phet. (In Thai)
- Constitution of the Kingdom of Thailand. (2017, April 6). **The Royal Gazette**. Book 134 Episode 40. page 1 – 90. (In Thai)
- Dejyosdee D. (2019). **Development of participatory management models of local wisdom in learning management to promote life and career skills of learners in Sangkat schools, Northeastern Local Education Group**. Doctoral Dissertations, Mahasarakham Rajabhat University: Mahasarakham. (In Thai)
- Nan Primary Educational Service Area Office 2. (2022). **Fiscal Year 2023 Action Plan**. 2 November 2022. (In Thai)
- Panyakong S. (2019). **A Model of Guardian Participation in Learning Resources Management in Schools Under The Ubonratchathani Primary Educational Service Area Office 1 Towards The Philosophy of Sufficient Economy** Doctoral

- Dissertation in Educational Administration, North Bangkok University: Bangkok. (In Thai)
- Saetwong Y. (2019). **Development of participatory management models by the school education network in Chiang Rai Special Economic Zone**. Doctoral Dissertations, Chiang Rai Rajabhat University. Chiang Rai. (In Thai)
- Suramane S. (2017). **The Model of Parents Participation in Education Management of Watsai (Thawornprommanukoon) School, Chom Thong District, Bangkok**. Master Thesis, Thonburi Rajabhat University. Samut Prakan. Retrieved from: <https://cms.dru.ac.th/jspui/handle/123456789/900>. (In Thai)
- Teekaporn T. (2017). The Development of participative management system to effective promotion high school cluster at Uthaitani Province. **VRU Research and Development Journal Humanities and Social Science**, 12(1), 329-342. Retrieved from: <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/vrurdihsjournal/article/view/85232/69016> (In Thai)
- Winitchai D. (2018). **Development of participatory management models of small primary schools under the Office of the Basic Education Commission**. Doctoral Dissertation in Educational Administration Faculty of Education. Burapha University. Chon Buri. (In Thai)
- Yongkamon Th. (2019). **Development of Educational management network models of Sarasas affiliated schools**. Doctoral Dissertation in Educational Administration, University of Phayao: Phayao. (In Thai)

รับเข้าระบบ : 27/08/2566

พิจารณา : 12/09/2566

สิ้นสุดกระบวนการ : 14/11/2566

วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ | 16

ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2566

สภาพปัญหาระบบการบริหารจัดการศึกษาห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยี
ฐานวิทยาศาสตร์ภายใต้การกำกับดูแลของ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย
State and Problems of the Educational Management System in
Science-based Technology Demonstration Classrooms under
the Supervision of Rajamangala University of Technology Lanna,
Chiang Rai

สายสมร ตีปมา^{1*} สิริโฉม พิเชษฐบุญเกียรติ²

Saisamorn Tipma^{1*} Sirichom Pichedboonkiat²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาระบบการบริหารจัดการศึกษาห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย ใน 4 ด้านการบริหาร คือ ด้านงานวิชาการ ด้านงานงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารมหาวิทยาลัย ผู้บริหารหลักสูตร อาจารย์ ผู้สอน ครูพี่เลี้ยง เจ้าหน้าที่ดูแลนักศึกษา จำนวน 30 คน การเก็บข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัย คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาระบบการบริหารจัดการศึกษาห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย ใน 4 ด้านการบริหาร ใน 4 ด้านการบริหาร พบว่า มีค่าเฉลี่ยภาพรวมการปฏิบัติการอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับการปฏิบัติจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ รองลงมา คือ ด้านการบริหารบุคคล ด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านการบริหารงานทั่วไป จากผลการวิจัยนี้ถือว่าเป็นข้อมูลเชิงลึกที่มีคุณค่าเกี่ยวกับจุดแข็งของมหาวิทยาลัยและจุดที่ควรปรับปรุงสำหรับระบบการจัดการศึกษาของห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยี

¹ งานยุทธศาสตร์และบุคลากร กองบริหารทรัพยากร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย

² รองศาสตราจารย์ ดร. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย

¹ plans and policies Personnel Management Division, Rajamangala University of Technology Lanna, Chiang Rai

² Associate Professor Dr. Rajamangala University of Technology Lanna Chiang Rai

* Corresponding author : email: samorn.plan@gmail.com

วิทยาศาสตร์ภายใต้การดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย ซึ่งแสดงให้เห็นว่ายังมีข้อจำกัดในด้านการบริหารต่าง ๆ ที่ควรปรับปรุงประสิทธิภาพโดยรวมให้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ: สภาพและปัญหา ระบบการบริหารจัดการศึกษา ห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์

Abstract

This research is quantitative research. The objectives of this research were to analyze the problems of the educational management system in the Science-Based Technology Demonstration Classroom under the supervision of Rajamangala University of Technology Lanna, Chiang Rai in 4 administrative aspects: academic, budget, personnel management, and general administration. The sample group used in the research was university administrators. course administrator Teachers, mentors, and student care staff were 30 people. Data collection in this research was a questionnaire. The statistics used to analyze research data were frequency, percentage, mean and standard deviation.

The results of the study found that the state and problem of educational management system in science-based technology demonstration classrooms under the supervision of Rajamangala University of Technology Lanna, Chiang Rai in 4 administrative aspects. In 4 administrative aspects, it was found that the average overall performance being at the moderate level. In order of practice from the most to the least was academic administration, followed by personnel management. budget management, and general administration. These findings provide valuable insights into the strengths and areas for improvement in the educational management system of the science-based technology demonstration classrooms under the supervision of Rajamangala University of Technology Lanna, Chiang Rai. It suggests that there is room for enhancement in various administrative aspects to further improve the overall performance.

Keywords: State and Problems, Educational Management System, Science-based Technology Demonstration Classroom

บทนำ

การศึกษาในประเทศไทยมีความสำคัญอย่างมากเพราะเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และเป็นกลไกในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย การศึกษาไทยมีประวัติการพัฒนาอย่างยาวนานซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงวิวัฒนาการเรียนการสอนในประเทศไทยและได้รับการปฏิรูปอยู่หลายครั้งเพื่อให้ประชาชนได้เข้าถึงการศึกษาให้มากที่สุด ดังที่ปรากฏในรายงานประจำปีของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (Office of the Secretariat of the Council of Education, 2018) ทั้งนี้การจัดการศึกษาในประเทศไทยควรมีพัฒนาใน

หลายมิติอย่างต่อเนื่องเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจโลกในศตวรรษนี้และเพื่อการพัฒนาประเทศ รวมทั้งเตรียมความพร้อมคนไทยให้มีทักษะและศักยภาพที่สอดคล้องกับสภาวะการณ์ต่าง ๆ ผลิตประชากรที่มีทักษะการแข่งขันสูงในโลกที่ประสบกับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ มีทักษะการเรียนรู้ที่เหมาะสมของศตวรรษที่ 21

สำหรับระบบการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษานั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจกมีบทบาทในการผลิตความรู้ชั้นสูง ทำหน้าที่ผลิตบัณฑิตและบุคลากรเพื่อพัฒนาประเทศ วิจัย บริการสังคม โดยจัดในมหาวิทยาลัย สถาบันวิทยาลัยหรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่น การศึกษาระดับอุดมศึกษาในปัจจุบันได้แบ่งออกเป็นระดับต่ำกว่าปริญญาหรืออนุปริญญาและระดับปริญญา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา (RMUTL) ถือเป็นหน่วยงานหนึ่งในการจัดการศึกษาเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตภาคเหนือตอนบน สถาปนามาจากวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาทางมหาวิทยาลัยมุ่งผลิตบัณฑิตนักปฏิบัติ ให้มีความเชี่ยวชาญทางด้านวิชาชีพ ใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นพื้นฐาน พัฒนาห้องปฏิบัติการพื้นฐาน และศูนย์ความเชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านวิชาชีพ และการบูรณาการจัดการเรียนการสอนกับการปฏิบัติงานจริง เป็นผู้นำในการจัดการศึกษา บนฐานความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Science and Technology-Based) บูรณาการการเรียนการสอนกับการปฏิบัติงานจริง (Work Integrated Learning; WIL) เสริมสร้างคุณลักษณะบัณฑิตให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และจิตสาธารณะ โดยมีอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย ได้แก่ บัณฑิตนักปฏิบัติมืออาชีพที่ใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน ซึ่งสอดคล้องรายงานของ สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน (Office of Academic Promotion and Registration, 2021) ที่ให้ความสำคัญกับระบบการเรียนการสอนคู่ไปกับการฝึกประสบการณ์ตรงในสถานประกอบการภาคอุตสาหกรรม ซึ่งผู้บริหารสถาบันการศึกษาที่ผลิตบัณฑิตวิชาชีพเฉพาะให้ความสำคัญมากในยุคปัจจุบัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อผลิตกำลังคนภาครัฐเพื่อเป็นแรงงานตัวป้อนในภาคอุตสาหกรรม สอดคล้องกับแนวคิดสหกิจศึกษาของวิจิตร ศรีสะอาน (Srisa-an, 2017) ที่ได้ปาฐกถาพิเศษเรื่อง “นวัตกรรมสหกิจศึกษา 4.0” ในฐานะที่ได้รับยกย่องให้เป็น “บิดาแห่งสหกิจศึกษา” เพราะเป็นผู้ริเริ่มระบบสหกิจศึกษาเข้ามาสู่ในประเทศไทย กล่าวต่อว่า ก้าวใหม่สู่การเป็นสหกิจศึกษายุค 4.0 ในศตวรรษที่ 21 เป็นส่วนหนึ่งของอุดมศึกษา 4.0 เพื่อที่จะช่วยให้อุดมศึกษา 4.0 มีความเข้มแข็งขึ้น โดยเสริมสร้างคุณภาพการสร้างคน สร้างความรู้และสร้างนวัตกรรม ที่มีความเป็นเลิศตรงกับความต้องการและใช้ประโยชน์ได้จริงตามมาตรฐานวิชาการที่ สกอ. กำหนด ทำให้นักศึกษามีความพร้อมในการทำงานและสามารถทำงานได้ทันที และจากการสำรวจผู้ใช้บัณฑิต ทำให้ค้นพบสิ่งสำคัญ 3 เรื่อง คือ 1) การสร้างบัณฑิตที่จบมาแล้วสามารถทำงานได้ทันที 2) มีความอดทน และ 3) มีภาษาอังกฤษที่มีความก้าวหน้า เมื่อผลเป็นเช่นนี้ จึงได้นำสหกิจศึกษามาผูกไว้กับการทำงาน แล้วเรียกว่า “กิจที่ทำร่วมกับการศึกษา” เมื่อเริ่มจัดสหกิจศึกษาในประเทศไทย ได้จัดเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรปริญญาตรีต่อยอวิชาเฉพาะและวิชาชีพในระดับปี 4 โดยให้ไปปฏิบัติงานเต็มเวลา 4 เดือน ในสถานประกอบการ ทำให้เป็นที่มาของการเรียน 3 ภาคการศึกษา เป็น Teaching Engagement ระหว่างสถานประกอบการ (University-Workplace Engagement) เกิดเป็นมิติของการร่วมคิด

ร่วมทำตั้งแต่ต้น ร่วมกันได้ประโยชน์ ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ประโยชน์ก็จะเกิดเป็นภาระต้องเรียนรู้ร่วมกันและนำมาปรับปรุงให้ดีขึ้น สุดท้ายเกิดผลกระทบที่ติดต่อกัน

จากระบบการจัดการศึกษาดังกล่าวได้สร้างโอกาสและทางเลือกให้กับนักเรียน นักศึกษา และผู้ปกครองสามารถเลือกสิ่งที่ดีที่สุดและตอบสนองความต้องการตามความรู้ความถนัดของผู้เรียน ส่งผลให้สถาบันการศึกษาในทุกระดับต้องแข่งขันและช่วงชิงนักศึกษาให้เข้ามาศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาของตน โดยการพัฒนาระบบบริหารจัดการให้สามารถตอบสนองความต้องการของนักศึกษาและผู้ปกครองไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาหลักสูตรที่ทันสมัย การพัฒนาความเป็นมืออาชีพของคณาจารย์ จัดหาวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัย และพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เกิดการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้เพื่อให้นักศึกษาสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้ทุกที่และทุกเวลา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย เป็นมหาวิทยาลัยที่มีพันธกิจเพื่อชุมชนและสังคมได้จัดการเรียนการสอนในพื้นที่ภาคเหนือมากกว่า 20 ปี ได้มุ่งมั่นตั้งใจพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาให้เหมาะสม ครบถ้วนและทันสมัยให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยและตอบสนองความต้องการของสังคมและชุมชน แต่ด้วยสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้วยกระแสความเจริญก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การแข่งขันและการขยายโอกาสทางการศึกษาของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ สถานการณ์การเมืองการปกครองของประเทศไทยทั้งเกิดเหตุการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้เริ่มต้นขึ้นในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 ส่งผลให้จำนวนนักศึกษาลดลง แล้วมีผลกระทบเป็นห่วงโซ่ต่อการบริหารจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัย ไม่ว่าจะเป็นงบประมาณเพื่อการพัฒนาทั้งในด้านกระบวนการเรียนการสอนและการปรับปรุงสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัย เพราะมหาวิทยาลัยมีพื้นที่ในการกำกับดูแลมากกว่า 1,500 ไร่ ดังนั้น จึงต้องใช้งบประมาณในการบริหารจัดการการศึกษาจำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของศรุตฯ ชัยสุวรรณ เสน่ห์ สิตลารมณ และวีรจักร แสงวงศ์ (Chaisuwan, et al., 2020) ที่วิเคราะห์การพลิกโฉมอุดมศึกษาไทยในยุคภาวะวิกฤตผู้เรียนไว้ว่า การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ผู้เรียนมีโอกาที่จะเลือกเรียนในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน อาจเลือกได้ในคณะหรือสาขาวิชาที่ตนเองต้องการ อีกทั้งสถาบันอุดมศึกษานั้นกระจายอยู่ทั่วไปประเทศ โอกาสในการเลือกสาขาวิชาและเลือกสถาบันอุดมศึกษาที่เหมาะสมกับความต้องการ มีการขยายตัวเพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษาได้อย่างทั่วถึง ทำให้สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ทั้งในระดับภูมิภาคและส่วนกลางมีความหลากหลายมากขึ้น และมีการเปิดสาขาวิชาเพิ่มจำนวนมากขึ้นตามไปด้วย

เพื่อรองรับบุคคลเข้าศึกษาต่อให้บรรลุตามเป้าหมายแผนการรับนักศึกษาของแต่ละสถาบัน ส่งผลให้จำนวนผู้สมัครเข้าศึกษาในแต่ละสถาบันถูกแบ่งพื้นที่ทางการตลาดมากขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของอุดมศึกษาไทยในสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคภาวะวิกฤต ผู้เรียนลดลงจนส่งผลกระทบต่อสถาบันการศึกษานั้น เพื่อความอยู่รอดของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยให้แข่งขันได้สามารถดำเนินการได้ต่อไปได้ต้องปรับเปลี่ยนมหาวิทยาลัยให้โดดเด่นและตอบสนองความต้องการของสังคม ใน 5 จุดแข็งที่เฉพาะด้านและทันสมัย คือ 1) การสร้างความเป็นเลิศ 2) การสร้างและรักษาคณเฑาะ

3) การสร้างภาพลักษณ์ 4) การสร้างความแตกต่าง และ 5) การสร้างความรู้ใหม่และทำลายความรู้เก่า นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการรายงานผลของจินตนา ปัญญาวุธ (Punyawut, 2022) ในรายงานพิเศษ “จะรอดกันมั๊ย มหาวิทยาลัยไทย” โดยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) ที่ได้คาดการณ์ไว้ว่า ในอนาคตอีก 10 ปีข้างหน้า มหาวิทยาลัยไทยจำนวน 3 ใน 4 จะไปไม่รอด ซึ่งเป็นทิศทางเดียวกับที่เกิดขึ้นในอเมริกา ในตอนนี้ ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา รายงานข่าวเผยว่า มหาวิทยาลัยในอเมริกาได้ปิดตัวไปแล้วกว่า 500 แห่ง จากทั้งหมดกว่า 4,500 แห่ง และภายใน 10 ปีข้างหน้า จะปิดตัวลงอีกไม่น้อยกว่า 2,000 แห่ง สืบเนื่องมาจากความนิยมศึกษาออนไลน์ และนักเรียนมัธยมมีจำนวนลดลง นอกจากนี้ เด็กจำนวนหนึ่งไม่ให้ความสำคัญกับใบปริญญาอีกต่อไป แต่หันไปประกอบอาชีพที่ทำเงินได้รวดเร็ว เป็นอิสระ ไม่ว่าจะเป็นขายของออนไลน์ เป็น YouTuber หรือวิ่งเข้าสู่วงการสตร์ท็อพ เพราะคิดว่า ความรู้สามารถหาได้ง่าย ๆ จากการกดโทรศัพท์มือถือ

จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้คณะผู้วิจัยเล็งเห็นปัญหาและความสำคัญที่จำเป็นต้องสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการสำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษา ห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัย โดยการพัฒนาโจทย์วิจัยเพื่อวิเคราะห์สภาพและปัญหากระบวนการบริหารจัดการศึกษาห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย ใน 4 ด้านการบริหาร คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป เพื่อให้การจัดการศึกษาดังกล่าวให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลตลอดหลักสูตร ซึ่งถือว่าจักเป็นอีกวิธีการหนึ่งในการสร้างประสิทธิภาพให้กับการบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยให้เป็นที่ยอมรับของสังคมชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหากระบวนการบริหารจัดการศึกษาห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย ใน 4 ด้านการบริหาร คือ ด้านงานวิชาการ ด้านงานงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ผลของการศึกษาทำให้ทราบถึงสภาพปัญหากระบวนการบริหารจัดการศึกษาห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย ใน 4 ด้านการบริหาร คือ ด้านงานวิชาการ ด้านงานงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป
2. ผลของการศึกษาทำให้ทราบถึงรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ที่ดีและเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปของสังคม
3. ผลของการศึกษาจะทำให้ได้แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อตอบสนองความต้องการของนักศึกษาและผู้ปกครอง

4. ผลของการศึกษาจะทำให้ได้แนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาสำหรับห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ในหลักสูตรอื่น ๆ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีทั้งปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหากระบวนการบริหารจัดการศึกษา ตลอดจนแนวทางในการพัฒนาห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารมหาวิทยาลัย ผู้บริหารหลักสูตร อาจารย์ผู้สอน ครูพี่เลี้ยง เจ้าหน้าที่ดูแลนักศึกษา จำนวน 30 คน

เครื่องมือวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ มีเครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาการบริหารจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องเพื่อออกแบบเครื่องมือวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย โดยกำหนดเกณฑ์ตัวแปรในการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้มีข้อกำหนดให้กระจายอำนาจการบริหารและการตัดสินใจให้หน่วยงานระดับปฏิบัติ ตามกรอบภาระงานการบริหารจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัย โดยคำนึงถึงคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเป็นประการสำคัญ ซึ่งกรอบภาระงานแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ งานวิชาการ ด้านงานงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป จะมีการกระจายอำนาจไปให้คณะและสาขาวิชา รับผิดชอบดำเนินการเองเป็นสำคัญ เพื่อพัฒนาเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาการบริหารจัดการศึกษาห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาการบริหารจัดการศึกษาห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย ใน 4 ด้านการบริหาร คือ งานวิชาการ ด้านงานงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถามชนิดตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ/ตำแหน่งหน้าที่ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหากระบวนการบริหารจัดการศึกษาห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ โดยมีความหมาย ดังนี้

- 5 หมายถึง การปฏิบัติมากที่สุด
- 4 หมายถึง การปฏิบัติมาก
- 3 หมายถึง การปฏิบัติปานกลาง

2 หมายถึง การปฏิบัติน้อย

1 หมายถึง การปฏิบัติน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open-Ended)

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

หลังจากสร้างแบบสอบถามเสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ (Wording) จากนั้นแก้ไขแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ถูกต้องตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านเพื่อประเมินผลความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหา จากนั้นวิเคราะห์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือโดยาคัดดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective Congruence : IOC) โดยมีการกำหนดคะแนนการประเมินค่า IOC มีค่าอยู่ระหว่าง -1 ถึง + 1 ข้อคำถามที่ดีจะต้องมีค่า IOC ใกล้เคียง 1 โดยกำหนดเกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ถือว่าสอดคล้องในเกณฑ์ที่ผู้วิจัยยอมรับได้ หลังจากทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.50 มาใช้ในแบบสอบถามและแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ สำหรับการทดสอบเครื่องมือการวิจัย ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาไปทดลองใช้กับบุคลากรมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ที่มีใช้กลุ่มตัวอย่างที่แท้จริง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้คะแนนค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9 (Cronbach, 1990)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลสถานะภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้การแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ
2. การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัญหาการบริหารจัดการศึกษาห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านงานวิชาการ ด้านงานงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป โดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การแปลความหมายของระดับคะแนน โดยการใช้ค่าเฉลี่ยของผลคะแนนโดยใช้เกณฑ์ดังนี้

4.50 – 5.00 หมายถึง การปฏิบัติมากที่สุด

3.50 – 4.49 หมายถึง การปฏิบัติมาก

2.50 – 3.49 หมายถึง การปฏิบัติปานกลาง

1.50 – 2.49 หมายถึง การปฏิบัติน้อย

1.00 – 1.49 หมายถึง การปฏิบัติน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาระบบการบริหารจัดการศึกษาห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย ใน 4 ด้านการบริหาร ในภาพรวมทั้ง 4 ด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยภาพรวมการปฏิบัติการณ์อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.46$) โดยเรียงลำดับการปฏิบัติจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ($\bar{X} = 3.53$) รองลงมา คือ ด้านการบริหารบุคคล ($\bar{X} = 3.48$) ด้านการบริหารงานงบประมาณ ($\bar{X} = 3.41$) และด้านการบริหารงานทั่วไป ($\bar{X} = 3.41$) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ภาพรวมค่าเฉลี่ยสภาพและปัญหาระบบการบริหารจัดการศึกษาห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์

สภาพและปัญหาระบบการบริหารจัดการศึกษาห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์	$\bar{X}$	SD	ระดับปฏิบัติการ
ด้านการบริหารงานวิชาการ	3.53	0.62	มาก
ด้านการบริหารงานงบประมาณ	3.41	.62	ปานกลาง
ด้านการบริหารงานบุคคล	3.48	0.80	ปานกลาง
ด้านการบริหารงานทั่วไป	3.41	0.81	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	3.46	0.71	ปานกลาง

หากพิจารณาเป็นรายด้านของการบริหาร ปรากฏผลดังนี้

1.1 ด้านงานวิชาการ พบว่า การบริหารด้านงานวิชาการมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดใน 3 อันดับแรก คือ การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น ($\bar{X} = 3.90$) การนิเทศการศึกษางานวิชาการ และการเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลาย ($\bar{X} = 3.80$) และการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ($\bar{X} = 3.70$)

ตารางที่ 2 ภาพรวมค่าเฉลี่ยด้านการบริหารงานวิชาการ

ด้านการบริหารงานวิชาการ	$\bar{X}$	SD	ระดับปฏิบัติการ
1. การพัฒนาหลักสูตรของมหาวิทยาลัยตอบสนองตามความต้องการของสังคมชุมชนและท้องถิ่น	3.50	.51	มาก
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน	3.56	.73	มาก
3. การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน	3.70	.65	มาก
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	3.66	1.12	มาก
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา	3.30	.59	ปานกลาง
6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้และการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้	3.43	.63	ปานกลาง
7. การจัดกระบวนการแนะแนวทางวิชาการและวิชาชีพภายในมหาวิทยาลัยโดยเชื่อมโยงกับระบบดูแลช่วยเหลือนักศึกษา	3.43	.63	ปานกลาง
8. การดำเนินการพัฒนางานตามแผน ติดตามตรวจสอบ และประเมินคุณภาพภายใน เพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	3.43	.63	ปานกลาง
9. การจัดให้ความรู้เพื่อการพัฒนาทักษะทางวิชาชีพและคุณภาพชีวิตของนักศึกษาและประชาชนในท้องถิ่น	3.30	.60	ปานกลาง
10. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น	3.90	.55	มาก
11. การนิเทศการศึกษางานวิชาการและการเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลาย	3.80	.41	มาก
12. การส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลรอบรั้ว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา	3.33	.48	ปานกลาง
13. การจัดระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของมหาวิทยาลัย	3.47	.51	ปานกลาง
14. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในมหาวิทยาลัย	3.70	.65	มาก
เฉลี่ยรวม	3.53	.62	มาก

1.2 ด้านงานงบประมาณ พบว่า การบริหารด้านงานงบประมาณมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ การจัดทำคำขอรับงบประมาณและกรอบประมาณการรายจ่ายระยะปานกลางเสนอต่อมหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ($\bar{X} = 3.70$) ตรวจสอบกรอบวงเงินงบประมาณที่ได้รับจากหลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาแจ้ง ($\bar{X} = 3.53$) และการจัดทำแผนการระดมทรัพยากรทางการศึกษาและทุนการศึกษา ($\bar{X} = 3.46$)

ตารางที่ 3 ภาพรวมค่าเฉลี่ยด้านการบริหารงานงบประมาณ

ด้านการบริหารงานงบประมาณ	$\bar{X}$	SD	ระดับปฏิบัติการ
1. ความเป็นอิสระ คล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้	3.33	.48	ปานกลาง
2. จัดทำรายละเอียดแผนงบประมาณ แผนงาน งานโครงการโดยเชื่อมโยงกับผลผลิต	3.46	.51	ปานกลาง
3. การจัดทำคำขอรับงบประมาณและกรอบประเมินการใช้จ่ายระยะปานกลางเสนอต่อมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา	3.70	.65	มาก
4. ตรวจสอบกรอบวงเงินงบประมาณที่ได้รับจากหลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาแจ้ง	3.53	.77	มาก
5. เก็บรักษาและเบิกจ่ายงบประมาณเป็นไปตามแผนปฏิบัติการประจำปี	3.33	.66	ปานกลาง
6. วางระบบการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพร่วมกับบุคคลและหน่วยงาน	3.33	.66	ปานกลาง
7. การจัดทำแผนการระดมทรัพยากรทางการศึกษาและทุนการศึกษา	3.46	.68	ปานกลาง
8. ตรวจสอบความถูกต้องของตัวเงินสดและเงินฝากธนาคาร	3.33	.66	ปานกลาง
9. จัดทำทะเบียนคุมทรัพย์สินที่เป็นวัสดุครุภัณฑ์ให้เป็นปัจจุบัน	3.30	.59	ปานกลาง
10. จัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง	3.40	.49	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	3.41	.62	ปานกลาง

1.3 ด้านการบริหารบุคคล การบริหารด้านการบริหารบุคคลมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดใน 3 อันดับแรก คือ ดำเนินงานบริหารบุคคลด้วยหลักธรรมาภิบาล ($\bar{X} = 3.80$) ดำเนินการอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ทักษะ เจตคติคุณธรรม จริยธรรม ($\bar{X} = 3.80$) และการได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติมีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ($\bar{X} = 3.63$)

ตารางที่ 4 ภาพรวมค่าเฉลี่ยด้านการบริหารงานบุคคล

ด้านการบริหารงานบุคคล	$\bar{X}$	SD	ระดับปฏิบัติ การ
1. จัดทำแผนอัตรากำลัง	3.33	.76	ปานกลาง
2. แจ้งภาระงานตามมาตรฐานคุณภาพงาน มาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพก่อนมอบหมายงานและหน้าที่	3.47	.78	ปานกลาง
3. เลื่อนขึ้นเงินเดือนและค่าตอบแทนสำหรับผู้ปฏิบัติงานตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด	3.60	.67	มาก
4. ดำเนินการอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ทักษะ เจตคติคุณธรรม จริยธรรม	3.80	.99	มาก
5. ผู้อำนวยการหรือผู้บริหารการศึกษาปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา	3.20	.96	ปานกลาง
6. ผู้อำนวยการหรือผู้บริหารการศึกษา สังเกต ตรวจสอบ ดูแลป้องกันมิให้ผู้ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย	3.30	1.05	ปานกลาง
7. ส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานให้เกิดผลสำเร็จตามหลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์	3.23	.86	ปานกลาง
8. ดำเนินงานบริหารบุคคลด้วยหลักธรรมาภิบาล	3.80	.55	มาก
9. ได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติมีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ	3.63	.62	มาก
10. การรักษาวินัยและการออกจากราชการ	3.46	.77	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	3.48	0.80	ปานกลาง

1.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป การบริหารด้านการบริหารทั่วไปมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดใน 3 อันดับแรก คือ ประสานงานกับเครือข่ายการศึกษาเพื่อแสวงหาความร่วมมือ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการศึกษา ($\bar{X} = 3.73$) จัดทำรายงานการประชุมและแจ้งมติที่ประชุมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ ($\bar{X} = 3.60$) และกำหนดเป้าหมาย ผลผลิต ผลลัพธ์ตัวชี้วัด ในการปฏิบัติงานของบุคลากร ($\bar{X} = 3.60$)

ตารางที่ 5 ภาพรวมค่าเฉลี่ยด้านการบริหารงานทั่วไป

ด้านการบริหารงานทั่วไป	$\bar{x}$	SD	ระดับปฏิบัติการ
1. ดำเนินการงานธุรการตามระบบระเบียบที่กำหนดไว้โดยยึดหลักความถูกต้อง รวดเร็ว ประหยัดและคุ้มค่า	3.56	1.16	มาก
2. จัดทำรายงานการประชุมและแจ้งมติที่ประชุมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ	3.60	.85	มาก
3. ประสานงานกับเครือข่ายการศึกษาเพื่อแสวงหาความร่วมมือเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการศึกษา	3.73	.63	มาก
4. กำหนดเป้าหมาย ผลผลิต ผลลัพธ์ตัวชี้วัด ในการปฏิบัติงานของบุคลากร	3.60	.67	มาก
5. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถคุณภาพ	3.30	.95	ปานกลาง
6. ป่ารุง ดูแลและพัฒนาอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัย	3.43	.97	ปานกลาง
7. จัดระบบข้อมูลสารสนเทศจากการทำสำมะโนผู้เรียนการรับนักศึกษาและนำข้อมูลมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3.46	.86	ปานกลาง
8. ส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาในระบบนอกระบบและตามอัธยาศัย	3.46	.86	ปานกลาง
9. การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษ	3.36	1.21	ปานกลาง
10. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมนักศึกษา โดยสนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการศึกษา	3.43	.85	ปานกลาง
11. สร้างกิจกรรมการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบที่หลากหลาย	3.03	.92	ปานกลาง
12. การให้บริการข้อมูลข่าวสารแก่สาธารณชนตามศักยภาพของมหาวิทยาลัย	3.23	.43	ปานกลาง
13. ส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บริหารงานบุคคลและบริหารงานทั่วไป	3.36	.49	ปานกลาง
14. จัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน	3.56	.50	มาก
15. งานบริการสาธารณะ	3.00	.87	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	3.41	0.81	ปานกลาง

2. แนวทางการบริหารจัดการศึกษาห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เสนอแนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ดังต่อไปนี้

2.1 ด้านงานวิชาการ ควรดำเนินการพัฒนาตามแผนปฏิบัติงานโดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบ รวมทั้งควรมีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยตามบริบทสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปและตอบสนองความต้องการของผู้เรียน

2.2 ด้านงานงบประมาณ ควรมีกระบวนการแบบมีส่วนร่วมเข้าตรวจสอบและติดตามการใช้งบประมาณให้มีความโปร่งใสและน่าเชื่อถือ

2.3 ด้านบริหารงานบุคคล ควรส่งเสริมและสนับสนุนศักยภาพคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพทั้ง Reskill Upskill และ New skill และควรมอบหมายงานบุคลากรที่ทำหน้าที่ให้ตรงและเหมาะสมกับความรู้และทักษะการทำงาน

2.4 ด้านบริหารงานทั่วไป ควรมีการปรับปรุงภูมิทัศน์สภาพแวดล้อมและบริเวณรอบอาคารสถานที่ให้มีความสวยงามและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สภาพปัญหาการบริหารจัดการศึกษาห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย ใน 4 ด้านการบริหาร ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน พบว่ามีค่าเฉลี่ยภาพรวมการปฏิบัติการอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับการปฏิบัติจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ รองลงมา คือ ด้านการบริหารบุคคล ด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านการบริหารงานทั่วไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารจัดการศึกษาห้องเรียนสาธิตเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย คณะผู้บริหาร ผู้บริหารหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอนและเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องมุ่งเน้นการบริหารจัดการแบบองค์รวมและบูรณาการทุกระดับการศึกษาเพื่อความคุ้มค่าและประสิทธิภาพมากที่สุดทั้งการบริหารคน เงิน และงาน รวมทั้งสภาพแวดล้อมทั่วไปในขณะเดียวกันการบริหารการศึกษาในภาครัฐมีระเบียบ กฎ กติกา ข้อบังคับที่ต้องปฏิบัติตามโดยเคร่งครัด โดยเฉพาะการบริหารงบประมาณ จึงทำให้ผู้เกี่ยวข้องเป็นผลที่ทำให้ขาดความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ บุคลากรทางการศึกษา ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ตรงกันในการยกระดับคุณภาพการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาเพื่อเป็นตัวป้อนให้กับมหาวิทยาลัยในระดับที่สูงขึ้นและยังรวมถึงการเป็นผลิตภัณฑ์ศึกษาเพื่อเป็นตัวป้อนกำลังคนภาครัฐ ซึ่งการจัดการศึกษาดังกล่าวเพื่อตอบสนองความต้องการของนักศึกษาและผู้ปกครองยังสอดคล้องกับนโยบายทางการศึกษาของประเทศไทย ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่คณะผู้บริหารต้องสร้างการรับรู้และความเข้าใจให้ตรงกันของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อเป้าหมายของมหาวิทยาลัยในการเพิ่มจำนวนนักศึกษาและการผลิตตัวป้อนเพื่อเป็นแรงงานตัวป้อนในภาคอุตสาหกรรมและตัวป้อนกำลังคนภาครัฐ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของธีระ ชินะผา เสน่ห์ ฎีกาวงค์ สุรภี ไสร์จกุล และนนทิยาพร นาเรือง (Chinapha T., et al., 2022) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาคุณภาพสูงรองรับยุคเทคโนโลยีเปลี่ยนโลก ที่พบว่า การพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่หยุดยั้ง ส่งผลให้อุตสาหกรรมและผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่เกิดขึ้นมาเป็นจำนวนมาก เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม เพื่อปรับทิศทาง และสร้างหนทางพัฒนาประเทศให้เจริญรับมือกับโอกาสและภัยคุกคามแบบใหม่ ๆ จำเป็นต้องมีการการปรับเปลี่ยนการผลิตสินค้าไปสู่การผลิตและบริการมากขึ้น รวมทั้งการใช้นวัตกรรมในการขับเคลื่อนประเทศไทยในทุก ๆ มิติ นอกจากนี้วิกฤตโควิด-19 ยังกระตุ้นให้ทุกองค์กรและทุกคน ต้องเร่งปรับตัวเพื่อความอยู่รอด โดยเฉพาะการเพิ่มและพัฒนาทักษะต่าง ๆ (Re skills, Up skills, New skills) ให้พร้อมรับมือวิถีชีวิตแบบปกติใหม่ (New normal) การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ส่งผลให้การผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาต้องปรับรูปแบบด้วยเช่นกัน เพื่อให้ตอบโจทย์การพัฒนาประเทศและการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติสร้างความสามารถในการแข่งขัน และขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่อก้าวข้ามกับดักรายได้ปานกลางของประเทศ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับสมพร ปานดำ (Pandam S., 2020) ที่กล่าวถึงนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จัดการศึกษาและส่งเสริมการอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพ ต้องมีการวางแผนเพื่อเร่งผลิตและพัฒนากำลังคนด้านอาชีวศึกษาให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและการสื่อสาร จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาแนวทางการผลิตและพัฒนากำลังคนด้านอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับทิศทางการเปลี่ยนแปลงและ

สภาวะทางเศรษฐกิจของประเทศ ผลวิจัยเรื่อง การผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาคุณภาพสูง รองรับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจฐานนวัตกรรม ได้ผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์ยิ่งต่อการพัฒนาอาชีวศึกษา ซึ่งมีผลวิจัยพบว่า แผนนโยบายการผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาคุณภาพสูงรองรับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจฐานนวัตกรรม ประกอบด้วย 5 แผนนโยบาย ได้แก่ 1) พัฒนาระบบการบริหารจัดการเชิงรุก 2) หลักสูตรฐานสมรรถนะและรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย 3) การพัฒนาครูและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง 4) สร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็ง และ 5) จัดให้มีปัจจัยสนับสนุนพิเศษที่เอื้อต่อการผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาคุณภาพสูง นอกจากนี้ในงานวิจัยมีข้อเสนอแนะแต่ละระดับเพื่อให้เกิดการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการผลิตกำลังคนภาครัฐที่มีคุณภาพสูงรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานนวัตกรรม โดยการจัดการศึกษาร่วมด้วยรูปแบบบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงาน ภายใต้รูปแบบโรงเรียนในโรงงาน เพื่อเป็นการส่งเสริมทักษะ ความรู้ ความเข้าใจและเตรียมพร้อมทักษะและมีมือแรงงานตั้งแต่วัยอยู่ในระหว่างเป็นนักศึกษา พุ่งเป้าปัจจัยความสำเร็จเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา เช่น การบริหารเชิงรุก การจัดหลักสูตรฐานสมรรถนะและรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย ด้านบทบาทครูและผู้บริหาร และด้านเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็ง

2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างการรับรู้และความเข้าใจในการนำแผนนโยบายการผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาคุณภาพสูงรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจฐานนวัตกรรม ไปสู่การปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรม โดยการพัฒนาและนำไปสู่การขยายผลตามนโยบายพัฒนาแพลตฟอร์มการจัดการศึกษาและการวิจัยของ 9 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล (มทร.) และขยายผลการจัดการศึกษาและวิจัยร่วมในรูปแบบการบูรณาการการเรียนรู้กับการทำงาน (โรงเรียนในโรงงาน)

3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะในกลุ่มอาชีพ First S-Curve และ New S-Curve ที่ใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น STEM, Project based Learning, และ Work Integrated Learning (WIL) และมีการพัฒนาหลักสูตรหรือรูปแบบการเรียนรู้ร่วมระหว่างภาครัฐ ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษา และภาคเอกชน คือ ผู้ประกอบการที่มีโรงงานและต้องการแรงงานที่มีคุณภาพ ทั้งภายในและต่างประเทศ

4. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการสรรหา คัดเลือกและพัฒนาผู้บริหาร ครู และผู้เชี่ยวชาญในอาชีพเฉพาะทาง สำหรับมหาวิทยาลัยในพื้นที่ที่ผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาคุณภาพสูงเป็นการเฉพาะ

5. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียน ผู้สอน หลักสูตร เพื่อเพิ่มทักษะวิชาชีพในสถานประกอบการ ร่วมถอดบทเรียนและส่งเสริมการเรียนรู้ที่ช่วยตอบสนองวิชาชีพในกลุ่มอุตสาหกรรม

เอกสารอ้างอิง

- Chaisuwan, S., Sanae Seetalarom, S., & Saengwong, W. (2020). Transformation of Thai Higher Education in Student Crisis Era. **Journal of Suvarnabhumi Institute of Technology (Humanities and Social Sciences)**. Vol. 6 No. 2 (2020): July - December. (In Thai)
- Chinapha, T., Deekawong, S., Sorajjakool, S., & Naruang, N. (2022). High Quality Vocational Manpower for Disruptive Technology Era. **The Journal of Pacific of Management Science. Institute. Humanities and Social Sciences**. Vol. 8 No. 1 (2022): January - April. (In Thai)
- Cronbach, L. J. (1990). **Essentials of psychological testing**. (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers. (In Thai)
- Office of Academic Promotion and Registration (2021). **A Guide for Graduate Professional Practitioners using Technology**. Rajamangala University of Technology Lanna, Chiang Mai. (In Thai)
- Office of the Secretariat of the Council of Education. (2018). **The future of vocational education manpower production and development according to labor market demand and national development direction**. 1st edition. Bangkok: 21 Century Company Limited. (In Thai)
- Pandam, S. (2020). Strategies on Manpower Production of Vocational Education for Science and Technology in Industrial Field to Support Innovation-Based Economic. **Journal of Technical Education Development**. King Mongkut's University of Technology North Bangkok. Vol. 116 No. 1 (2020). (In Thai)
- Punyaarwut, J. (2022). **Special report "Will we survive? Thai University"** EDUNEWSSIAM ONLINE. Retrieved [2022, 11 August.] From <https://www.edunewssiam.com/th/articles/267890>. (In Thai)
- Srisa-an, W. (2017). **Cooperative Education Innovation 4.0**. Retrieved [2017, 27 March.] From <https://www.wu.ac.th/th/news/10869>. (In Thai)

การพัฒนาที่ยั่งยืนที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลสุรนารี

อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

Sustainable Development Affecting the Quality of Life People in Suranaree Subdistrict, Mueang Nakhon Ratchasima District, Nakhon Ratchasima Province

อาทิตย์ พุทธิศักดิ์แสง^{1*} สำราญ บุญเจริญ² และ จิฏติภักษ์ ศรีสุรธิกุล³

Arthit Puttisaksaeng^{1*} Samran Boonchareon² and Chittiphak Srisurathikun³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาที่ยั่งยืนและระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และเพื่อเปรียบเทียบและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเทศบาลตำบลสุรนารี อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่มีสิทธิเลือกตั้งของเทศบาลตำบลสุรนารี อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 400 คน เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test One-way ANOVA การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า

1. การพัฒนาที่ยั่งยืนของเทศบาลตำบลสุรนารี อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อจัดอันดับตามค่าเฉลี่ย ได้แก่ 1) ด้านความร่วมมือ 2) ด้านประชาชน 3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ 4) ด้านความมั่นคง และ ด้านสันติภาพและความสงบ ตามลำดับ

2. คุณภาพชีวิตของประชาชนในเทศบาลตำบลสุรนารี อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายได้และจัดอันดับตามค่าเฉลี่ยได้แก่ 1) ด้านความสัมพันธ์

¹ นักวิชาการอิสระ สำนักตรวจเงินแผ่นดินจังหวัดนครราชสีมา

¹ Independent Academic, State Audit Office, Nakhon Ratchasima Province.

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ดร., รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยนครราชสีมา

² Asst.Prof., Dr., Vice President for Academic Affairs, Nakhonratchasima College.

³ นักวิชาการอิสระ

³ Independent Academic

* Corresponding author : arthitoag@gmail.com, 083 101 6695

ทางสังคม 2) ด้านจิตใจ 3) ด้านความเป็นอิสระ 4) ด้านสิ่งแวดล้อม 5) ด้านความเชื่อส่วนบุคคลและ 6) ด้านร่างกาย ตามลำดับ

3. การพัฒนาที่ยั่งยืนในภาพรวม มีความสัมพันธ์คุณภาพชีวิตประชาชนในเทศบาลตำบลสุรนารี อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ในระดับปานกลางและทิศทางความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางเดียวกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 ($r = .563$)

คำสำคัญ: การพัฒนาที่ยั่งยืน คุณภาพชีวิตของประชาชน จังหวัดนครราชสีมา

Abstract

The research purposes were to study the sustainable development and the quality of life people; and to compare and analyze the relationship in sustainable development that affected people's quality of life in Suranaree Subdistrict municipality, Mueang Nakhon Ratchasima District, Nakhon Ratchasima Province. The sample group was the 400 people aged 18 years and over with the right to vote in Suranaree Subdistrict municipality, Mueang Nakhon Ratchasima District, Nakhon Ratchasima Province. The research instrument was the questionnaire. The data analysis statistics were the frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, One-way ANOVA, and correlation analysis. The research findings were:

1. The sustainable development of Suranaree Subdistrict municipality, Mueang Nakhon Ratchasima District, Nakhon Ratchasima Province found the overall was at a moderate level; the each aspect consideration found all aspects were at a moderate level, and descending mean were 1) the cooperation aspect, 2) the people aspect, 3) the natural resources and environment aspect, and 4) the security aspect and the peace and order aspect, respectively.

2. The life quality of people in Suranaree Subdistrict municipality, Mueang Nakhon Ratchasima District, Nakhon Ratchasima Province found the overall was at moderate level; the each aspect consideration and descending mean were 1) the social aspect, 2) the psychological aspect, 3) the independence aspect, 4) the environmental aspect, 5) the personal belief aspect, and 6) the physical aspect, respectively.

3. The overall sustainable development related to the quality of life of people in Suranaree Subdistrict municipality, Mueang Nakhon Ratchasima District, Nakhon Ratchasima Province at the moderate level and the direction of the relationship was in the same direction at the statistical significance level .01. ($r = .563$)

Keywords: Sustainable Development, Quality of Life People, Nakhon Ratchasima Province

บทนำ

การพัฒนาประเทศ พ.ศ. 2560 – ปัจจุบัน ถือเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญในช่วงเวลาของการปฏิรูปประเทศ ท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดกันมากขึ้น เป็นช่วงเวลาที่ทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยต้องเผชิญกับข้อจำกัดหลากหลายประการ ผลสืบเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งไม่เพียงแต่ก่อให้เกิดการเจ็บป่วยและเสียชีวิตของประชากร แต่ยังส่งผลให้เกิดเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ และการดำเนินชีวิตของประชาชนทุกกลุ่ม นอกจากนี้ ยังเป็นช่วงเวลาที่แนวโน้มของการพัฒนาของเทคโนโลยี อย่างก้าวกระโดด การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีความรุนแรงเพิ่มขึ้น การเป็นสังคมสูงวัยของประเทศไทย และหลายประเทศทั่วโลก ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงด้านภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ ดังนั้น การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศท่ามกลางกระแสแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งจากภายในให้สามารถเติบโตต่อไปได้อย่างมั่นคงท่ามกลางความผันแปรที่เกิดขึ้นรอบด้าน และคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (Office of the National Economic and Social Development Council: NESDC, 2022)

การพัฒนาอย่างยั่งยืนส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศ รัฐบาลและผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้มีความพร้อม ทบทุนและปรับมาตรการให้เป็นที่น่าสนใจและสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุน ซึ่งจะกระตุ้นให้เกิดการลงทุนในพื้นที่มากขึ้น และในพื้นที่เมือง ซึ่งประสบผลกระทบเช่นเดียวกับในระดับภาค โดยการค้าและบริการในพื้นที่เมืองต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินการให้สอดคล้องกับภาวะวิถีความปรกติใหม่ ประชาชนต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภค และการเดินทาง การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอาจสร้างผลกระทบเชิงลบตามมา โดยเฉพาะต่อมิติสิ่งแวดล้อมและสังคมของเมือง ดังนั้น ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องเร่งแก้ปัญหาดังกล่าว เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่และการพัฒนาเมืองที่มีความยั่งยืน ยึดหยุ่นพร้อมรับมือและสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงบริการสาธารณะและมีคุณภาพชีวิตที่ดี ดังนั้น จึงเป็นภารกิจหลักของภาครัฐในระดับท้องถิ่น ในการฟื้นฟูและพัฒนาประเทศ มีการจัดสรรสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานแก่ประชาชนอย่างทั่วถึงเพื่อให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี มีความสุข มีสุขภาพที่แข็งแรง มีสภาพแวดล้อมที่ดี ได้รับสวัสดิการอย่างทั่วถึง เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน

จังหวัดนครราชสีมา เป็นจังหวัดที่มีประชากรมากเป็นอันดับ 2 ของประเทศรองจากกรุงเทพมหานคร ประชาชนมีความหลากหลายของอาชีพ สภาพปัญหา และความต้องการของพื้นที่ เทศบาลตำบลสุรนารี เป็นตำบลแห่งหนึ่ง ตั้งอยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พื้นที่ทั้งหมดอยู่ในความรับผิดชอบของ เทศบาลตำบลสุรนารี มีพื้นที่ทั้งหมด 49.90 ตารางกิโลเมตร และมีประชากรทั้งหมด 21,074 คน (Suranaree Subdistrict Municipality, 2022) ซึ่งเป็นหนึ่งในพื้นที่หลักทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและเป็นหนึ่งในพื้นที่อนุรักษ์ธรรมชาติ โคราซจีโอพาร์ค เช่น ไม้กลายเป็นหิน ไดโนพาร์ค ซังติกดาบรพ เป็นต้น โดยเทศบาลตำบลสุรนารี มีนโยบายการพัฒนา ได้แก่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิต การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาการบริหารจัดการองค์การภายใต้ระบบ

ธรรมาภิบาล และวิธีการบริหารบ้านเมืองที่ดี โดยเทศบาลเทศบาลตำบลสุรนารี ได้จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566 – 2570) แก่ไขครั้งที่ 2/2566 เพื่อเป็นกลไกที่สำคัญในการแปลงยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งการพัฒนาที่ยั่งยืนมีหลักการสำคัญอีก 5 ด้าน หรือ 5P's ได้แก่ ด้านคน (People) เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้คน ด้านความมั่งคั่ง (Prosperity) เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ความเจริญทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนและครอบคลุม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Planet) เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมสันติภาพ ด้านสันติภาพและความสงบสุข (Peace) เกี่ยวข้องกับสันติภาพ สถาบันที่เข้มแข็งและความยุติธรรม ด้านหุ้นส่วนความร่วมมือ (Partnership) เกี่ยวข้องกับการเป็นหุ้นส่วนเพื่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Pan American Health Organization: PAHO, 2017)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ส่งผลต่อระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในเทศบาลตำบลสุรนารี อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา เพื่อนำข้อมูลพื้นฐานที่ได้มาวิเคราะห์และนำเสนอแนวทางในการพัฒนาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาที่ยั่งยืนของเทศบาลตำบลสุรนารี อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในเทศบาลตำบลสุรนารี อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อเปรียบเทียบและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเทศบาลตำบลสุรนารี อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

สมมติฐานการวิจัย

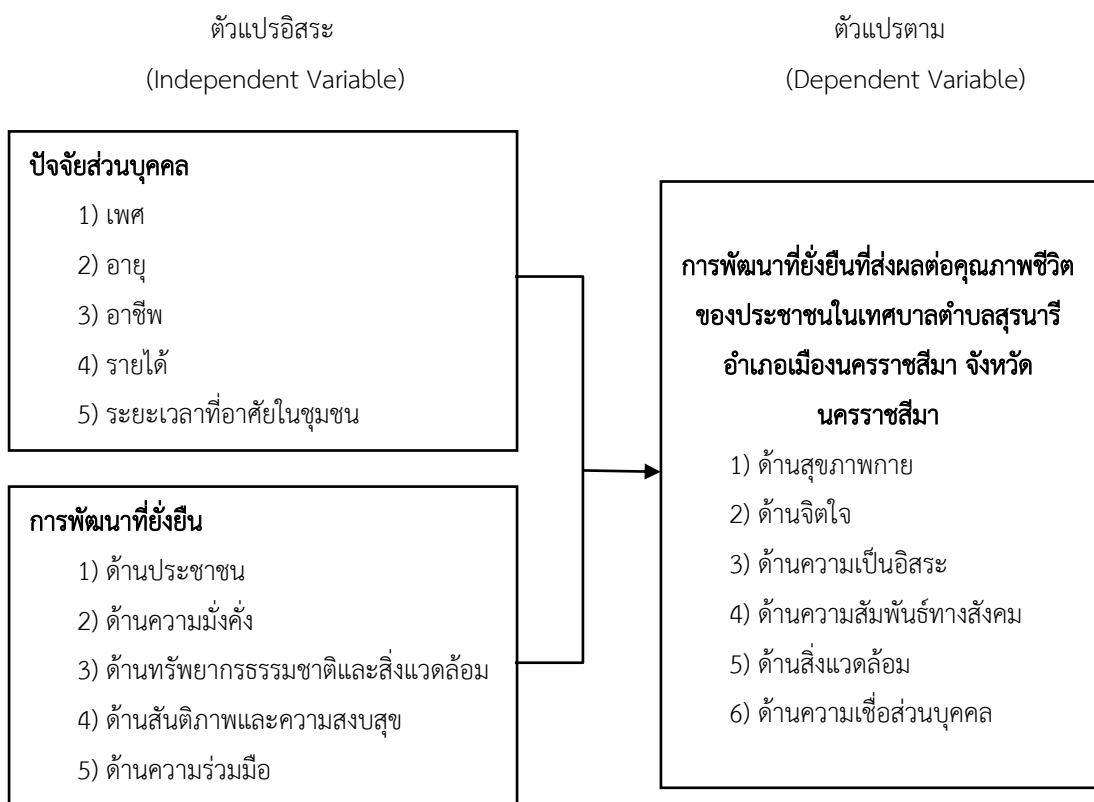
1. เมื่อประชาชนมีปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ อายุ อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน) ต่างกัน จะได้รับการพัฒนาที่ยั่งยืนของเทศบาลตำบลสุรนารี อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมาต่างกัน
2. เมื่อประชาชนมีปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ อายุ อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน) ต่างกัน แล้ว ประชาชนในเทศบาลตำบลสุรนารี อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมาต่างกัน จะมีคุณภาพชีวิตต่างกัน
3. การพัฒนาที่ยั่งยืนของเทศบาลเทศบาลตำบลสุรนารี มีความสัมพันธ์คุณภาพชีวิตประชาชนในตำบลสุรนารี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable)

1. ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ 1) เพศ 2) อายุ 3) อาชีพ 4) รายได้ และ 5) ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน
2. การพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบด้วย 1) ด้านประชาชน 2) ด้านความมั่งคั่ง 3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) ด้านสันติภาพและความสงบสุข และ 5) ด้านความร่วมมือ ตามแนวคิดของ Pan American Health Organization (PAHO, 2017 : 7)

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ คุณภาพชีวิตของประชาชน ประกอบด้วย 1) ด้านสุขภาพกาย 2) ด้านจิตใจ 3) ด้านความเป็นอิสระ 4) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม 5) ด้านสิ่งแวดล้อม และ 6) ด้านความเชื่อส่วนบุคคล ตามแนวคิดของ The World Health Organization Quality of Life (WHOQOL, 2002 : 18)

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาที่ยั่งยืนที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเทศบาลตำบลสุรนารี อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชาชนอายุ 18 ปีขึ้นไปที่มีสิทธิเลือกตั้งของเทศบาลตำบลสุรนารี อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา มีประชากรรวมทั้งหมด 15,280 คน แบ่งเป็นเพศชาย จำนวน 7,049 คน และเพศหญิง จำนวน 8,231 คน (Registration Office of Mueang Nakhon Ratchasima District, 2019)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนอายุ 18 ปีขึ้นไปที่มีสิทธิเลือกตั้งของเทศบาลตำบลสุรนารี อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อเป็นตัวแทนของประชาชนจากสูตรของทาโร ยามาเน (Yamane, 1973: 727-728) จากการแทนค่าในสูตรการคำนวณ กำหนดระดับความเชื่อมั่น 95% จะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 390 คน แต่เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปลายั้วส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ 1) เพศ 2) อายุ 3) อาชีพ 4) รายได้ และ 5) ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน ซึ่งเป็นการทำเครื่องหมายเลือกตอบหน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนของเทศบาลตำบลสุรนารี อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านประชาชน 2) ด้านความมั่นคง 3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) ด้านสันติภาพและความสงบสุข 5) ด้านความร่วมมือ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชนในเทศบาลตำบลสุรนารี อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสุขภาพกาย 2) ด้านจิตใจ 3) ด้านความเป็นอิสระ 4) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม 5) ด้านสิ่งแวดล้อม และ 6) ด้านความเชื่อส่วนบุคคล

สำหรับตอนที่ 2 และ ตอนที่ 3 เป็นการเลือกตอบลงในช่องลำดับคะแนนที่ตรงกับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert, 1967)

ตอนที่ 4 แบบสอบถามปลายเปิด เพื่อแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเทศบาลตำบลสุรนารี อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน คุณภาพชีวิตของประชาชน และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับวิธีสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert, 1967)

3. ดำเนินการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล การพัฒนาที่ยั่งยืนและคุณภาพชีวิตของประชาชน และคำถามปลายเปิดให้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเทศบาลตำบลสุรนารี อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา เพื่อเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และให้คำแนะนำในการปรับปรุง แก้ไขแบบสอบถาม จากนั้น ผู้วิจัยจึงดำเนินการแก้ไขตามคำแนะนำที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ และนำผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยด้วยค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) (Jirachavalwisut, 2015: 37-38) ผลการวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม มีค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้เท่ากับ 0.95

5. การหาความเที่ยงตรงของเครื่องมือ ภายหลังจากที่นำเครื่องมือแบบสอบถามไปผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปมีทะเบียนบ้านอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม จำนวน 30 ชุด โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .940 ซึ่งมากกว่า .750 (Cronbach, 1970) สามารถนำมาเก็บข้อมูลการวิจัยได้

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการประสานงานไปยังเทศบาลเทศบาลตำบลสุรนารี อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา และได้จัดทำหนังสือขออนุญาตขอเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง รวมไปถึงการตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถาม และพบว่า แบบสอบถามที่ได้กลับคืนจากกลุ่มตัวอย่างนั้นมีความสมบูรณ์ และครบถ้วน จนครบทั้งหมด 400 ชุด

3. นำแบบสอบถามที่ได้มาทำการเข้ารหัส กำหนดค่าตัวแปร วิเคราะห์ข้อมูลในโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติและประมวลผลต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ 1) เพศ 2) อายุ 3) อาชีพ 4) รายได้ และ 5) ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน ใช้สถิติค่าความถี่และค่าร้อยละ

1.2 ข้อมูลการพัฒนาที่ยั่งยืน (Pan American Health Organization: PAHO, 2017: 7) ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านประชาชน 2) ด้านความมั่นคง 3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) ด้านสันติภาพและความสงบสุข 5) ด้านความร่วมมือ ใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.3 คุณภาพชีวิตของประชาชน (The World Health Organization Quality of Life: WHOQOL, 2002: 18) ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสุขภาพกาย 2) ด้านจิตใจ 3) ด้านความเป็นอิสระ 4) ด้าน

ความสัมพันธ์ทางสังคม 5) ด้านสิ่งแวดล้อม และ 6) ด้านความเชื่อส่วนบุคคล ใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ การวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัย โดยใช้ t-test และ One – Way ANOVA และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเทศบาลตำบลสุรนารี อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนและคุณภาพชีวิตของประชาชนในเทศบาลตำบลสุรนารี อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ พบว่า เป็นเพศหญิง ร้อยละ 61 ช่วงอายุ 31 - 45 ปี ร้อยละ 49.2 เป็นพนักงานบริษัท/ลูกจ้าง ร้อยละ 42.8 รายได้ต่อเดือน ตั้งแต่ 20,001 บาท ขึ้นไป ร้อยละ 44.2 และ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน คือ ตั้งแต่ 11 ปี ขึ้นไป ร้อยละ 46.8

2. การพัฒนาที่ยั่งยืนของเทศบาลตำบลสุรนารี อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ภาพรวมของการพัฒนาที่ยั่งยืน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.30$, S.D. = .58) ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบด้วย 1) ด้านประชาชน 2) ด้านความมั่งคั่ง 3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) ด้านสันติภาพและความสงบสุข และ 5) ด้านความร่วมมือ ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงระดับการพัฒนาที่ยั่งยืนของเทศบาลตำบลสุรนารี อำเภอเมืองนครราชสีมา

การพัฒนาที่ยั่งยืน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ
1. ด้านประชาชน	3.30	0.61	ปานกลาง
2. ด้านความมั่งคั่ง	3.25	0.74	ปานกลาง
3. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3.29	0.79	ปานกลาง
4. ด้านสันติภาพและความสงบสุข	3.25	0.74	ปานกลาง
5. ด้านความร่วมมือ	3.43	0.67	ปานกลาง
รวม	3.30	0.58	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนอยู่ในระดับปานกลาง จัดอันดับตามค่าเฉลี่ย ได้ดังนี้ อันดับ 1 ด้านความร่วมมือ ($\bar{x}=3.43$, S.D. = .67) อันดับ 2 ด้านประชาชน ($\bar{x}=3.30$, S.D. = .61) อันดับ 3 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{x}=3.29$, S.D. = .79) และ อันดับ 4 มีสองด้าน

คือ ด้านความมั่นคง ($\bar{x}=3.25$, S.D. = .74) และ ด้านสันติภาพและความสงบสุข ($\bar{x}=3.25$, S.D. = .74) ตามลำดับ เมื่อจำแนกรายข้อเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนของเทศบาลเทศบาลตำบลสุนารี อำเภอเมือง นครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา สรุปได้ดังนี้

1) ด้านประชาชน พบว่า ภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.30$, S.D. = .61) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทั้ง 4 ข้ออยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด เมื่อเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจัดอันดับ อันดับแรกคือ สนับสนุนให้ประชาชนรู้จักใช้ปัญญา คุณธรรม จริยธรรม เพื่อนำมาแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน เพื่อช่วยลดปัญหาขัดแย้งทางสังคม ($\bar{x}=3.45$, S.D. = .77) รองลงมา คือ ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เกิดความร่วมมือร่วมใจในการส่งเสริมศิลปะ วัฒนธรรม และค่านิยมที่ดีงาม ($\bar{x}=3.31$, S.D. = .74) และ มีการกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความกระตือรือร้นที่จะปรับปรุงตนเองเพื่อให้ดีขึ้นอยู่เสมอ ($\bar{x}=3.23$, S.D. = .75) ตามลำดับ

2) ด้านความมั่นคง พบว่า ภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.26$, S.D. = .74) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทั้ง 4 ข้ออยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด เมื่อเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจัดอันดับอันดับแรกคือ มีการนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนา เพื่อนำไปวิเคราะห์ กำหนดกลยุทธ์ในการวางแผนบริหารงาน ($\bar{x}=3.34$, S.D. = .84) รองลงมาคือ มีการส่งเสริม สนับสนุน นิเทศ ติดตาม ตรวจสอบการพัฒนาคุณภาพตามระบบประกันคุณภาพ ($\bar{x}=3.26$, S.D. = .93) และ ผู้บริหารท้องถิ่นมีความสามารถในการระดมคน เพื่อมาช่วยดำเนินกิจกรรมพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ($\bar{x}=3.23$, S.D. = .88) ตามลำดับ

3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.29$, S.D. = .79) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ทั้ง 4 ข้ออยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด เมื่อเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจัดอันดับ อันดับแรกคือ มีการรวมตัวกันเพื่ออนุรักษ์ คุ้มครอง ปกป้อง ปันฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชนอย่างเข้มแข็ง ($\bar{x}=3.36$, S.D. = .89) รองลงมาคือ มีการกระตุ้นให้ประชาชนตื่นตัวร่วมรู้/ร่วมคิด/ร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในชุมชน ($\bar{x}=3.34$, S.D. = .93) และ มีการศึกษาค้นคว้า วิจัย เพื่อผลิตสื่อการเรียนรู้ กิจกรรม ค่าอาสาในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตรงกับความต้องการของประชาชน ($\bar{x}=3.31$, S.D. = .79) ตามลำดับ

4) ด้านสันติภาพและความสงบสุข พบว่า ภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.25$, S.D. = .59) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทั้ง 4 ข้ออยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด เมื่อเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจัดอันดับได้ อันดับแรก คือ มีการสร้างแรงจูงใจในการยึดถือหลักธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาให้แก่ประชาชนเป็นที่พึ่งทางจิตใจ ($\bar{x}=3.40$, S.D. = .85) รองลงมาคือ มีการสร้างเสริมความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการสันติภาพ ให้แก่ประชาชน เพื่อสร้างความรู้ในการสร้างสังคมสันติภาพ ($\bar{x}=3.30$, S.D. = .75) และ ภายในชุมชนของท่านมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ประชาชนได้มีโอกาสพบปะสังสรรค์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ($\bar{x}=3.19$, S.D. = .66) ตามลำดับ

5) ด้านความร่วมมือ พบว่า ภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.43$, S.D. = .67) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทั้ง 4 ข้ออยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด เมื่อเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจัดอันดับ อันดับแรกคือ หน่วยงานในพื้นที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพและสร้างจุดแข็งให้กับชุมชน ($\bar{x} = 3.55$, S.D. = .75) รองลงมาคือ มีการประสานงานทั้งหน่วยงานภายในและภายนอก เพื่อเกิดการร่วมมือและผลสัมฤทธิ์ที่กำหนด ($\bar{x} = 3.47$, S.D. = .84) และ มีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่อยู่ในชุมชน ท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ($\bar{x} = 3.46$, S.D. = .80) ตามลำดับ

3. คุณภาพชีวิตของประชาชนในเทศบาลตำบลสุรนารี อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลเทศบาลตำบลสุรนารี เทศบาลตำบลสุรนารี อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

คุณภาพชีวิตของประชาชน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
1. ด้านร่างกาย	3.33	.43	ปานกลาง
2. ด้านจิตใจ	3.58	.63	สูง
3. ด้านความเป็นอิสระ	3.53	.57	สูง
4. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม	3.65	.61	สูง
5. ด้านสิ่งแวดล้อม	3.48	.51	ปานกลาง
6. ด้านความเชื่อส่วนบุคคล	3.40	.61	ปานกลาง
รวม	3.49	.41	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.49$, S.D. = .41) เมื่อพิจารณารายด้านและจัดอันดับตามค่าเฉลี่ย ได้แก่ 1) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมอยู่ระดับสูง ($\bar{x} = 3.65$, S.D. = .61) 2) ด้านจิตใจอยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 3.56$, S.D. = .63) 3) ด้านความเป็นอิสระ อยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 3.53$, S.D. = .57) 4) ด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 3.47$, S.D. = .51) 5) ด้านความเชื่อส่วนบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.40$, S.D. = .61) และ (6) ด้านร่างกายอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.33$, S.D. = .43) ตามลำดับ

1) ด้านร่างกาย พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.33$, S.D. = .43) เมื่อพิจารณาข้อ ตามค่าเฉลี่ยจัดอันดับได้ดังนี้ อันดับ 1 ท่านพอใจกับสุขภาพของท่านในตอนนี้มากน้อยเพียงใด อยู่ใน

ระดับสูง ($\bar{x} = 3.67$, S.D. = .85) อันดับ 2 ท่านมีกำลังเพียงพอที่จะกระทำการต่างๆ ในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 3.51$, S.D. = .90) และ อันดับ 3 ท่านมีอาการเจ็บป่วยหรือปวดเมื่อยตามร่างกายมาน้อยเพียงใดอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.11$, S.D. = 1.05)

2) ด้านจิตใจ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 3.56$, S.D. = .63) เมื่อพิจารณารายข้อตามค่าเฉลี่ยจัดอันดับได้ดังนี้ อันดับ 1 การพักผ่อน นอนหลับของท่านมีความเพียงพอ อยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 3.67$, S.D. = .78) อันดับ 2 ท่านรู้สึกพอใจมากน้อยเพียงใดที่สามารถทำอะไรให้ผ่านไปได้ อยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 3.54$, S.D. = .76) และ อันดับ 3 ท่านพอใจกับความสามารถในการทำงานที่ผ่านมามากน้อย อยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 3.54$, S.D. = .76)

3) ด้านความเป็นอิสระ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 3.53$, S.D. = .57) เมื่อพิจารณารายข้อตามค่าเฉลี่ยจัดอันดับได้ดังนี้ อันดับ 1 ท่านพอใจที่จะไปใช้บริการสาธารณะสุขได้ตามความจำเป็น อยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 3.61$, S.D. = .71) อันดับ 2 ท่านมีโอกาสได้ใช้ความรู้ที่มีในตัวท่านให้เกิดประโยชน์เพียงใด อยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 3.58$, S.D. = .73) และ อันดับ 3 ท่านพอใจที่จะรับรู้เรื่องราวข่าวสารที่จำเป็นต่อชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 3.55$, S.D. = .73)

4) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 3.65$, S.D. = .61) เมื่อพิจารณารายข้อตามค่าเฉลี่ยจัดอันดับได้ดังนี้ อันดับ 1 ท่านพอใจกับการช่วยเหลือที่เคยได้รับจากเพื่อน ๆ เพียงใดอยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 3.78$, S.D. = .70) อันดับ 2 ท่านได้รับการยอมรับจากเพื่อนในที่ทำงานเพียงใด อยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 3.73$, S.D. = .76) และ อันดับ 3 ท่านพอใจกับการเดินทาง (ระบบคมนาคม) ไปไหนมาไหนของท่านอยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 3.73$, S.D. = .76)

5) ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 3.47$, S.D. = .51) เมื่อพิจารณารายข้อตามค่าเฉลี่ยจัดอันดับได้ดังนี้ อันดับ 1 ในชีวิตประจำวันของท่านมีความปลอดภัยในสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 3.65$, S.D. = .79) อันดับ 2 ท่านพอใจกับสภาพบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ณ ปัจจุบันมากน้อยเพียงใดอยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 3.53$, S.D. = .76) และ อันดับ 3 สภาพแวดล้อมในชุมชนดีต่อสุขภาพของท่านมากน้อยเพียงใดอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.31$, S.D. = .66)

6) ด้านความเชื่อส่วนบุคคล พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.40$, S.D. = .61) เมื่อพิจารณารายข้อตามค่าเฉลี่ยจัดอันดับได้ดังนี้ อันดับ 1 ท่านใช้กิจกรรมทางศาสนาเป็นที่พึ่งทางจิตใจและพักผ่อนหย่อนใจอยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 3.40$, S.D. = .61) อันดับ 2 ความมีคุณค่าในตนเองของท่านทำให้ท่านรู้สึกมีความมั่นคงในชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.49$, S.D. = .77) และ อันดับ 3 ท่านมีความเชื่อว่าการใส่เสื้อสีมงคลสามารถทำให้วันนั้นเป็นวันที่ดี อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.29$, S.D. = 1.07)

4. ทดสอบสมมติฐานการวิจัยการพัฒนาที่ยั่งยืนส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในเทศบาลตำบลสุรนารี อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

4.1 ผลการทดสอบเมื่อประชาชนมีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน จะได้รับการพัฒนาที่ยั่งยืนของเทศบาลตำบลสุรนารี อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมาต่างกัน พบว่า

เมื่อเพศต่างกัน ได้รับการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

เมื่ออายุต่างกัน ได้รับการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยภาพรวมแตกต่างกัน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านประชาชน 2) ด้านความมั่นคง 3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และ 4) ด้านสันติภาพและความสุข ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

เมื่ออาชีพต่างกัน ได้รับการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยภาพรวมแตกต่างกัน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านประชาชน 2) ด้านความมั่นคง 3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และ 4) ด้านสันติภาพและความสุข ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

เมื่อรายได้ต่างกัน ได้รับการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยภาพรวมแตกต่างทุกด้าน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

เมื่อระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน ได้รับการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยภาพรวมแตกต่างกัน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านทรัพยากรธรรมชาติ 2) ด้านสันติภาพและความสุข และ 3) ด้านความร่วมมือ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

4.2 ผลการทดสอบเมื่อประชาชนมีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน จะมีคุณภาพชีวิตในเทศบาลตำบลสุรนารี อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมาต่างกัน พบว่า

เมื่อเพศต่างกัน มีระดับคุณภาพชีวิตในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

เมื่ออายุต่างกัน มีระดับคุณภาพชีวิตในภาพรวม แตกต่างกัน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย และด้านความเชื่อส่วนบุคคล ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

เมื่ออาชีพต่างกัน มีระดับคุณภาพชีวิตในภาพรวม แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านจิตใจ ด้านความเป็นอิสระ และด้านความเชื่อส่วนบุคคล มีความคิดเห็นต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ .05

เมื่อรายได้ต่างกัน มีระดับคุณภาพชีวิตในภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

เมื่อระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน มีระดับคุณภาพชีวิตในภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกัน 1 ด้าน คือ ด้านร่างกาย สำหรับด้านจิตใจ ด้านความเป็นอิสระ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านความเชื่อส่วนบุคคล มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

4.3 ผลการทดสอบการพัฒนาที่ยั่งยืนของเทศบาลตำบลสุรนารี มีความสัมพันธ์คุณภาพชีวิตประชาชนในเทศบาลตำบลสุรนารี อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 แสดงดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาที่ยั่งยืนกับคุณภาพชีวิตประชาชน

		คุณภาพชีวิตประชาชน						
		1. ด้าน ร่างกาย	2. ด้านจิตใจ	3. ด้านความเป็นอิสระ	4. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม	5. ด้านสิ่งแวดล้อม	6. ด้านความเชื่อส่วนบุคคล	7. ภาพรวม
การพัฒนาที่ยั่งยืน	r	.358**	.332**	.466**	.314**	.396**	.308**	.489**
	อันดับ	3	4	1	5	2	6	
2. ด้านความมั่นคง	r	.392**	.239**	.416**	.250**	.416**	.316**	.451**
	อันดับ	2	5	1	4	1	3	
3. ด้าน ทรัพยากรธรรมชาติ	r	.440**	.203**	.386**	.221**	.349**	.353**	.431**
	อันดับ	1	6	2	5	4	3	
4. ด้านสันติภาพและ ความสุข	r	.440**	.208**	.450**	.279**	.434**	.388**	.488**
	อันดับ	2	6	1	5	3	4	
5. ด้านความร่วมมือ	r	.406**	.365**	.529**	.279**	.405**	.399**	.537**
	อันดับ	2	5	1	6	3	4	
6. ภาพรวมการ พัฒนาที่ยั่งยืน	r	.483**	.315**	.528**	.314**	.471**	.416**	.563**
	อันดับ	2	5	1	6	3	4	

** Correlation is significant at the .01 level (2-tailed).

สรุปได้ว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนด้านประชาชนมีความสัมพันธ์คุณภาพชีวิตประชาชนเมื่อจัดอันดับตามระดับความสัมพันธ์ได้ดังนี้ 1) ด้านความเป็นอิสระ ($r = .466$) 2) ด้านสิ่งแวดล้อม ($r = .396$) 3) ด้านร่างกาย ($r = .358$) 4) ด้านจิตใจ ($r = .332$) 5) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ($r = .308$) (6) ด้านความเชื่อส่วนบุคคล ($r = .466$) ตามลำดับ และมีความสัมพันธ์กับภาพรวมคุณภาพชีวิตประชาชนเป็นอันดับ 2 ($r = .489$)

การพัฒนาที่ยั่งยืนด้านมั่นคงมีความสัมพันธ์คุณภาพชีวิตประชาชนเมื่อจัดอันดับตามระดับความสัมพันธ์ได้ดังนี้ 1) ด้านความเป็นอิสระ และด้านสิ่งแวดล้อม ($r = .396$) 2) ด้านร่างกาย ($r = .392$) 3) ด้านความเชื่อส่วนบุคคล ($r = .316$) 4) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ($r = .250$) 5) ด้านจิตใจ ($r = .239$) ตามลำดับ และมีความสัมพันธ์กับภาพรวมคุณภาพชีวิตประชาชนเป็นอันดับ 4 ($r = .451$)

การพัฒนาที่ยั่งยืนด้านทรัพยากรธรรมชาติมีความสัมพันธ์คุณภาพชีวิตประชาชนเมื่อจัดอันดับตามระดับความสัมพันธ์ได้ดังนี้ 1) ด้านร่างกาย ($r = .440$) 2) ด้านความเป็นอิสระ ($r = .386$) 3) ด้านความ

เชื่อส่วนบุคคล ($r = .353$) 4) ด้านสิ่งแวดล้อม ($r = .349$) 5) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ($r = .221$) และ (6) ด้านจิตใจ ($r = .203$) ตามลำดับ และมีความสัมพันธ์กับภาพรวมคุณภาพชีวิตประชาชนเป็นอันดับ 5 ($r = .431$)

การพัฒนาที่ยั่งยืนด้านสันติภาพและความสุขมีความสัมพันธ์คุณภาพชีวิตประชาชนเมื่อจัดอันดับตามระดับความสัมพันธ์ได้ดังนี้ 1) ด้านความเป็นอิสระ ($r = .450$) 2) ด้านร่างกาย ($r = .440$) 3) ด้านสิ่งแวดล้อม ($r = .343$) 4) ด้านความเชื่อส่วนบุคคล ($r = .388$) 5) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ($r = .276$) และ 6) ด้านจิตใจ ($r = .208$) ตามลำดับ และมีความสัมพันธ์กับภาพรวมคุณภาพชีวิตประชาชนเป็นอันดับ 3 ($r = .488$)

การพัฒนาที่ยั่งยืนด้านความร่วมมือมีความสัมพันธ์คุณภาพชีวิตประชาชนเมื่อจัดอันดับตามระดับความสัมพันธ์ได้ดังนี้ 1) ด้านความเป็นอิสระ ($r = .529$) 2) ด้านร่างกาย ($r = .406$) 3) ด้านสิ่งแวดล้อม ($r = .405$) 4) ด้านความเชื่อส่วนบุคคล ($r = .399$) 5) ด้านจิตใจ ($r = .365$) และ 6) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ($r = .279$) ตามลำดับ และมีความสัมพันธ์กับภาพรวมคุณภาพชีวิตประชาชนเป็นอันดับ 1 ($r = .534$)

การพัฒนาที่ยั่งยืนในภาพรวมมีความสัมพันธ์คุณภาพชีวิตประชาชนเมื่อจัดอันดับตามระดับความสัมพันธ์ได้ดังนี้ 1) ด้านความเป็นอิสระ ($r = .528$) 2) ด้านร่างกาย ($r = .483$) 3) ด้านสิ่งแวดล้อม ($r = .471$) 4) ด้านความเชื่อส่วนบุคคล ($r = .416$) 5) ด้านจิตใจ ($r = .315$) และ 6) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ($r = .314$) ตามลำดับ และมีความสัมพันธ์กับภาพรวมคุณภาพชีวิตประชาชนในระดับปานกลาง ($r = .563$)

อภิปรายผลการวิจัย

1. การพัฒนาที่ยั่งยืนของเทศบาลตำบลสุรนารี อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

การพัฒนาอย่างยั่งยืนของเทศบาลตำบลสุรนารี อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และทุกด้าน มีการพัฒนาที่ยั่งยืนอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจัดอันดับ พบว่าอันดับ 1 คือด้านความร่วมมือ อันดับ 2 ด้านประชาชน อันดับ 3 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ด้านความร่วมมือ กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่า หน่วยงานในพื้นที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพและสร้างจุดแข็งให้กับชุมชน มีการประสานงานทั้งหน่วยงานภายในและภายนอก เพื่อเกิดการร่วมมือและผลสัมฤทธิ์ที่กำหนด และ มีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่อยู่ในชุมชน ท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Udomphong and Saengmahamad (2022) ที่ศึกษาเรื่อง นวัตกรรมชุมชนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและลดความเหลื่อมล้ำเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนหลังวิกฤต COVID-19 : กรณีศึกษา เทศบาลตำบลหัวเวียง อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งพบว่า แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการนำนวัตกรรมชุมชนไปใช้ ประกอบด้วย 1) ต้องมีการสร้างและต่อยอดการทำงานแบบมีส่วนร่วม เช่นนี้ในกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในทุกกลุ่ม 2) ต้องมีการสร้างผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งเป็นเครือข่ายกันในการทำงาน 3) ต้องลงพื้นที่จริงเพื่อไปปรับฟังความคิดเห็น และ 4) ต้องดึงคนรุ่นใหม่ให้เข้ามาร่วมในการดำเนินการ จึงจะเกิดความยั่งยืนและหากได้มีการดำเนินการจริงตามแผนงานและกิจกรรมที่ออกแบบไว้ นวัตกรรมนี้จะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งและลดความเหลื่อมล้ำในชุมชนได้

ด้านประชาชน กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่าเทศบาลตำบลสุนารี สนับสนุนให้ประชาชนรู้จักใช้ปัญญา คุณธรรม จริยธรรม เพื่อนำมาแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน เพื่อช่วยลดปัญหาขัดแย้งทางสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Theeravamsa (2019) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ กระบวนการพัฒนาชุมชนเมืองและชนบทสู่ความยั่งยืน ในอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการพัฒนาทำให้เกิดการพัฒนาในระดับท้องถิ่น ซึ่งมีความใกล้ชิดกับประชาชนในระดับรากหญ้ามากขึ้น และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทมีส่วนร่วมมากขึ้น เกิดการพึ่งตนเอง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ควบคู่ไปกับการพัฒนาชุมชนในภาพรวมทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม มีความเข้มแข็งของชุมชนมากยิ่งขึ้นควบคู่ไปกับการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในสังคมรวมพลังทำให้ชุมชนเมืองและชนบทมีความสงบ สะอาด ปลอดภัย ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี วิถีชีวิตดีมีความสุข

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยที่กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่าเทศบาลตำบลสุนารี มีการรวมตัวกันเพื่ออนุรักษ์ คุ้มครอง ปกป้อง ปันฟูทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชนอย่างเข้มแข็ง มีการกระตุ้นให้ประชาชนตื่นตัวร่วมรู้ ร่วมคิด ร่วมมือในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในชุมชน และ มีการศึกษาค้นคว้า วิจัยเพื่อผลิตสื่อการเรียนรู้ กิจกรรม ค่าอาสาในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตรงกับความต้องการของประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Naphan (2018) ที่ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่งทะเลของประชาชนในชุมชนวัดช่องลม ตำบลนาเกลือ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เรื่องระบบนิเวศชายฝั่งทะเลในระดับดีมาก มีความตระหนักในคุณค่าของการส่งเสริมและรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก กลุ่มตัวอย่างประชาชน มีพฤติกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่งทะเลโดยในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยมีพฤติกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่งทะเล ด้านการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการใช้อย่างยั่งยืน และลำดับสุดท้าย คือ ด้านการสงวนของหายาก ตามลำดับ

2. คุณภาพชีวิตของประชาชนในเทศบาลตำบลสุนารี อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

คุณภาพชีวิตของประชาชนในเทศบาลตำบลสุนารี อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง เมื่อจัดอันดับ พบว่า 3 อันดับแรกคือ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านจิตใจ และด้านความเป็นอิสระ ซึ่งอยู่ในระดับสูงทั้ง 3 ด้าน

ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่า พอใจกับการช่วยเหลือที่เคยได้รับจากเพื่อน ๆ การได้รับการยอมรับจากเพื่อนในที่ทำงาน และ พอใจกับการเดินทาง (ระบบคมนาคม) ซึ่งสอดคล้องกับ Kokhangplu (2021) ที่ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนประเทศไทย พบว่า คุณภาพชีวิตของคนในกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม มีระดับความคิดเห็นโดยรวมเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตทางด้านความสัมพันธ์ทางสังคมของคนในพื้นที่การท่องเที่ยวโดยชุมชน อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อคำถามท่านคิดว่า ท่านสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก รองลงมาเป็นข้อคำถาม ท่านมีความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัวอย่างมีความสุข อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

ด้านจิตใจ กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่า การพักผ่อน-นอนหลับมีความเพียงพอ รู้สึกพอใจที่สามารถทำอะไรให้ผ่านไปได้ และ พอใจกับความสามารถในการทำงานที่ผ่านมา ซึ่งสอดคล้องกับ Ishoh (2019) ที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสะกอม อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา ในด้านจิตใจ พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับดี ทั้งนี้เนื่องมาจากประชาชนรู้สึกพอใจในตนเอง รู้สึกว่าชีวิตมีความหมาย และรู้สึกว่ามีความสามารถในการทำงาน และไม่ได้รู้สึกไม่ดี เช่น เหนงา เสร้า หดหู่ สิ้นหวัง หรือวิตกกังวล และสอดคล้องกับ Kokkhangplu (2021) ที่พบว่า คุณภาพชีวิตของคนที่อยู่ในกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านจิตใจ มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อคำถาม ท่านรู้สึกมีความสุขในชีวิต อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก รองลงมาเป็นข้อคำถาม ท่านมีความสุขสงบและมีความหวัง อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก เป็นสิ่งที่มีผลต่อจิตใจของคนในพื้นที่มากที่สุด

ด้านความเป็นอิสระ กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่า พอใจที่จะไปใช้บริการสาธารณะสุขได้ตามความจำเป็น มีโอกาสได้ใช้ความรู้ที่มิในตัวท่านให้เกิดประโยชน์ และพอใจที่จะรับรู้เรื่องราวข่าวสารที่จำเป็นต่อชีวิตประจำวัน ซึ่งมีทิศทางเดียวกับเครื่องมือวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกฉบับภาษาไทย ของกรมสุขภาพจิต (Thongsri, 2021) มีองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และ ด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งกล่าวว่า ด้านสิ่งแวดล้อม คือ การรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ว่าตนมีชีวิตอยู่อย่างอิสระ ไม่ถูกกักขัง มีความปลอดภัย มั่นคงในชีวิต รับรู้ว่าได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดี ปราศจากมลพิษต่าง ๆ คมนาคมสะดวก การรับรู้ว่ามีโอกาสที่ได้รับข่าวสาร หรือฝึกฝนทักษะต่าง ๆ การรับรู้ว่ามีกิจกรรมสันทนาการ และมีกิจกรรมในเวลาว่าง เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จากการศึกษาการพัฒนาที่ยั่งยืนของเทศบาลตำบลสุรนารี อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้จำแนกข้อเสนอแนะ 5 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านประชาชน เทศบาลตำบลสุรนารี ควรมีกิจกรรมหรือแนวทางในการกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความกระตือรือร้นที่จะปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นอยู่เสมอ และ ควรมีช่องทางในการสื่อสาร การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันระหว่างเทศบาลกับประชาชนหลายช่องทาง

1.2 ด้านความมั่นคง เทศบาลตำบลสุรนารี ควรมีการวางแผนและชี้แจงการใช้งบประมาณที่ถูกต้องตามระเบียบที่กำหนดและสอดคล้องกับนโยบายของรัฐ และผู้บริหารท้องถิ่นควรมีความสามารถในการระดมคนเพื่อมาช่วยดำเนินกิจกรรมหรืองานพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน ให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม

1.3 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบลสุรนารี ควรมีการศึกษาค้นคว้า วิจัยเพื่อผลิตสื่อการเรียนรู้ กิจกรรม คำอาสาในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ตรงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ และผู้บริหารท้องถิ่นควรมีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อย่างชัดเจนและต่อเนื่อง

1.4 ด้านสันติภาพและความสงบสุข เทศบาลตำบลสุรนารี ควรมีวิธีการรับมือและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชนให้มีความเหมาะสม และควรมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ประชาชนได้มีโอกาสพบปะสังสรรค์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน สามารถหยุดยั้งความเสี่ยงและความรุนแรงได้ภายในชุมชน

1.5 ด้านความร่วมมือ เทศบาลตำบลสุรนารี ควรมีการอบรมหรือประชุมผู้นำชุมชน สร้างความตระหนักให้แก่ประชาชนในชุมชน ให้เห็นความสำคัญในการพัฒนาชุมชนร่วมกัน ควรมีการประสานงานทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน พัฒนาระบบการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง เพื่อเกิดการร่วมมือและผลสัมฤทธิ์ที่ดียิ่งขึ้น

2. จากการศึกษาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเทศบาลตำบลสุรนารี อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ดังนี้

2.1 เทศบาลตำบลสุรนารี ควรมีแนวทางป้องกัน ทำแนวกันไฟ และสร้างความตระหนักรู้ให้กับประชาชนเกี่ยวกับปัญหาการเผาทำลายหญ้าเพื่อไม่ให้เกิดไฟไหม้ป่า

2.2 เทศบาลตำบลสุรนารี ควรพัฒนาเรื่องระบบและกระบวนการจัดเก็บขยะมูลฝอยในชุมชนต่างๆ รวมถึงการรณรงค์การกำจัดขยะให้ถูกวิธี

2.3 เทศบาลตำบลสุรนารี ควรพัฒนาและส่งเสริมอาชีพเสริมให้แก่คนในชุมชนในพื้นที่อย่างทั่วถึง พัฒนาและยกระดับสินค้าชุมชนเป็นสินค้า OTOP ให้มากขึ้น

2.4 เทศบาลตำบลสุรนารี ควรปรับปรุงและพัฒนาสวนสาธารณะในแต่ละหมู่ให้มีย่างทั่วถึง และควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการออกกำลังกาย เพื่อสร้างเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิตใจของคนในชุมชนให้ดียิ่งขึ้น

2.5 เทศบาลตำบลสุรนารี ควรมีนโยบายที่สามารถตอบสนองความต้องการประชาชนอย่างแท้จริง เช่น เพิ่มไฟฟ้าและแสงสว่างในซอยที่มีมืดและเปลี่ยวมาก เพื่อป้องกันเหตุร้ายที่อาจจะเกิดขึ้นได้กับประชาชน

ข้อเสนอแนะเชิงวิจัยและพัฒนา

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบและแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในภูมิภาคต่าง ๆ ในประเทศไทย เพื่อสะท้อนแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปอย่างยั่งยืน

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยหรือปัญหาต่าง ๆ ในยุคหลังโควิด 19 ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดใหญ่ ๆ ซึ่งเป็นพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญของประเทศ

เอกสารอ้างอิง

- Cronbach, L. J. (1970). **Essentials of Psychological Testing**. 3rd ed. New York: Harper & Row.
- Ishoh, A. (2019). **Quality of Life of People in Tambon Sakom Administrative Organization, Thepha District, Songkhla Province**. Master's Independent Study of Public Administration: Prince of Songkla University. (In Thai)
- Jirachavalwisut S. (2015). **Problems and Obstacles in the Performance of Non-Commissioned Officers at Phanurangsi Camp, Ratchaburi Province**. Master' Thesis of Business Administration: Stamford International University. (In Thai)
- Kokkhangplu, A. (2021). Resident's Quality of Life Living in Community-Based Tourism, Thailand. **Rajapark Journal** 15(43): 226-244. (In Thai)
- Likert, R. (1967). **The Human Organization: Its Management and Value**. New York: McGraw-Hill.
- Naphan N. (2018). **Alternative Conservation of Coastal Natural Resources Behavior of People in Wat Chong Lom Community, Naklua, Banglamung, Chonburi**. Master's Thesis of Public Administration: Burapha University. (In Thai)
- Office of the National Economic and Social Development Council: NESDC. (2022). **The National Economic and Social Development Plan**. https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=develop_issue. 6 April 2023. (In Thai)
- Pan American Health Organization: PAHO. (2017). **Promotion of Sexual Health. Recommendations for Action**. Washington D.C., PAHO.
- Registration Office of Mueang Nakhon Ratchasima District. (2019). **Suranaree Subdistrict Municipality. Demographic Information** <https://www.suranaree.go.th/> 2 April 2023. (In Thai)
- Suranaree Subdistrict Municipality. (2022). **General Information**. <https://www.suranaree.go.th/> March 31, 2023. (In Thai)
- The World Health Organization Quality of Life: WHOQOL. (2002). Development of the WHOQOL: Rationale and Current Status. **International Journal of Mental Health** 24 – 56.
- Theeravamsa S. (WaenKham). (2019). **The Process of Developing Urban and Rural Communities towards Sustainability in Chiang Kham District, Phayao Province**. Master's Thesis of Buddhist Studies: Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (In Thai)
- Thongsri K. (2021). Best Quality of Life According to Buddhist Psychology. **Journal of MCU Humanities Review** 7(2): 325-337. (In Thai)

- Udomphong L. & Saengmahamad, R. (2022). **Community Innovation to Strengthen and Reduce Inequality to Achieve Sustainable Development Goals after the COVID-19 Crisis: A Case Study: Hua Wiang Subdistrict Municipality, Sena District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province**. Research report. King Prajadhipok's Institute. (In Thai)
- Yamane, T. (1973). **Statistics: an introductory analysis**. New York: Harper. & Row.

หลักสูตรแฝงว่าด้วยเรื่องการตีตราตนเองของนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก :

การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา

Hidden Curriculum on Students' Self-stigma Strategies in Small Schools: A Phenomenological Study

วิสสุตา นาโสก¹ และ ศานิตย์ ศรีคุณ^{2*}

Wissuta Nasok¹ and Sanit Srikoon^{2*}

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักสูตรแฝงของครอบครัวสู่การตีตราตนเองของนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพตามแนวปรากฏการณ์วิทยา โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อให้ได้ประสบการณ์ตรงและข้อมูลครบถ้วนในตัวในปรากฏการณ์ที่ศึกษา เป็นนักเรียนจำนวน 2 คนและผู้ปกครองจำนวน 3 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 5 คน เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ร่วมกับการสังเกตปรากฏการณ์ในพื้นที่วิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ส่วนบุคคล แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก แบบบันทึกภาคสนามและเครื่องบันทึกเสียง ผลการวิจัยพบว่าแนวคิดส่งผ่านหลักสูตรแฝงของครอบครัวสู่การตีตราตนเองทั้งหมด 4 แนวคิด ได้แก่ 1) แนวคิดว่าฐานะทางบ้านยากจนจึงยากที่จะเรียนต่อในระดับสูง 2) แนวคิดว่าฐานะไม่ดีควรเรียนแค่สายอาชีพหรือไม่ควรศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา 3) แนวคิดว่าการศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็กไม่ได้เน้นที่วิชาการแต่ควรเน้นที่มารยาทและการมีจิตอาสา และ 4) แนวคิดที่ว่าครอบครัวไม่ได้คาดหวังในเรื่องการเรียนหรือนาคตของนักเรียนนำไปสู่การที่นักเรียนไม่ทราบว่าตนต้องการอะไรหรือยากประกอบอาชีพอะไร โดยการส่งผ่านทางปัจจัยด้านบริบทของครอบครัว ปัจจัยด้านบรรยากาศสภาพแวดล้อมของครอบครัว ปัจจัยด้านความคาดหวังของครอบครัวในด้านการศึกษา ด้านคำสอนเกี่ยวกับการศึกษา และด้านมุมมองของผู้ปกครองต่อโรงเรียนสิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อแนวคิดของนักเรียนนำไปสู่การตีตราตนเองของผู้เรียนทั้งสิ้น 3 มโนทัศน์ คือ 1) การไม่ใส่ใจในการเรียน 2) การด้อยค่าตนเอง และ 3) การไม่วางแผนอนาคต การศึกษานี้เป็นประโยชน์ต่อครูหรือผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาควรมีความเข้าใจ ให้โอกาสนักเรียนกลุ่มนี้ เนื่องจากครูเป็นสื่อกลางสำคัญที่จะคอยปลูกฝังทัศนคติและแนวคิดเชิงบวกใช้แก่นักเรียน

¹ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

¹ Master's Graduate Student in Curriculum and Instruction Program, Faculty of Education, Khonkhan University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

² Asst.Prof., Dr., Curriculum and Instruction Program, Faculty of Education, Khonkhan University

* Corresponding author: sanitsrikoon@gmail.com

คำสำคัญ : หลักสูตรแฝง การตีตราตนเอง สถานศึกษาขนาดเล็ก

Abstract

This research aimed to study the causal relationship between learning factors from families' hidden curriculum and students' self-stigma in small educational institutions. This study was qualitative research, according to the phenomenological approach, and the study from the key informants were two students and three parents, a total of 5 people. Data were collected through in-depth interviews and observations in the research area. The research tools were the personal interview record form, In-depth interview questions, Field notes, and Audiotape records. The research results revealed that the hidden negative courses that caused self-stigma were as follows: Poor household status made it difficult to continue higher education. 2) People with poor status should only study in the vocational field or not at the higher education level. 3) Education in small educational institutions should not focus on academics but should focus on etiquette and volunteering. And 4) The concept of family has no expectations of students' education or future, leading to students not knowing what they want to do work. By passing on the family context factors, Atmospheric factors, family environment Factors regarding family expectations regarding education, Teachings about education, and views of parents towards the school. These hidden curricula affect concepts and attitudes, leading to self-stigma of learners, namely 1) lack of interest in learning, 2) self-impairment, and 3) lack of planning for the future. This study benefited teachers or school practitioners who should understand and give these groups of students opportunities because the teachers were a vital medium to instill positive attitudes and ideas.

Keywords: Hidden Curriculum, Self-stigma, Small Schools

บทนำ

การจัดการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในชีวิตของมนุษย์อันมีความจำเป็นไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าปัจจัยในการดำรงชีพอันได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยและยารักษาโรค อาจกล่าวได้ว่าการศึกษานั้นเปรียบเสมือนเครื่องมือในการช่วยเหลือผู้คนให้หลุดพ้นจากวังวนแห่งความทุกข์ การถูกเอารัดเอาเปรียบทั้งยังเปรียบเสมือนเข็มทิศที่ชี้นำทางชีวิตให้เดินทางไปในทิศทางที่ถูกต้อง เจริญอกงาม สอดคล้องกับ Ministry of Education (1999c) ที่ได้ให้ความหมายของการศึกษาไว้ว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความรู้ของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานวัฒนธรรมการสร้างโครงสร้างโครงสร้างความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากสภาพแวดล้อมสังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้

ตลอดชีวิต อีกทั้ง Assawapoom (2014) ได้ให้คำนิยามของคำว่าการศึกษาไว้ว่า การศึกษาคือกระบวนการอำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ของบุคคลซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของความรู้ ทักษะหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของตนหรือสังคม อาจกล่าวได้ว่าการศึกษาคือกระบวนการการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรมมนุษย์ในด้านต่าง ๆ ที่พัฒนามนุษย์และนำพามนุษย์และสังคมไปสู่ความเจริญ

Ministry of Education (1999a) ถือได้ว่า เป็นกฎหมายการศึกษาฉบับแรกที่ทำให้มีการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้นและให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานคือโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนของรัฐ โรงเรียนเอกชน โรงเรียนในสังกัดสถาบันพระพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่น ๆ ซึ่งมีอยู่อย่างกระจุกกระจายอยู่ในทุกบริบทของประเทศไทย จึงเป็นเหตุผลให้โรงเรียนมีความแตกต่างกันทางด้านขนาดของโรงเรียน จำนวนนักเรียน จำนวนบุคลากร ความพร้อมของทรัพยากรในการจัดการศึกษา รวมไปถึงคุณภาพในการจัดการศึกษา ถ้าโรงเรียนทุกโรงเรียนมีสิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นอย่างพร้อมสรรพ ก็ย่อมทำให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลแต่หากโรงเรียนขาดปัจจัยที่เป็นสิ่งเกื้อหนุนเหล่านี้ล้วนทำให้เกิดปัญหาการศึกษาขึ้นได้ (Ministry of Education, 1999a, 1999b, 1999c) และ Ministry of Education (2021) ได้กำหนดสถานศึกษาตามจำนวนนักเรียนเป็น 4 ขนาด ได้แก่ ขนาดใหญ่พิเศษ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก หากกล่าวถึงสถานศึกษาขนาดเล็ก ตามความหมายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ระบุเอาไว้ว่า สถานศึกษาขนาดเล็ก คือ สถานศึกษาที่มีนักเรียนไม่เกิน 120 คน ซึ่งจากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในปี พ.ศ. 2560 สถานศึกษาจำนวน 30,000 กว่าแห่งที่อยู่ในสังกัดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีเด็กน้อยกว่า 120 คน ประมาณ 15,000 แห่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 50 ของจำนวนสถานศึกษาทั้งหมด และในจำนวนนี้เป็นสถานศึกษาที่มีนักเรียนน้อยกว่า 40 คน ประมาณ 1,000 แห่ง ดังนั้นสถานศึกษาขนาดเล็กเป็นสถานศึกษาที่มีจำนวนมากในประเทศไทย

ผลการสำรวจพบว่าโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากมาย โดย Kongsanor (2015) ได้กล่าวถึงปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็กไว้ 3 ประการ อันได้แก่

- 1) โรงเรียนขนาดเล็กมีต้นทุนในการจัดการเรียนการสอนต่อหัวที่สูงกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่
- 2) โรงเรียนขนาดเล็กได้รับงบประมาณน้อยกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีจำนวนนักเรียนมากกว่า ส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็กขาดทั้งอุปกรณ์ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ทำให้ประสิทธิภาพในการเรียนการสอนลดลง
- 3) ปัญหาการขาดแคลนครูที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง และจำนวนครูไม่ครบชั้นเรียนส่งผลให้มีความยากลำบากในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพค่อนข้างมาก

จากข้อมูลดังกล่าวเห็นได้ว่าขนาดของโรงเรียนมีผลต่อคุณภาพของการจัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นด้านต้นทุนในการจัดการเรียนการสอน ด้านงบประมาณที่ไม่เพียงพอ รวมไปถึงด้านปัญหาการขาดแคลนครูที่มีประสิทธิภาพ ปัญหาต่าง ๆ ล้วนเป็นปัจจัยส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนขนาดเล็กไม่ดีเท่าที่ควร หากแต่ปัจจัยด้านขนาดโรงเรียนยังเป็นเพียงแค่ส่วนหนึ่งของปัญหาการศึกษาของเด็กไทยบางกลุ่ม เพราะยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนไม่ว่าจะเป็นปัจจัยด้านครอบครัวที่ส่งผลต่อนักเรียนโดยส่งผ่านทางคำพูด คำสอน การกระทำต่าง ๆ ล้วนมีส่วนในการหล่อหลอมตัวผู้เรียนให้มีแนวคิดบางอย่างซึ่งสิ่งนี้เรียกว่า

หลักสูตรแผนองส่งผลต่อการเรียนรู้และสร้างค่านิยมที่แผ่ร่นอยู่ในตัวนักเรียน รวมไปถึงปัจจัยด้านตัวนักเรียน การมองตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเองปัจจัยเหล่านี้ล้วนมีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งสิ้น

การหล่อหลอมบุคคลคนหนึ่งขึ้นมาให้มีลักษณะนิสัยหรือมีความคิดแบบหนึ่งได้นั้นไม่ได้เกิดจากการอบรมสั่งสอนทางตรงเพียงอย่างเดียวแต่มีองค์ประกอบที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งในรูปแบบของหลักสูตรแผนองซึ่ง Tipayapatanakun (2012) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรแผนองว่า เป็นสิ่งที่ถูกสอนแบบเรียบ ๆ ผ่านกิจกรรม หนังสือ บทร้องเล่นหรือแม้กระทั่งท่าทางคำพูดของครู แนวคิดนี้ได้รับการพัฒนาจากนักการศึกษา นักสังคมวิทยา และนักจิตวิทยา และเนื่องจากหลักสูตรแผนองเป็นสิ่งที่แอบซ่อนอยู่เบื้องหลังการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ผ่านบริบทและสิ่งแวดล้อมโดยหลักสูตรแผนองจะไปสร้างหรือจัดการความคิด อารมณ์ วิธีการมองโลกของเด็กและมีส่วนสำคัญที่จะทำให้เด็กเป็นอย่างไรในช่วงเวลาหนึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดทางทฤษฎีสังคมวิทยา และความหมายของหลักสูตรแผนองได้แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรแผนองทำให้เกิดการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ซึ่งนับได้ว่าเป็นการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม ถ่ายทอดความรู้และทักษะ เป็นการพัฒนาผู้เรียนในทางที่สังคมต้องการ (Rakponmeung, 1991) หากมองให้แคบลงก็จะเห็นได้ว่า หลักสูตรแผนองมีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งในด้านเนื้อหาของความรู้ ด้านความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยม และบรรทัดฐานของผู้เรียนอีกทั้งยังมีนิยามจากนักการศึกษากล่าวว่า หลักสูตรแผนองเป็นหลักสูตรที่บุคลากรในโรงเรียนไม่ได้รับรู้อย่างเป็นทางการแต่มีอิทธิพลโดยตรงต่อนักเรียนอย่างลุ่มลึกและยาวนานมากกว่าหลักสูตรที่เป็นทางการของโรงเรียน และเชื่อว่าหลักสูตรที่เป็นทางการไม่สามารถสอนจริยธรรมและค่านิยมให้แก่แก่นักเรียนได้ดีเท่าหลักสูตรแผนอง (Posner, 1992) เห็นได้ว่าหลักสูตรแผนองไม่ใช่หลักสูตรที่บัญญัติไว้อย่างเป็นทางการแต่บุคลากรทางการศึกษาจะต้องตระหนักถึงความสำคัญ เพราะหลักสูตรแผนองมีอิทธิพลที่ยาวนานและคงทนต่อตัวนักเรียน นอกจากนี้หลักสูตรแผนองไม่เพียงแต่อยู่ในโรงเรียนเท่านั้นเพราะหลักสูตรแผนองยังแผ่ร่นอยู่ภายใต้สังคมรอบข้างภายในโรงเรียน ครอบครัว ชุมชน ที่นักเรียนต้องสัมผัส และเรียนรู้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะฉะนั้นโรงเรียนจึงไม่ใช่แหล่งถ่ายทอดหลักสูตรแผนองเพียงแหล่งเดียว เพราะยังมีแหล่งต่าง ๆ ที่สามารถถ่ายทอดหลักสูตรแผนองให้เกิดแก่นักเรียนได้เช่นกัน ซึ่งแหล่งที่ผู้วิจัยมองว่าน่าสนใจคือหลักสูตรแผนองที่ถ่ายทอดจากครอบครัวสู่นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กที่ส่งผลกระทบต่อลักษณะนิสัยการเรียนในโรงเรียนนั้นมีผลต่อนักเรียนในด้านใดบ้าง และส่งผลต่อการเรียนอย่างไร

หลักสูตรแผนองเป็นหลักสูตรที่มีอิทธิพลต่อตัวนักเรียนเป็นอย่างมากเนื่องจากสิ่งที่ถูกถ่ายทอดจากหลักสูตรแผนองนั้นส่งผลต่อวิถีคิด การมองโลกและวิถีปฏิบัติของนักเรียน อาจกล่าวได้ว่าหลักสูตรแผนองอาจส่งผลไปถึงมุมมองของนักเรียนที่มีต่อตนเองเนื่องจากหลักสูตรแผนองคือการส่งผ่านแนวคิดบางประการจากสังคมสู่ตัวบุคคล หากนักเรียนรับรู้ถึงความคิดของสังคมที่มีผลต่อตนเองอาจส่งผลให้นักเรียนเกิดการตีตราตนเองอีกด้วย โดยการตีตราตนเอง (Internalized Stigma หรือ Self-stigma) คือ การที่บุคคลมีมุมมองต่อ ตนเองในทางลบ เกิดจากการที่บุคคลรับรู้ (Perceived Stigma) ปฏิกริยาด้านลบของสังคมที่มีต่อตนเองบ่อยๆครั้ง จนมีการซึมซับความรู้สึกนั้นเข้าไปในตนเองส่งผลให้เกิดความรู้สึกผิด (Guilt) และรู้สึกอับอายเกิดขึ้นภายในตนเอง (Internalized Shame) อันเป็นผลที่เกิดขึ้นตามมาในภายหลัง (Corrigan, 2004; Corrigan, Watson, & Barr, 2006)

จากรายงานการประเมินตนเองเกี่ยวกับบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กที่ผู้วิจัยได้ปฏิบัติการสอนอยู่ในปัจจุบันพบว่า โรงเรียนมีค่าเฉลี่ยการสอบวัดผลระดับชาติทั้ง O-Net และ NT ค่อนข้างต่ำ ทั้งที่โรงเรียนมีการจัดคิวซ่อมเสริมนักเรียนในทุกวันหลังเลิกเรียน อีกทั้งยังพบว่านักเรียนขาดความกระตือรือร้นในการเรียนแม้ว่าครูผู้สอนจะพยายามกระตุ้น สร้างบรรยากาศที่ดีให้แก่ นักเรียนแล้วก็ตาม รวมไปถึงพบปัญหาการขาดแรงบันดาลใจในการเรียน มองว่าตนเองไม่มีความสามารถ ไม่สามารถแข่งขันกับโรงเรียนอื่นได้ มีความท้อแท้ในการเรียน และการทำกิจกรรมด้านวิชาการ แม้ว่าทางโรงเรียนมีความพยายามที่จะสนับสนุนผู้เรียนอย่างเต็มที่ (School A (Pseudonym), 2022)

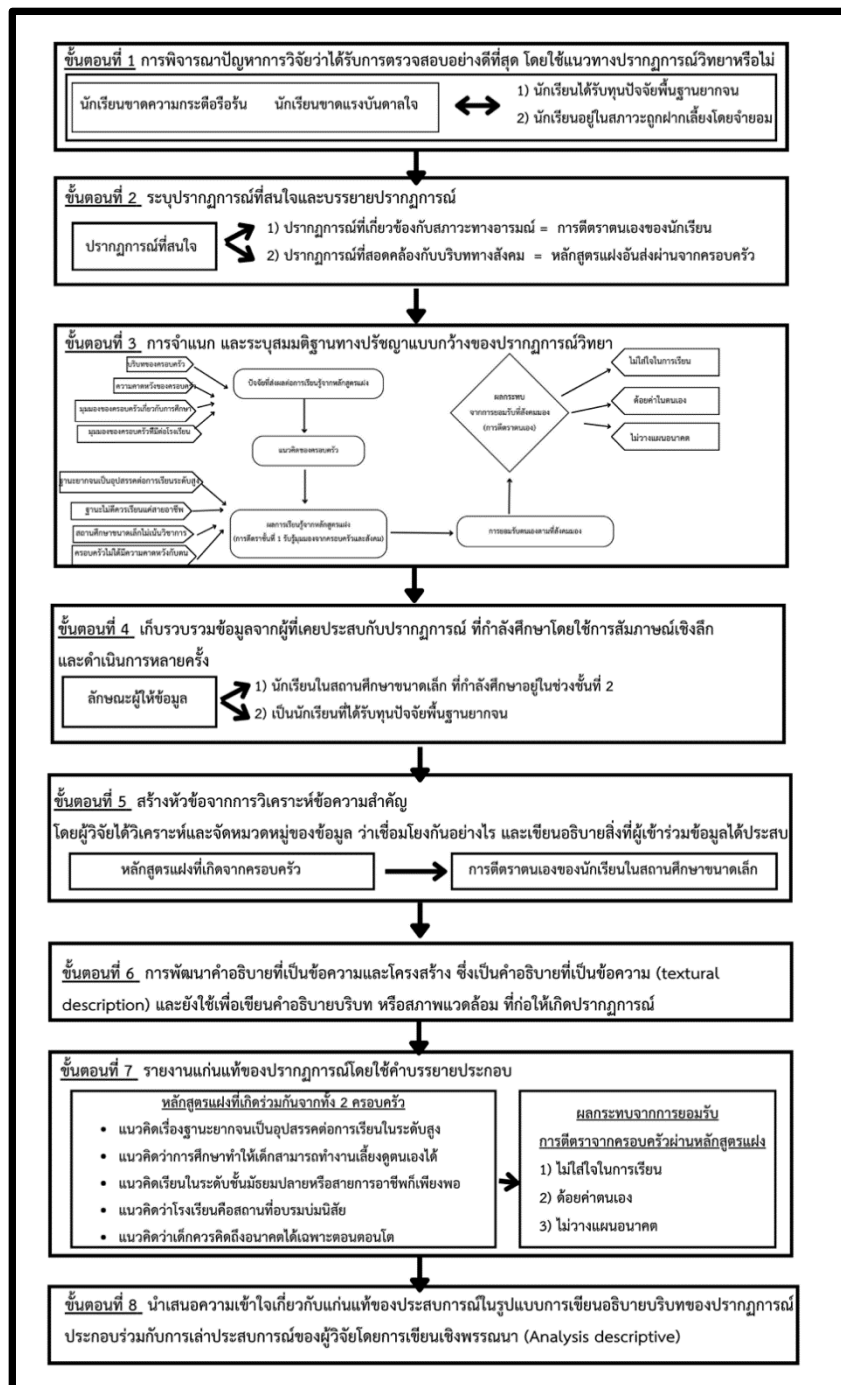
จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมองว่าหลักสูตรแฝงอาจมีบทบาท หน้าที่ หรืออำนาจอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ ความเชื่อมั่นในตนเองโดยเฉพาะอย่างยิ่งผลของการติตรัตนเองของผู้เรียน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาหลักสูตรแฝงว่าด้วยการติตรัตนเองของนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก : การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา เพื่อศึกษาหลักสูตรแฝงอันมีผลต่อการติตรัตนเองของนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมผู้เรียนและแก้ไขปัญหาผู้เรียนในอนาคตสืบไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาการส่งผ่านหลักสูตรแฝงของครอบครัวสู่การติตรัตนเองของนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

หลักสูตรแฝงว่าด้วยเรื่องการติตรัตนเองในสถานศึกษาขนาดเล็ก : ปรากฏการณ์วิทยา

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ตามแนวปรากฏการณ์วิทยาเพื่อศึกษาหลักสูตรแฝงว่าด้วยเรื่องกลวิธีการติวราตนเองของนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการศึกษาบริบทของครอบครัว สภาพแวดล้อมของครอบครัว มุมมองด้านการศึกษาของครอบครัว ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบมีแนวทางการสัมภาษณ์ด้วยเทปบันทึกเสียง มีวิธีการดำเนินการวิจัยตามแนวปรากฏการณ์วิทยาของ Creswell and Creswell (2018)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้ผู้มีประสบการณ์ตรงครบถ้วนตามปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริง จำนวน 5 ราย กำหนดคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

1. นักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก ที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 2 เป็นผู้ที่เคยย้ายมาจากสถานศึกษาขนาดใหญ่ และได้รับทุนยากจน จำนวน 2 คน
2. ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 2 ครอบครัว (ครอบครัว เอ 1 คน ครอบครัว บี 2 คน)
3. ผู้มีความสนใจในการเข้าร่วมการวิจัยและยินดีให้ข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก
4. เป็นผู้ที่สามารถสื่อสารและเข้าใจภาษาไทยได้ดี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่สำคัญ คือ ผู้วิจัย เพราะในการเก็บข้อมูลจะต้องเข้าไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลอย่างใกล้ชิดในสถานการณ์ที่เป็นจริง เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการทางสังคมที่ส่งผลต่อความคลาดเคลื่อนของหลักสูตร นอกจากนี้ยังมีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ส่วนบุคคล แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับทัศนะของกลุ่มตัวอย่างเพื่อนำไปตีความถึงการบวนการทางสังคม แบบบันทึกภาคสนาม และเครื่องบันทึกเสียง มีรายละเอียดดังนี้

ตัวผู้วิจัย ถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษา เพื่อให้การศึกษาเป็นไปตาม วัตถุประสงค์ของการวิจัยมากที่สุด มีข้อมูลและผลการวิจัยที่มีความเชื่อถือได้ ผู้วิจัยจึงเป็นผู้สัมภาษณ์ เก็บรวบรวมข้อมูลตลอดจนจดบันทึกข้อมูลด้วยตนเอง และเพื่อให้สามารถดำเนินการวิจัยได้อย่างถูกต้องตามกระบวนการวิจัย ผู้วิจัยจึงมีการเตรียมความพร้อมในการทำการวิจัยโดยเตรียมตนเองทั้ง ระยะเวลาและระหว่างดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมก่อนการวิจัย ผู้วิจัยได้มีการเตรียมความพร้อมก่อนการวิจัย โดยการเตรียมแบบสัมภาษณ์ อุปกรณ์เก็บข้อมูลวิจัยต่าง ๆ ทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลในโรงเรียน รวมไปถึงติดต่อไปยังกลุ่มตัวอย่างเพื่อนัดหมายการสัมภาษณ์
2. การเตรียมความพร้อมระหว่างดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยมีการเตรียมความพร้อม ระหว่างการดำเนินการวิจัย โดยเตรียมเครื่องมือช่วยผู้วิจัยไปด้วยทุกครั้ง คือ เครื่องบันทึกเสียง แบบ บันทึกภาคสนาม แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล และแนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับความคลาดเคลื่อนของการใช้หลักสูตร หลังสิ้นสุดการสัมภาษณ์ในแต่ละครั้งผู้วิจัยจะทำการจดบันทึก ความคิด อารมณ์ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นขณะสัมภาษณ์

ของผู้วิจัยเองลงในสมุดบันทึกการลงนามวิจัย เพื่อเป็นการตรวจสอบความคิด ความเชื่อของตัวเองที่อาจส่งผลต่อการวิเคราะห์ข้อมูลได้ เป็นการจัด ความคิดเห็นของตัวเองออกจากสิ่งที่กำลังศึกษา

เครื่องมือช่วยผู้วิจัย

1. แบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ส่วนบุคคล เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเอง เพื่อรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย ชื่อ (นามสมมติ) เบอร์โทรศัพท์ อายุ เพศ สถานภาพ ตำแหน่ง และบทบาทในโรงเรียน

2. แนวคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยเตรียมแนวคำถามการสัมภาษณ์

3. แบบบันทึกภาคสนาม (Field Note) เพื่อบันทึกรายละเอียดเบื้องต้นของการ สัมภาษณ์ เกี่ยวกับสิ่งที่สังเกตเห็นตามความเป็นจริงในขณะนั้น ซึ่งใช้ในการบันทึกเพิ่มเติมจากเครื่อง บันทึกเสียง เช่น ครั้งที่ทำการสัมภาษณ์ วันที่ เวลา สถานที่ และสภาพแวดล้อมขณะที่ทำการ สัมภาษณ์ บรรยากาศในการสัมภาษณ์ ลักษณะสีหน้าท่าทาง อารมณ์ และความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูล ขณะทำการสัมภาษณ์ โดยเป็นเสมือนการช่วยเตือนความจำ และเป็นการประเมินในส่วนของความ สมบูรณ์ของข้อมูล ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นขณะ สัมภาษณ์ และการวางแผนการนัด สัมภาษณ์ครั้งต่อไป

4. เครื่องบันทึกเสียง (Audiotape Records) กระบวนการในการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้รายละเอียดข้อมูลที่ครบถ้วน การจดบันทึกอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอจึงต้องมีอุปกรณ์ช่วย บันทึกเสียงขณะ สัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยใช้เครื่องบันทึกเสียงทุกครั้งในการสัมภาษณ์ และมีการตรวจสอบอุปกรณ์ให้พร้อมในการใช้งานทุกครั้งก่อนการไปสัมภาษณ์

กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งเป็นวิธีการเข้าถึงข้อมูล ด้วยการสนทนา เพื่อให้ผู้วิจัยได้เข้าถึงข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลเป็นไปอย่างมีเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง ในการเก็บข้อมูลแต่ละครั้ง อาจจะยังไม่ได้อะไรที่ครบถ้วนชัดเจนซึ่งก็ขึ้นอยู่กับสภาวะทางอารมณ์ของตัวผู้ให้ข้อมูล หากการเก็บข้อมูลในครั้งแรกยังไม่ครบก็ต้องนัดเก็บข้อมูลในครั้งต่อไป หรือในบางครั้งก็ผู้ให้ข้อมูลไม่สามารถอธิบายเป็นคำพูดได้ ผู้วิจัยก็จะให้เขียนอธิบายเพื่อนำข้อมูลมาประกอบกับการตีความบทสัมภาษณ์

สรุปการดำเนินการวิจัย ดังนี้

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์อย่างเจาะลึก (In-depth Interview) เป็นรายบุคคลโดยใช้ขั้นตอนการวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยาในรูปแบบของ Creswell and Creswell (2018) ประกอบด้วย 8 ขั้นตอนหลักอธิบายในรูปแบบของตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางอธิบายขั้นตอนการวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยาในรูปแบบของ Creswell and Creswell (2018)

ขั้นตอนการวิจัย	การดำเนินการ
(1) การพิจารณาปัญหาการวิจัยว่า ได้รับการตรวจสอบอย่างดีที่สุด โดยใช้แนวทางปรากฏการณ์วิทยาหรือไม่ (Determine if the research problem is best examined by using a phenomenological approach)	ผู้วิจัยพิจารณาปัญหาในการวิจัย คือ นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตกต่ำขาดแรงบันดาลใจในการเรียนทั้งยังขาดความกระตือรือร้นในการเรียนทั้งที่บุคลากรภายในโรงเรียนมีความพร้อม รวมถึงสื่อและอุปกรณ์การจัดการเรียนการสอนครบครัน โดยนักเรียนกลุ่มที่ประสบปัญหาเหล่านี้มีลักษณะร่วมกัน คือ เป็นนักเรียนที่ได้รับทุนปัจจัยพื้นฐานจากของรัฐบาล และเป็นเด็กที่อยู่ในสภาวะถูกฝากเลี้ยงโดยจำยอม ผู้วิจัยจึงเลือกเด็กกลุ่มที่มีลักษณะร่วมเหล่านี้ในการให้ข้อมูลกับผู้วิจัย
(2) ระบุปรากฏการณ์ที่สนใจและบรรยายปรากฏการณ์ (Identify a phenomenon of interest to study, and describe it.)	งานวิจัยเรื่องนี้ศึกษาเรื่องหลักสูตรแฝงว่าด้วยเรื่องกลวิธีการติตรตนเองของนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็กโดยมีประเด็นที่สอดคล้องกับสภาวะทางอารมณ์ ได้แก่ การติตรตนเองของนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก และประเด็นที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมได้แก่หลักสูตรแฝงอันเกิดจากครอบครัวและสังคมส่งต่อมายังผู้เรียน
(3) การจำแนก และระบุสมมติฐานทางปรัชญาแบบกว้างของปรากฏการณ์วิทยา (Distinguish and specify the broad philosophical assumptions of phenomenology.)	การศึกษาเรื่องหลักสูตรแฝงว่าด้วยเรื่องกลวิธีการติตรตนเองของนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็กในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยาใช้ขั้นตอนการวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยาในรูปแบบของ Creswell and Creswell (2018) โดยผู้วิจัยแบ่งกรอบการศึกษาออกเป็น 2 กรอบหลักได้แก่ 1) การศึกษาหลักสูตรแฝงที่ส่งผลมาจากครอบครัวของนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็กโดยศึกษาตามแนวทางของ Ahola et al. (2000) และ Chaichalermping (2004)

ขั้นตอนการวิจัย	การดำเนินการ
	2) การศึกษากระบวนการตีตราตนเองของนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็กหลังจากที่ได้เรียนรู้หลักสูตรแฝง โดยใช้แนวทางของ Fung, Tsang, and Corrigan (2008) จากการศึกษาขั้นตอนของแต่ละกระบวนการพบว่าแนวคิดทั้งสองกรอบมีความเชื่อมโยงต่อกันครอบคลุมและสังคมมีผลต่อการตีตราตนเองของนักเรียนซึ่งนำไปสู่การสร้างพฤติกรรมในลักษณะต่างๆ
(4) เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่เคยประสบกับปรากฏการณ์ที่กำลังศึกษาโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก และดำเนินการหลายครั้ง (Collect data from the individuals who have experienced the phenomenon by using in-depth and multiple interviews.)	ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลที่มีคุณสมบัติ คือ 1) เป็นนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็กที่กำลังศึกษาอยู่ในช่วงชั้นที่ 2 เนื่องจากนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 สามารถสื่อสารกับผู้วิจัยได้ดี 2) เป็นบุคคลที่ได้รับทุนปัจจัยพื้นฐานนักเรียนยากจนเนื่องจากนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กร้อยละ 70 ได้รับทุนปัจจัยพื้นฐานยากจนภายใต้โครงการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อหลักประกันโอกาสทางการเรียนรู้ชี้ให้เห็นบริบทครอบครัวยังนักเรียนส่วนใหญ่ในสถานศึกษาขนาดเล็ก แล้วนำมาอธิบายความเกี่ยวข้องและมุมมองต่อปรากฏการณ์
(5) สร้างหัวข้อจากการวิเคราะห์ข้อความสำคัญ (Generate themes from the analysis of significant statements.)	ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ของทั้งสองกรอบมาจัดหมวดหมู่ของข้อมูล ว่ามีความเชื่อมโยงกันในประเด็นใดบ้าง จากนั้นนำมาเขียนอธิบายสิ่งที่ผู้เข้าร่วมให้ข้อมูลได้ประสบ โดยประเด็นที่ 1 คือหลักสูตรแฝงที่เกิดจากครอบครัวยังนักเรียนที่ส่งผลให้เกิดประเด็นที่ 2 คือการตีตราตนเองของนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก
(6) การพัฒนาคำอธิบายที่เป็นข้อความและโครงสร้าง (Develop textual and structural descriptions.)	ผู้วิจัยเขียนคำอธิบายเกี่ยวกับสิ่งที่กลุ่มเป้าหมายประสบ ซึ่งเป็นคำอธิบายที่เป็นข้อความ (Textual Description) และยังใช้เพื่อเขียนคำอธิบายบริบท หรือสภาพแวดล้อม ที่

ขั้นตอนการวิจัย	การดำเนินการ
	ก่อให้เกิดปรากฏการณ์หลักสูตรแฝงจากครอบครัวสู่การตีตราตนเองของนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก
(7) รายงานแก่นแท้ของปรากฏการณ์โดยใช้คำบรรยายประกอบ (Report the “essence” of the phenomenon by using a composite description.)	ผู้วิจัยเขียนคำอธิบายเพื่อนำเสนอปรากฏการณ์หลักสูตรแฝงว่าด้วยเรื่องกลวิธีการตีตราตนเองของนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็กพบว่าหลักสูตรแฝง (Hidden Curriculum) ที่เกิดขึ้นร่วมกันของทั้งสองครอบครัว ดังนี้ 1) แนวคิดเรื่องฐานะยากจนเป็นอุปสรรคต่อการเรียนในระดับสูง 2) แนวคิดว่าการศึกษาทำให้เด็กสามารถทำงานเลี้ยงดูตนเองได้ 3) แนวคิดที่ไม่จำเป็นต้องเรียนต่อในระดับสูงเรียนในระดับชั้นมัธยมปลายหรือสายการอาชีพก็เพียงพอเพราะมองว่าการทำงานที่ตนและครอบครัวสามารถทำได้คือการทำงานที่ต้องใช้แรงแลกเงิน 4) แนวคิดที่โรงเรียนคือสถานที่อบรมบ่มนิสัย 5) แนวคิดที่เด็กควรคิดถึงอนาคตได้เฉพาะตอนตอนโต ผลกระทบจากการยอมรับการตีตราจากครอบครัวผ่านหลักสูตรแฝงส่งผลให้นักเรียนเกิดผลกระทบ ทั้งหมด 3 ประเด็น คือ 1) ไม่ใส่ใจในการเรียน 2) ด้อยค่าตนเอง และ 3) ไม่วางแผนอนาคต
(8) นำเสนอความเข้าใจเกี่ยวกับแก่นแท้ของประสบการณ์ในรูปแบบการเขียน(Present the understanding of the essence of the experience in written form.)	ผู้วิจัยได้เขียนอธิบายบริบทของปรากฏการณ์ประกอบรวมกับการเล่าประสบการณ์ของผู้วิจัยโดยการเขียนเชิงพรรณนา (Analysis Descriptive)

สรุปผลการวิจัย

1. บริบททั่วไปของครอบครัว

1.1 บริบทครอบครัวของเด็กหญิงผู้ถึงความหวัง : กรณีศึกษาเด็กหญิง เอ (นามสมมติ)

เด็กหญิงเอเป็นเด็กหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ณ สถานศึกษาขนาดเล็กแห่งหนึ่ง เธออยู่อาศัยกับคุณลุงและคุณป้า บ้างก็อยู่อาศัยกับคุณย่าเป็นบางครั้ง สาเหตุที่เธอต้องอาศัยกับครอบครัวของคุณลุงคุณป้า เนื่องจากคุณพ่อของเด็กหญิงเอเสียชีวิตเมื่อปีที่แล้ว ส่วนคุณแม่ของเธอก็นำเธอมาส่งไว้กับทางครอบครัวของคุณพ่อแล้วหายตัวไปโดยไม่ได้รับการติดต่อกลับมาตั้งแต่ที่นำเธอมาส่งด้วยเหตุนี้คนในครอบครัวจึงสันนิษฐานว่าคุณแม่ของเด็กหญิงเอ อาจจะเสียชีวิตไปแล้วเช่นเดียวกัน

ด้านความเป็นอยู่ในครอบครัว คุณลุงและคุณป้าของเธอมีอาชีพเกษตรกรและรับจ้างทั่วไปรายได้เดือนละ 5,000 บาท คุณลุงและคุณป้า จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีลูกสาว 1 คนซึ่งปัจจุบันทำงานอยู่ที่กรุงเทพมหานคร คุณลุงคุณป้าจึงรับเด็กหญิงเอมาอยู่ในอุปการะของตนเอง

ภาพ 2 ภาพการสัมภาษณ์เด็กหญิงเอ (นามสมมติ)

1.2 บริบทครอบครัวของเด็กหญิงผู้ตกอยู่ในสภาวะถูกฝากเลี้ยงโดยจำยอม : เด็กหญิงบี (นามสมมติ)

เด็กหญิงบีอยู่กับตาและยายที่เลี้ยงเธอเสมือนว่าเป็นลูก เนื่องจากพ่อแม่ของเด็กหญิงบีหย่าร้างกัน แม่จึงพาเธอมาฝากไว้กับตายายตั้งแต่เด็ก ส่วนตานั้นกลับไปทำงานที่กรุงเทพ เวลาผ่านไปคุณแม่ของเธอมิครอบครัวใหม่ มีน้องให้เธอเพิ่มอีก 4 คน จึงไม่สามารถกลับมาหาเธอได้ ทำได้เพียงแค่ส่งเงินให้เธอเดือนละ 500 - 1,000 บาท เพื่อใช้ซื้อของที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

เด็กหญิงบีเริ่มเติบโตขึ้นมาจึงได้ไปเรียนในโรงเรียนใหญ่ในสมุทรปราการ แต่ระหว่างที่เรียนเด็กหญิงบีอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ถูกดูและต่อว่าจากครูที่โรงเรียนเดิมเป็นประจำ จนกระทั่งเธออยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยอายุและร่างกายที่อ่อนแรงของคุณตาจึงทำให้เธอต้องกลับมาอยู่ที่บ้านต่างจังหวัดและเข้าศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กในหมู่บ้าน จนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ปัจจุบันเธอกำลังจะเข้าศึกษาต่อที่โรงเรียนมัธยมใกล้บ้าน ครอบครัวของเธอเป็นครอบครัวขนาดเล็ก อาศัยอยู่กับคุณตาและคุณยายที่บ้านท้ายสวน ณ ตอนนี้ครอบครัวของเธอไม่มีอาชีพเป็นกิจลักษณะ อาศัยโดยการเก็บของป่าขาย จับปูจับปลาตามหนองน้ำเพื่อประทังชีวิตและรับจ้างรายวัน

ภาพ 3 สภาพแวดล้อมของครอบครัวเด็กหญิงบี (นามสมมติ)

ภาพ 4 การสัมภาษณ์เชิงลึกคุณยายของเด็กหญิงบี (นามสมมติ)

2. ผลการศึกษาหลักสูตรแฝงจากครอบครัวของนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก

จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเพื่อศึกษาบริบทครอบครัวและสัมภาษณ์เชิงลึก (In- depth interview) เพื่อศึกษาถึงแนวความคิดที่มีต่อการศึกษา มุมมองของครอบครัวที่มีต่อการศึกษา มุมมองของครอบครัวที่มีต่อโรงเรียน รวมไปถึงความคาดหวังของครอบครัวที่มีต่อตัวนักเรียนเอง ทำให้เกิดผลการวิจัย ดังนี้

2.1 แนวคิดด้านการศึกษาของครอบครัวของนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก

ผลจากการศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดหลักสูตรแฝงที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมของครอบครัวที่ส่งผลต่อนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในสถานศึกษาขนาดเล็กของครอบครัวทั้ง 2 ครอบครัวพบแนวคิดที่ผู้ปกครองถ่ายทอดสู่เด็กจากครอบครัวเด็กหญิง เอ ทั้งหมด 9 ประเด็น และครอบครัวของเด็กหญิง บี ทั้งหมด 10 ประเด็น ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ทิศนคติของครอบครัวเกี่ยวกับการศึกษาต่อและการถ่ายทอดสู่รุ่นสู่รุ่น

แนวคิดของครอบครัวเด็กหญิง เอ	แนวคิดของครอบครัวเด็กหญิง บี
1) แนวคิดเรื่องฐานะทางบ้านผู้เรียน คือ ผู้ปกครองไม่สามารถส่งเสียหลานให้เรียนในระดับสูงได้เนื่องจากฐานะยากจน 2) แนวคิดการศึกษาที่มีคุณภาพจะต้องเรียนแล้วมีความสุข นักเรียนร่าเริง ไม่เศร้าหมอง 3) แนวคิดว่าการศึกษาทำให้มีงานทำที่ดีและดูแลตนเองได้ 4) แนวคิดเรื่องฐานะไม่จำเป็นต้องเรียนแค่สายอาชีพ เพราะมหาวิทยาลัยมีค่าใช้จ่ายสูง เรียนสายอาชีพเห็นผลเร็วกว่าเนื่องจากทำให้มีงานทำและเลี้ยงตนเองได้เร็วกว่าเรียนต่อมหาวิทยาลัย 5) แนวคิดที่เด็กชั้นประถมศึกษาไม่มีความฝัน เพราะเด็กประถมยังมีประสบการณ์ไม่มากพอ 6) แนวคิดที่โรงเรียนคือสถานที่อบรมบ่มนิสัย 7) แนวคิดโรงเรียนมีคุณภาพเกิดจากบุคลากรที่มีคุณภาพซึ่งตัวบ่งบอกคุณภาพคือความใส่ใจของผู้ปกครองและการยิ้มแย้มแจ่มใสของครู 8) แนวคิดคุณภาพของโรงเรียนขึ้นอยู่กับความนิยมของชุมชนที่มีต่อโรงเรียน 9) คุณภาพของโรงเรียนเกิดจากศิษย์เก่าที่ประสบความสำเร็จ	1) แนวคิดด้านการงานที่ต้องใช้แรงแลกเงิน ไม่จำเป็นต้องเรียนต่อในระดับสูง 2) การศึกษาทำให้เด็กสามารถทำงานเลี้ยงดูตนเองได้ 3) แนวคิดเรื่องฐานะฐานะยากจนเป็นอุปสรรคต่อการเรียน 4) แนวคิดเรื่องการมีทัศนคติที่ดี มีความตั้งใจในการเรียนทำให้เรียนเก่งได้ 5) แนวคิดที่เด็กที่อยู่กับธรรมชาติทำให้มีทักษะในการใช้ชีวิตได้มากกว่าโรงเรียนในเมือง 6) แนวคิดเรื่องคุณภาพของโรงเรียนขึ้นอยู่กับความสามารถในการสอนให้นักเรียนอ่านออกเขียนได้ 7) แนวความคิดที่ว่าครูในสถานศึกษาขนาดเล็กมีความรู้น้อยกว่าครูในสถานศึกษาขนาดใหญ่ 8) แนวคิดเกี่ยวกับครูในสถานศึกษาขนาดเล็กสามารถเอาใจใส่นักเรียนได้ทั่วถึงกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่เพราะมีนักเรียนน้อยกว่า 9) การศึกษาทำให้เด็กเรียนเก่งและเป็นคนดี

จากตารางพบว่าทั้งครอบครัวของเด็กหญิงเอและเด็กหญิงบี (นามสมมติ) มีแนวคิดที่คล้ายกัน ใน 5 ประเด็น ดังต่อไปนี้

- 1) แนวคิดเรื่องฐานะยากจนเป็นอุปสรรคต่อการเรียนในระดับสูง
- 2) แนวคิดว่าการศึกษาทำให้เด็กสามารถทำงานเลี้ยงดูตนเองได้
- 3) แนวคิดที่ไม่จำเป็นต้องเรียนต่อในระดับสูงเรียนในระดับชั้นมัธยมปลายหรือสายการอาชีพก็เพียงพอเพราะมองว่าการทำงานที่ตนและครอบครัวสามารถทำได้คือการทำงานที่จะต้องใช้แรงแลกเงิน
- 4) แนวคิดที่โรงเรียนคือสถานที่อบรมบ่มนิสัย
- 5) แนวคิดที่เด็กควรคิดถึงอนาคตได้เฉพาะตอนตอนโต

ทั้งนี้ปรากฏประเด็นที่มีแนวคิดแตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

- 1) แนวคิดการเรียนที่ที่จะต้องเป็นการเรียนที่มีความสุข
- 2) แนวคิดโรงเรียนมีคุณภาพเกิดจากบุคลากรที่มีคุณภาพซึ่งผู้ปกครองมองคุณภาพของบุคลากรจากความใส่ใจและยิ้มแย้มแจ่มใสของคุณครูมากกว่าประสิทธิภาพการสอนของคุณครู
- 3) แนวคิดคุณภาพของโรงเรียนขึ้นอยู่กับความนิยมของชุมชนที่มีต่อโรงเรียน
- 4) คุณภาพของโรงเรียนเกิดจากศิษย์เก่าที่ประสบความสำเร็จ
- 5) แนวคิดเรื่องการมีทัศนคติที่ดี มีความตั้งใจในการเรียนทำให้เรียนเก่งได้
- 6) แนวคิดที่เด็กที่อยู่กับธรรมชาติทำให้มีทักษะในการใช้ชีวิตได้มากกว่าโรงเรียนในเมือง
- 7) แนวคิดเรื่องคุณภาพของโรงเรียนขึ้นอยู่กับความสามารถในการสอนให้นักเรียนอ่านออกเขียนได้
- 8) แนวคิดเกี่ยวกับครูในสถานศึกษาขนาดเล็กสามารถเอาใจใส่นักเรียนได้ทั่วถึงกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่เพราะมีนักเรียนน้อยกว่า
- 9) การมีทัศนคติที่ดี มีความตั้งใจในการเรียนทำให้เรียนเก่งได้

จากผลการวิเคราะห์ข้างต้นผู้วิจัยเห็นว่าความเชื่อมโยงของแนวคิดทั้งสองครอบครัวอย่างน่าสนใจจึงจะนำข้อมูลนี้มาวิเคราะห์วิธีการที่ทำให้เกิดหลักสูตรแฝง ภายใต้แนวคิด 5 ประเด็น ในหัวข้อต่อไป

2.2 การส่งผ่านหลักสูตรแฝงจากครอบครัวสู่ผู้เรียน

จากการศึกษาในกลุ่มเป้าหมายทั้ง 2 ครอบครัว ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกทั้งจากด้านผู้ปกครองและนักเรียน พบแนวคิดของผู้ปกครองอันอาจก่อให้เกิดหลักสูตรแฝงร่วมกัน ทั้งหมด 5 ประเด็นซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิดทั้งหมดมาวิเคราะห์กระบวนการที่ทำให้หลักสูตรแฝงเปลี่ยนผ่านสู่การตีตราตนเองของผู้เรียน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ตารางแสดงการวิเคราะห์วิธีการที่ทำให้หลักสูตรแฝงเปลี่ยนผ่านสู่การตีราตนเองของผู้เรียน

แนวคิดของครอบครัว	วิธีการที่ทำให้เกิดหลักสูตรแฝง	ผลการเรียนรู้ (การรับรู้ปฏิกิริยาจากสังคม) (ขั้นตอนที่ 1 ของการตีราตน)
1) แนวคิดเรื่องฐานะทางบ้านที่ยากจนเป็นอุปสรรคต่อการเรียนระดับสูง	โดยตรง : ผู้ปกครองมักจะสั่งสอนเสมอว่า ทางบ้านไม่มีเงิน ต้องตั้งใจเรียน หางานทำเพื่อที่จะได้ดูแลตนเองได้ในอนาคต	นักเรียนรับรู้ว่าฐานะทางบ้านไม่ดี
2) แนวคิดที่ไม่จำเป็นต้องเรียนต่อในระดับสูงเรียนในระดับชั้นมัธยมปลายหรือสายการอาชีพก็เพียงพอเพราะมองว่าการทำงานที่ตนและครอบครัวสามารถทำได้คือการทำงานที่จะต้องใช้แรงแลกเงิน	โดยตรง : ผู้ปกครองบอกกับนักเรียนโดยตรง	นักเรียนรับรู้ว่าฐานะไม่ดี ต้องเรียนเฉพาะสายอาชีพ
3) การเรียนทำให้มีงานทำที่ดีและดูแลตนเองได้	โดยตรง : ผู้ปกครองบอกกับนักเรียน	นักเรียนรับรู้ว่าการเรียนดีส่งผลให้สามารถดูแลตนเองได้
4) แนวคิดที่โรงเรียนคือสถานที่อบรมบ่มนิสัย	โดยอ้อม : ผู้ปกครองชื่นชมผู้เรียนในเรื่องของการมีมารยาท โดยที่ไม่ค่อยถามไถ่เรื่องการเรียน / ผู้ปกครองใช้คำสอนโดยนัยว่าไปโรงเรียนจะได้เรียนเก่ง ๆ เป็นคนดี	นักเรียนไม่รู้สึกรู้ว่าโรงเรียนด้อยในด้านวิชาการ เพราะโรงเรียนคือสถานที่อบรมบ่มนิสัย นักเรียนจึงให้ความสำคัญแต่ในด้านมารยาทและการมีจิตอาสา
5) แนวคิดที่เด็กควรคิดถึงอนาคตแค่ตอนโต	ไม่ได้ถูกกล่าวถึง : ผู้ปกครองให้สัมภาษณ์ว่าไม่เคยถามนักเรียนเลยว่าอยากเป็นอะไร	นักเรียนเข้าใจในทางของตนว่าครอบครัวไม่ได้คาดหวังในเรื่องการเรียนหรืออนาคตของตน นักเรียนไม่ทราบว่าตนต้องการอะไรหรืออยากประกอบอาชีพอะไร

ตารางที่ 3 ชี้ให้เห็นว่า ผลการเรียนรู้แนวคิดของครอบครัวในประเด็นต่างๆ ผ่านกระบวนการที่ทำให้เกิดหลักสูตรแฝงหลายกระบวนการ ผู้วิจัยจัดประเภทหลักสูตรแฝงแบ่งออกเป็น 2 ทาง คือ หลักสูตรแฝงทางบวกและหลักสูตรแฝงทางลบ โดยหลักสูตรแฝงทางบวก ได้แก่ การรับรู้ว่าการเรียนดีส่งผลให้สามารถดูแลตนเองได้ และหลักสูตรแฝงทางลบได้แก่

- 1) การรับรู้ถึงฐานะทางบ้านที่ยากจนจึงยากที่จะเรียนต่อในระดับสูง
- 2) การรับรู้ว่าฐานะไม่ดีควรเรียนแค่สายอาชีพหรือเรียนสูงสุดเพียงในระดับมัธยมปลาย
- 3) นักเรียนรับรู้ว่าการศึกษาไม่ได้เน้นที่วิชาการแต่ควรเน้นที่มารยาทและการมีจิตอาสา
- 4) นักเรียนเข้าใจในทางของตนว่าครอบครัวไม่ได้คาดหวังในเรื่องการเรียนหรืออนาคตของตน นักเรียนไม่ทราบว่าคุณสมบัติหรืออะไรหรือยากประกอบอาชีพอะไร หลักสูตรแฝงเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อแนวคิด ทศนคติ รวมไปถึงความประพฤติทางการเรียนของนักเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อมมาช้านาน

3. ประสบการณ์การตีตราตนเองของเด็กนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก

การตีตราตนเอง (Self-stigma หรือ Internalized Stigma) หมายถึง ความคิดความรู้สึกที่มีต่อตนเอง ซึ่งเกิดจากที่ตนเองยอมรับการตัดสินจากคนรอบข้าง และสังคมภายนอกให้เข้ามามีผลต่อความรู้สึกภายในของตนเอง จนทำให้ตนนั้นเกิดความคิดที่เห็นด้วยและเชื่อตามสังคม

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 2 ครอบครัวเพื่อบรรยายประสบการณ์การตีตราตนเองในนักเรียนสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยให้ข้อมูลจากฝ่ายผู้ปกครองที่แสดงถึงการตีตราและประสบการณ์ตามจริงของนักเรียนที่เรียนในสถานศึกษาขนาดเล็กตามการรับรู้ ความเชื่อ ความคิด อารมณ์ และความรู้สึกที่มีการตีตราตนเอง ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ผลออกมาเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ การรับรู้มุมมองจากครอบครัวและสังคม การยอมรับตนเองตามที่สังคมมองและผลกระทบจากการยอมรับ (ตีตราตนเอง) ซึ่งแต่ละประเด็นสามารถอธิบายรายละเอียดได้ ดังนี้

3.1 การรับรู้มุมมองจากครอบครัวและสังคม

ผลการสำรวจข้อมูลนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็กผ่านระบบปัจจัยพื้นฐานนักเรียนยากจนภายใต้โครงการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อหลักประกันโอกาสทางการเรียนรู้ พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ในสถานศึกษาขนาดเล็กอาศัยและเติบโตในครอบครัวที่มีฐานะปานกลางจนถึงยากจน นักเรียนร้อยละ 60 ไม่ได้อาศัยกับพ่อแม่ ส่งผลให้การดูแลเอาใจใส่ในภายในครอบครัวในด้านการศึกษาค่อนข้างน้อย และจากการศึกษาในการณีกศึกษานักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็กผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกทั้ง 2 ครอบครัว พบความสอดคล้องกันของข้อมูล ในด้านการรับรู้มุมมองจากครอบครัวและสังคม ดังนี้

3.1.1 ฐานะทางบ้านที่ยากจนยากที่จะเรียนต่อในระดับสูง

ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกในด้านครอบครัวของนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็กส่วนมากมีฐานะปานกลางไปจนถึงยากจน ผู้ปกครองมักจะพูดกับนักเรียนเสมอว่า “บ้านเรามีฐานะยากจน” “ไม่มีแรงส่งถึงปริญญาตรี” “จบ ม.6 แล้วออกมาทำงานหาเงินเลย” หรือ “เรียนสายอาชีพเถอะเพราะส่งเรียนต่อไม่ไหว” ด้วยบริบทสภาพแวดล้อมที่นักเรียนมองเห็นและรับรู้อยู่ในทุกวันถึงสถานะทางบ้านของตนเอง ผวนวกกับคำพูดของผู้ปกครองในมุมมองด้านการศึกษา ส่งผลให้นักเรียนมีแนวคิดที่ว่าฐานะทางบ้านยากจนยากที่จะเรียนต่อในระดับสูง ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

ตัวอย่างบทสัมภาษณ์ (เอ)

ครู : ถ้าจบจากที่นี่รู้มั๊ยจะไปเรียนต่อที่ไหน

เอ : โรงเรียนแถวนี้แหละค่ะ

ครู : ไม่อยากไปเรียนในเมืองหรือลูก

เอ : ป่ะ บ่มีเงินค่ะครู

ตัวอย่างบทสัมภาษณ์ (บี)

ครู : ถ้าจบจากที่นี่รู้มั๊ยจะไปเรียนต่อที่ไหน

บี : โรงเรียน (โรงเรียนมัธยมขนาดเล็ก ใกล้บ้าน)

ครู : ทำไมไม่ไปเรียนในเมืองหรือลูก

บี : ยายบให้ไปค่ะ ยายว่าไม่มีเงินส่ง

ตัวอย่างบทสัมภาษณ์ (บี)

ครู : หนูได้มองอนาคตตัวเองบ้างมั๊ยว่าอนาคตอยากเป็นอะไร

บี : ไม่มีค่ะ

ครู : ไม่มีอะไรที่หนูอยากเป็นเลยหรือลูก แล้วหนูอยากเรียนต่อที่ไหน มีคิดไว้มั๊ย

บี : ไม่มีค่ะตัวจำบ ม.6 ก็ให้ออกไปหางานทำ

ครู : ไม่อยากเรียนต่อหรือ

บี : ป่ะ บ่มีเงินเรียนดอกค่า

จากบทสัมภาษณ์ชี้ให้เห็นถึงการรับรู้ของนักเรียนที่ถูกถ่ายทอดจากครอบครัวว่า ฐานะทางบ้านยากจนไม่ควรเรียนต่อในระดับสูง อีกทั้งการรับรู้ถึงฐานะทางบ้านที่ยากจนยังเป็นการกดความคิดและตีกรอบความฝันของนักเรียนไม่ให้คิดและไม่ให้ฝันถึงการเรียนต่อในระดับที่สูงกว่าระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเนื่องด้วยข้อจำกัดในด้านฐานะ

3.1.2 การศึกษาไม่ได้เน้นทวิชาการแต่ควรเน้นที่มารยาทและการมีจิตอาสา

ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากครอบครัวของกรณีศึกษา ผู้ปกครองทั้งสองครอบครัวมีความคาดหวังในด้านการศึกษาวว่า นักเรียนที่เรียนที่สถานศึกษาขนาดเล็กจะต้องมีความประพฤติที่ดี พุดจาไพเราะ ใ้วสวย ดังที่ผู้ปกครองได้กล่าวว่า “ครูสอนดีเด็กน้อยก็เรียบร้อยมาจำ และก็พุดเพราะ เด็กก็อารมณ์ดีสวสดี ยกมือไหว้ แค่นี้เราก็พอใจแล้ว” หรือ “ขอแค่จบมาแล้วเป็นคนเก่งคนดี” นักเรียนมักได้ยินคำพุดเหล่านี้จากครอบครัวเป็นประจำส่งผลให้นักเรียนมีแนวคิดวว่า การมาโรงเรียนไม่ได้มาเพื่อเน้นวิชาการเป็นสำคัญแต่การมาโรงเรียนคือการมาเล่นกับเพื่อน ช่วยงานครู การศึกษาไม่ได้เน้นทวิชาการแต่ควรเน้นที่มารยาทและการมีจิตอาสา ดังที่ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

ตัวอย่างบทสัมภาษณ์ (เอ)

ครู : คิดว่าโรงเรียนของเราเป็นอย่างไร ด้านวิชาการ

เอ : ไม่ได้คิดว่าวิชาการไม่นั่น

ครู : ทำไมถึงคิดว่าวิชาการแน่น

เอ : ครูสอนดีทุกคน

ครู : ดียังไง

เอ : ครูใจดี ไม่ดุ

ครู : สอนดีไม่ดุ เกี่ยวกับการเรียนยังงี้ หนูชอบเรียนวิชาอะไร

เอ : หนูไม่ชอบเรียน

ครู : แล้วหนูชอบทำอะไร

เอ : เล่นกับเพื่อนๆ

ครู : แล้วกิจกรรมในห้องเรียนล่ะ หนูชอบทำกิจกรรมอะไรในห้องเรียนมากที่สุด

เอ : ช่วยครูตัดกระดาษ ช่วยครูจัดห้อง

ตัวอย่างบทสัมภาษณ์ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ผู้เรียนยังไม่รับรู้ถึงความหมายในคำว่าวิชาการ ในบทสัมภาษณ์เชิงลึกที่ผู้วิจัยสอบถามความเห็นด้านวิชาการ นักเรียนตอบคำถามแต่พูดไปถึงวิชาการใน ความหมายของนักเรียนคือการที่ครูสอนดี เอาใจใส่ ไม่ดุ โดยที่ไม่ได้พูดถึงรูปแบบการสอนของครูหรือเนื้อหาที่ เรียนในโรงเรียน สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของผู้ปกครองที่บอกว่าสถานศึกษาขนาดเล็กมีคุณภาพเพราะครูใส่ใจ ยิ้มแย้มแจ่มใส ชี้ให้เห็นถึงความเข้าใจผิดในการรับรู้ความหมายในด้านวิชาการ ส่งผลให้นักเรียนมีมุมมองในด้านการ ศึกษาที่บิดพรัวไปจากความเป็นจริง

ตัวอย่างบทสัมภาษณ์ (บี)

ครู : นักเรียนคิดว่าครอบครัวคาดหวังกับเราอย่างไรบ้าง

บี : คาดหวังให้ตั้งใจเรียนยายก็จะบอกให้ตั้งใจเรียน เป็นเด็กดี ไม่ได้บอกว่าเรียนแล้วจะเป็น

ยังงี้

ครู : ผู้ปกครองมีวิธีการอย่างไรในการอบรมสั่งสอนนักเรียนในด้านการเรียน

บี : บอกให้ตั้งใจเรียน

ตัวอย่างบทสัมภาษณ์ (บี)

ครู : นักเรียนมีความภูมิใจในตนเองแค่ไหน เวลายุ่งโรงเรียน

บี : มีอยู่นิดนึงค่ะ ความภูมิใจด้านช่วยคุณครูทำงานค่ะ

อีกตัวอย่างของบทสัมภาษณ์ของเด็กหญิง บี มีการรับรู้และเข้าใจจุดประสงค์ของการมาโรงเรียนผ่านคำสอนของผู้ปกครองที่กล่าวเป็นประจำในทุกวันว่า “ให้ตั้งใจเรียนและเป็นเด็กดี” โดยที่เธอก็ไม่ได้รับการอธิบายว่าการตั้งใจเรียนเป็นอย่างไร ส่งผลอย่างไร ได้รับเพียงคำพูดเชิงนามธรรมในทุก ๆ วัน ส่งผลให้เธอมีการตีความหมายของคำว่าการศึกษาผิดไปจากความเป็นจริง เธอจึงมองว่าการมาโรงเรียนคือการมาทำกิจกรรมและบำเพ็ญประโยชน์

3.1.3 ตนเองไม่ได้ถูกคาดหวังจากครอบครัว

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึกทั้งทางครอบครัวและตัวนักเรียน พบว่า ทั้งสองครอบครัวไม่สามารถตอบความคาดหวังและเป้าหมายในอนาคตของบุตรหลานได้ว่าอยากให้หลานประกอบอาชีพอะไรในอนาคต หรืออยากให้เรียนต่อทางด้านสายการเรียนไหน ด้วยคำอธิบายว่า อยากให้เด็กได้ตัดสินใจด้วยตนเอง แต่นักเรียนกลับมองว่าครอบครัวไม่ได้คาดหวังกับตน ส่งผลให้มองว่าตนไม่มีเป็นที่คาดหวังและมองว่าตนเองเป็นคนไม่มีคุณค่าดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ ดังนี้

ตัวอย่างบทสัมภาษณ์ (บี)

ครู : ข้อดีของตนเอง

บี : ไม่มีค่า

ครู : ชอบอะไรในโรงเรียน

บี : บั๊วะ

ตัวอย่างบทสัมภาษณ์ (บี)

ครู : หนูได้มองอนาคตตัวเองบ้างมั๊ยว่าอนาคตอยากเป็นอะไร

บี : ไม่มีค่ะ

ครู : ไม่มีอะไรที่หนูอยากเป็นเลยหรือลูก แล้วหนูอยากเรียนต่อที่ไหน มีคิดไว้มั๊ย

บี : ไม่มีค่ะตามาจบ ม.6 ก็ให้ออกไปหางานทำ

ครู : ไม่อยากเรียนต่อหรือ

บี : บั๊วะ ไม่มีเงินเรียนดอกค่า

จากบทสัมภาษณ์ชี้ให้เห็นว่า นักเรียนรับรู้ถึงความไม่คาดหวังในตัวนักเรียนเองส่งผลให้เกิดความคิดว่าตนเองนั้นไม่ต้องรู้ว่าตนเองอยากเป็นอะไรในอนาคต การมองอนาคตไม่ใช่สิ่งสำคัญ ที่ยิ่งไปกว่านั้นอาจมองว่าตนเองไม่ได้เป็นที่คาดหวังของครอบครัว และตนเองไม่มีคุณค่า

3.2 การยอมรับตนเองจากที่สังคมมอง

เมื่อนักเรียนเกิดการรับรู้มุมมองของครอบครัวที่มีต่อการศึกษาของตนเองซึ่งองค์ประกอบของการรับรู้มาจากสภาพแวดล้อมทางครอบครัว บริบทครอบครัว ความคาดหวังของครอบครัว คำสั่งสอนเกี่ยวกับการศึกษา

รวมไปถึงมุมมองของครอบครัวที่มีต่อการศึกษา สิ่งเหล่านี้ถูกถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของหลักสูตรแฝงนำมาสู่การรับรู้การตีตราผ่านมุมมองจากครอบครัวและสังคมซึ่งการรับรู้ ส่งผลให้เกิดการยอมรับตนเองจากที่สังคมมอง

ตารางที่ 4 ตารางวิเคราะห์มุมมองจากครอบครัวและสังคมที่ส่งผลต่อการยอมรับตนเองจากที่สังคมมอง

การรับรู้มุมมองจากครอบครัวและสังคม	การยอมรับตนเองจากที่สังคมมอง
1) การรับรู้ถึงฐานะทางบ้านที่ยากจนจึงยากที่จะเรียนต่อในระดับสูง	- ตนเองเป็นเด็กยากจนไม่สามารถเรียนในระดับสูงได้ - ตนเป็นภาระของครอบครัว - ตนเองเป็นเด็กยากจนไม่สามารถเรียนในระดับสูงได้
2) นักเรียนรับรู้ว่าการศึกษาไม่ได้เน้นที่วิชาการแต่ควรเน้นที่มารยาทและการมีจิตอาสา	- การเรียนในด้านวิชาการไม่ใช่สิ่งสำคัญ
3) นักเรียนเข้าใจในทางของตนว่าครอบครัวไม่ได้คาดหวังในเรื่องการเรียนหรืออนาคตของตน	- ไม่จำเป็นต้องรู้ว่าอยากเป็นอะไร - ตนไม่ได้เป็นที่คาดหวังของครอบครัว (ตนเองไม่มีคุณค่า)

จากตารางที่ 4 พบว่านักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก เกิดการยอมรับตนเอง ในประเด็นต่าง ดังนี้ 1) ตนเองเป็นเด็กยากจนไม่สามารถเรียนในระดับสูงได้ 2) ตนเองเป็นภาระของครอบครัว 3) การเรียนในด้านวิชาการไม่ใช่สิ่งสำคัญ 4) ตนไม่จำเป็นต้องรู้ว่าอยากเป็นอะไร และ 5) ตนไม่ได้เป็นที่คาดหวังของครอบครัว (ตนเองไม่มีคุณค่า) ผลการรับรู้หลักสูตรแฝงดังกล่าวส่งผลต่อผู้เรียนเมื่อผู้เรียนรับรู้ว่าสังคมมองตนเองอย่างไร ผลที่ตามมาคือผู้เรียนซึมซับอคติที่สังคมมีและปฏิบัติกับตนเองจนนำไปสู่การตีตราของบุคคล

3.3 ผลกระทบจากการยอมรับตนเองจากที่สังคมมอง (การตีตราตนเอง)

เมื่อนักเรียนรับรู้ถึงหลักสูตรแฝงของครอบครัวที่มีต่อตนเองก่อให้เกิดเป็นความรู้สึกเกิดขึ้นภายในใจ จนทำให้คล้อยตาม เห็นด้วย หรือเชื่อตามสังคมว่าตนเองเป็นดังเช่นที่สังคมมีปฏิกริยาแบบนั้นจริง ส่งผลให้เกิดความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมต่อตนเองทางลบ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 5 ตารางแสดงผลกระทบจากการตีตราตนเอง

การยอมรับตนเองจากที่สังคมมอง	ผลกระทบจากการยอมรับ (การตีตราตนเอง)
1.1) ตนเองเป็นเด็กยากจนไม่สามารถเรียนในระดับสูงได้ 1.2) ตนเป็นภาระของครอบครัว	- ไม่ใส่ใจในการเรียน - ด้อยค่าตนเอง

การยอมรับตนเองจากที่สังคมมอง	ผลกระทบจากการยอมรับ (การตีตราตนเอง)
2) การเรียนในด้านวิชาการไม่ใช่สิ่งสำคัญ	- ไม่ใส่ใจในการเรียน
3) ไม่จำเป็นต้องรู้ว่าอยากเป็นอะไร	- ไม่คิดวางแผนอนาคต
4) ตนไม่ได้เป็นที่คาดหวังของครอบครัว (ตนเองไม่มีคุณค่า)	- ไม่ใส่ใจในการเรียน

จากตารางที่ 5 พบว่าผลกระทบจากการยอมรับการตีตราจากครอบครัวผ่านหลักสูตรแฝงส่งผลให้นักเรียนเกิดผลกระทบ ทั้งหมด 3 ประเด็น คือ 1) ไม่ใส่ใจในการเรียน 2) ด้อยค่าตนเอง และ 3) ไม่วางแผนอนาคต รายละเอียดดังนี้

3.3.1 ไม่ใส่ใจในการเรียน

การกระทำของนักเรียนที่แสดงออก เพื่อเป็นการตอบสนองความคิดความรู้สึกที่มีต่อตนเอง โดยเป็นการกระทำที่ทำร้ายตัวเอง จนก่อให้เกิดผลเสียต่อการเรียนตามมา คือการไม่ให้ความสนใจและให้ความสนใจต่อการเรียน โดยนักเรียนเคยให้ข้อมูลว่า เมื่อรู้ฐานะของตนเองไม่ดี ครอบครัวของตนเองไม่มีความพร้อมในการส่งเสริมตนให้ได้เรียนต่อในระดับสูงได้ หรือไม่มีความคาดหวังต่ออนาคตของตนเอง ก็ไม่รู้ว่าตนเองจะตั้งใจเรียนไปเพื่ออะไร แม้ว่าจะรู้ว่าการศึกษามีประโยชน์ต่อตนเองแต่ด้วยข้อจำกัดหลายอย่างทำให้เรียนอย่างไรจุดหมาย ขาดแรงบันดาลใจในการเรียนแสดงออกมาในรูปแบบของการไม่ใส่ใจในการเรียน

3.3.2 ด้อยค่าตนเอง

การด้อยค่าตนเองเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมาผ่านคำพูดเมื่อผู้วิจัยถามผู้เรียนถึงข้อดีของตนเอง และความสามารถของตนเอง แต่คำตอบที่ได้รับคือตนเองนั้นไม่มีข้อดี ไม่มีความสามารถ ทั้งยังมีความรู้สึกว่าเป็นภาระต่อครอบครัว เป็นส่วนเกินของครอบครัว เนื่องจากตนเองจะต้องอาศัยอยู่กับครอบครัวในฐานะเด็กฝากเลี้ยงตามความจำเป็น พฤติกรรมการด้อยค่าตนเองดังกล่าวจึงส่งผลต่อการเรียน คือผู้เรียนขาดความมั่นใจในการเรียน การใช้ชีวิต และการทำกิจกรรม

3.3 ไม่วางแผนอนาคต

นักเรียนพยายามชุกซ่อนความฝันของตนเอง โดยพยายามไม่พูด พยายามไม่คิด และไม่ป่าวประกาศถึงความต้องการของตนเองให้คนอื่นรับรู้ เนื่องด้วยข้อจำกัดหลาย ๆ อย่างของตนเอง อีกทั้งยังได้เรียนรู้จากหลักสูตรแฝงมาว่าโตขึ้นค่อยคิดเรื่องอนาคต ยังไม่ถึงเวลาที่จะคิดเรื่องอาชีพ ส่งผลให้นักเรียนกลัวว่าถ้าคิดหรือพูดเรื่องนี้ออกไปจะเป็นเรื่องน่าอับอาย เพื่อฝัน และถูกคนรอบข้างตัดสินว่า เป็นไปไม่ได้ ทำอะไรเกินตัว ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้ผู้เรียนเลือกที่จะไม่คิดวางแผนอนาคตเพราะกลัวความผิดหวัง

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษา หลักสูตรแฝงว่าด้วยเรื่องการตีตราตนเองของนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก : ศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา ผู้วิจัยอภิปรายตามประเด็นที่ได้จากการศึกษาดังต่อไปนี้ หลักสูตรแฝงของครอบครัวที่มีผลต่อผู้เรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก และประสบการณ์การตีตราตนเองของนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก

1. หลักสูตรแฝงของครอบครัวที่มีผลต่อผู้เรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก

ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดการถ่ายทอดสังคมแบบแฝงของ Ahola (2000) โดยวิเคราะห์องค์ประกอบการเกิดหลักสูตรแฝงภายใต้กรอบใน 3 กรอบ คือ ปัจจัยที่ทำให้เกิดหลักสูตรแฝง วิธีทำให้เกิดหลักสูตรแฝง และผลการเรียนรู้จากหลักสูตรแฝง โดยจะอภิปรายดังต่อไปนี้

1.1 ปัจจัยที่ทำให้เกิดหลักสูตรแฝง

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลการเรียนรู้จากหลักสูตรแฝง มีหลายองค์ประกอบไม่ว่าจะเป็น ปัจจัยด้านบริบทของครอบครัว ปัจจัยด้านบรรยากาศสภาพแวดล้อมของครอบครัว ปัจจัยด้านความคาดหวังของครอบครัวในด้านการศึกษา ด้านคำสอนเกี่ยวกับการศึกษา และด้านมุมมองของผู้ปกครองต่อโรงเรียน จากปัจจัยทั้งหมดส่งผลให้เกิดชุดแนวคิดและความเชื่อในครอบครัวอันเป็นสาเหตุไปสู่การเกิดหลักสูตรแฝง โดยผู้วิจัยนำมาเฉพาะแนวคิดที่มีความสอดคล้องกันทั้ง 2 ครอบครัว ดังนี้

- 1) แนวคิดเรื่องฐานะยากจนเป็นอุปสรรคต่อการเรียนในระดับสูง
- 2) การศึกษาทำให้เด็กสามารถทำงานเลี้ยงดูตนเองได้
- 3) แนวคิดที่ว่าไม่จำเป็นต้องเรียนต่อในระดับสูงเรียนในระดับชั้นมัธยมปลายหรือสายการอาชีพก็เพียงพอเพราะมองว่าการทำงานที่ตนและครอบครัวสามารถทำได้คือการทำงานที่จะต้องใช้แรงแลกเงิน
- 4) แนวคิดที่ว่าโรงเรียนคือสถานที่อบรมบ่มนิสัย
- 5) แนวคิดที่ว่าเด็กควรคิดถึงอนาคตแค่ตอนโต

จากผลการวิเคราะห์ข้างต้นผู้วิจัยเห็นว่ามีความเชื่อมโยงของแนวคิดทั้งสองครอบครัวอย่างน่าสนใจจึงจะนำข้อมูลนี้มาวิเคราะห์วิธีการที่ทำให้เกิดหลักสูตรแฝง ภายใต้แนวคิด 5 ประเด็น ในหัวข้อต่อไป

1.2 วิธีการทำให้เกิดหลักสูตรแฝง

จากการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ก่อให้เกิดหลักสูตรแฝงที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมของครอบครัวที่ส่งผลต่อนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในสถานศึกษาขนาดเล็ก กรณีศึกษาในกรณีตัวอย่างทั้ง 2 ครอบครัว จากการสัมภาษณ์เชิงลึกทั้งทางด้านผู้ปกครองและนักเรียน พบแนวคิดของผู้ปกครองอันอาจก่อให้เกิดหลักสูตรแฝงร่วมกัน ทั้งหมด 5 แนวคิด ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวคิดทั้งหมดมาวิเคราะห์วิธีการที่ทำให้เกิดหลักสูตรแฝง อันนำไปสู่การตีตราตนเองพบว่า ผลการเรียนรู้แนวคิดของครอบครัวในประเด็นต่าง ๆ ผ่านวิธีการที่ทำให้เกิดหลักสูตรแฝงหลายวิธีการ ผู้วิจัยจัดประเภทหลักสูตรแฝงแบ่งออกเป็น 2 ทาง คือ หลักสูตรแฝงทางบวกและหลักสูตรแฝงทางลบ โดยหลักสูตรแฝงทางบวกได้แก่ การรับรู้ว่าการเรียนดีส่งผลให้สามารถดูแลตนเองได้ และหลักสูตรแฝงทางลบได้แก่ 1) การรับรู้ถึงฐานะทางบ้านที่ยากจนจึงยากที่จะเรียนต่อในระดับสูง 2) การรับรู้ว่าฐานะไม่ดีควรเรียนแค่สายอาชีพหรือเรียนสูงสุดเพียงในระดับมัธยมปลาย 3) นักเรียนรับรู้ว่าการศึกษาไม่ได้เน้นที่วิชาการแต่ควรเน้นที่มารยาทและการมีจิตอาสา และ 4) นักเรียนเข้าใจในทางของตนว่าครอบครัวไม่ได้คาดหวังในเรื่องการเรียนหรืออนาคตของตน นักเรียนไม่ทราบว่าการทำอะไรหรืออยากประกอบอาชีพอะไร หลักสูตรแฝงเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อแนวคิด ทศนคติ รวมไปถึงความประพฤติทางการเรียนของนักเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อมมาช้านาน

1.3 ผลการเรียนรู้จากหลักสูตรแฝง

ผลการเรียนรู้จากหลักสูตรแฝงพบว่า นักเรียนที่ได้รับการถ่ายทอดแนวคิดผ่านหลักสูตรแฝงจากครอบครัวก่อให้เกิดแนวคิด การมองโลก รวมไปถึงการมองตนเอง ดังนี้

1) เกิดการด้อยค่าว่าตนเองฐานะยากจน จึงไม่มีโอกาสในการเรียนต่อระดับสูงได้ หรือหากเรียนก็มีโอกาสไม่เท่าคนอื่นเพราะมีความเชื่อว่าการเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาต้องใช้เงินเป็นจำนวนมาก

2) มองว่าตนเองควรเลือกเรียนสายอาชีพเนื่องจากการเรียนสายอาชีพเป็นการเรียนที่มุ่งเน้นไปที่ผลลัพธ์อันก่อให้เกิดงานและรายได้โดยตรง สอดคล้องกับแนวคิดของครอบครัวที่มองว่าการหาเงินจะต้องเกิดจากการใช้แรงงานเข้าแลกอีกทั้งการเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัยไม่สามารถหารันตีการมีงานทำได้เท่ากับการเรียนสายอาชีพ

3) นักเรียนไม่เห็นความสำคัญด้านวิชาการเนื่องจากกระแสตอบรับการมาโรงเรียนของนักเรียนที่ผู้ปกครองคาดหวัง คือการหวังให้ลูกเป็นเด็กดีมีมารยาท และ

4) นักเรียนมองว่าผู้ครอบครัวไม่มีความคาดหวังกับตนเอง เนื่องจากผู้ปกครองไม่เคยพูดว่าอยากให้บุตรหลานมีอนาคตแบบใด หรือมีความคาดหวังเช่นไรกับบุตรหลานของตน

จะเห็นได้ว่าการถ่ายทอดความรู้หรือลักษณะทางความคิดจากบุคคลหนึ่งสู่บุคคลหนึ่งไม่ได้เกิดจากการสั่งสอนโดยตรงเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีหลักสูตรแฝง ที่แฝงเร้นในบริบทต่าง ๆ รอบ ๆ ตัว ทั้งในความคิดที่ผู้ปกครองแสดงออก รวมไปถึงสิ่งที่ไม่ได้แสดงออก ประกอบรวมกับการรับรู้และตีความของนักเรียน ถ่ายทอดมาเป็นลักษณะนิสัย แนวความคิดของนักเรียนในมุมมองต่าง ๆ

2. ประสบการณ์การตีตราตนเองของเด็กนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก

การตีตราตนเอง (Self -stigma หรือ Internalized Stigma) หมายถึง ความคิดความรู้สึกที่มีต่อตนเอง ซึ่งเกิดจากที่ตนเองยอมรับการตัดสินจากคนรอบข้าง และสังคมภายนอกให้เข้ามามีผลต่อความรู้สึกภายในของตนเอง จนทำให้ตนนั้นเกิดความคิดที่เห็นด้วยและเชื่อตามสังคม

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 2 ครอบครัวเพื่อบรรยายประสบการณ์การตีตราตนเองในนักเรียนสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยให้ข้อมูลจากฝ่ายผู้ปกครองที่แสดงถึงการตีตราและประสบการณ์ตามจริงของนักเรียนที่เรียนในสถานศึกษานักเรียนเล็กตามการรับรู้ ความเชื่อ ความคิด อารมณ์ และความรู้สึกที่มีการตีตราตนเอง ซึ่งสามารถวิเคราะห์ผลออกมาเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

- 1) การรับรู้มุมมองจากครอบครัวและสังคม
- 2) การยอมรับตนเองตามที่สังคมมอง
- 3) ผลกระทบจากการยอมรับตนเองตามที่สังคมมอง (ตีตราตนเอง)

ผลการศึกษา หลักสูตรแฝงว่าด้วยเรื่องกลวิธีการตีตราตนเองของนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก พบการตีตราตนเอง 3 ประเด็น คือ

1) ไม่ใส่ใจในการเรียน

การกระทำของนักเรียนที่แสดงออก เพื่อเป็นการตอบสนองความคิดความรู้สึกที่มีต่อตนเอง โดยเป็นการกระทำที่ทำร้ายตัวเอง จนก่อให้เกิดผลเสียต่อการเรียนตามมา คือการไม่ให้ความสนใจและให้ความสนใจต่อ

การเรียนรู้ หรือไม่มีความคาดหวังต่ออนาคตของตนเองจึงไม่รู้ว่าตนเองจะตั้งใจเรียนไปเพื่ออะไร แม้ว่าจะรู้ว่าการศึกษามีประโยชน์ต่อตนเองแต่ด้วยข้อจำกัดหลายอย่างทำให้เรียนอย่างไร้จุดหมาย ขาดแรงบันดาลใจในการเรียนแสดงออกมาในรูปแบบของการไม่ใส่ใจในการเรียน

สอดคล้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็กบางกลุ่มที่มีพฤติกรรมไม่ใส่ใจในการเรียนอันเนื่องมาจากฐานะทางบ้านไม่เอื้ออำนวยส่งผลให้ขาดการส่งเสริมจากทางบ้านที่เพียงพอ รวมถึงความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมุมมองในด้านการศึกษาของผู้ปกครองยังไม่กว้างมากพอที่จะแนะแนะและปลูกฝังความคิดของนักเรียนให้เห็นถึงความสำคัญของการศึกษาส่งผลให้นักเรียนมองว่าการศึกษาไม่ใช่เรื่องสำคัญในการดำเนินชีวิตส่งผลให้ขาดแรงจูงใจในการเรียนก่อให้เกิดเป็นพฤติกรรมไม่ใส่ใจในการเรียนของนักเรียนส่วนใหญ่ในสถานศึกษาขนาดเล็ก

2) ด้อยค่าตนเอง

การด้อยค่าตนเองเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกมาผ่านคำพูดเมื่อผู้วิจัยถามผู้เรียนถึงข้อดีและความสามารถของตนเอง แต่คำตอบที่ได้รับคือตนเองนั้นไม่มีข้อดี ไม่มีความสามารถ ทั้งยังมีความรู้สึกลดต่ำตนเองเป็นภาระต่อครอบครัว เป็นส่วนเกินของครอบครัว เนื่องจากตนเองจะต้องอาศัยอยู่กับครอบครัวในฐานะเด็กฝากเลี้ยงตามความจำเป็น พฤติกรรมการด้อยค่าตนเองดังกล่าวจึงส่งผลต่อการเรียน คือ ผู้เรียนขาดความมั่นใจในการเรียน การใช้ชีวิต และการทำกิจกรรม

สอดคล้องกับพฤติกรรมของนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็กที่แสดงออกถึงความไม่มั่นใจในตนเอง นักเรียนส่วนใหญ่อายุที่จะพูดว่าตนชอบหรือถนัดอะไร ทั้งยังมีความคิดเกี่ยวกับความมั่นใจในตนเองว่าคนที่มีความมั่นใจในตนเองไม่น่ารัก อดทน นักเรียนที่มีความมั่นใจในตนเองมาก ๆ มักจะโดนสังคมแบ่ง แยก ไม่ยอมรับ ผู้วิจัยมองว่าความคิดเหล่านี้เป็นผลมาจากหลักสูตรแฝงของครอบครัวของนักเรียนที่ไม่ได้เสริมสร้างความมั่นใจภายในครอบครัว อีกทั้งในสถานะของนักเรียนที่เป็นผู้ถูกฝากเลี้ยงส่งผลให้เกิดการด้อยค่าตนเองภายในจิตใจ

3) ไม่วางแผนอนาคต

นักเรียนพยายามขู่ซ่อนความฝันของตนเอง โดยพยายามไม่พูด พยายามไม่คิด และไม่ป่าวประกาศถึงความต้องการของตนเองให้คนอื่นรับรู้ เนื่องด้วยข้อจำกัดหลาย ๆ อย่างของตนเอง อีกทั้งยังได้เรียนรู้จากหลักสูตรแฝงมาว่าโตขึ้นค่อยคิดเรื่องอนาคต ยังไม่ถึงเวลาที่จะคิดเรื่องอาชีพ ส่งผลให้นักเรียนกลัวว่าถ้าคิดหรือพูดเรื่องนี้ออกไปจะเป็นเรื่องน่าอับอาย เพื่อฝัน และถูกคนรอบข้างตัดสินว่า เป็นไปไม่ได้ ทำอะไรเกินตัว ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้ผู้เรียนเลือกที่จะไม่คิดวางแผนอนาคตเพราะกลัวความผิดหวัง

สอดคล้องกับพฤติกรรมของนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็กที่มักจะไม่กล้าคิด ไม่กล้าฝัน เกี่ยวกับเรื่องความชอบและความฝันของตนเองในอนาคตเนื่องจากครอบครัวหลาย ๆ ครอบครัวยังไม่ได้คาดหวังเกี่ยวกับอาชีพในอนาคตของนักเรียนอีกทั้งหากมีใครเอ่ยขึ้นมาว่าอยากเป็นอะไรในอนาคตก็มักจะมีคนรอบข้างเช่น เพื่อนร่วมชั้น หรือผู้ใหญ่ คอยสกัดกั้นความฝันอย่างเป็นวงกว้าง ส่งผลให้นักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็กยังอายุที่จะพูดเรื่องเหล่านี้เพราะแนวคิดของคนรอบข้างยังไม่เปิดรับเท่าที่ควร

ดังที่กล่าวมาข้างต้นทำให้เห็นได้ว่าปัจจัยด้านบริบทของครอบครัว ปัจจัยด้านบรรยากาศ สภาพแวดล้อมของครอบครัว ปัจจัยด้านความคาดหวังของครอบครัวในด้านการศึกษาด้านคำสอนเกี่ยวกับการศึกษา และด้านมุมมองของผู้ปกครองต่อโรงเรียนล้วนถ่ายทอดสู่การเรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อมในรูปแบบของหลักสูตรแฝงอันส่งผลกระทบต่อตัวนักเรียนทั้งทางด้านความคิด ความเชื่อ รวมไปถึงมุมมองที่นักเรียนรับรู้ถึงมุมมองของคนในครอบครัวมีต่อตนเอง ก่อให้เกิดการรับรู้ ความเชื่อมั่น จนเกิดเป็นการติตราตนเองของนักเรียน ในสถานศึกษาขนาดเล็ก คือ การไม่ใส่ใจในการเรียน การด้อยค่าตนเองและการไม่วางแผนอนาคต ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้เป็นผลมาจากสภาพแวดล้อม การปลูกฝังการเรียนรู้ในครอบครัว บริบทครอบครัวและสังคมที่นักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็กต้องเจอและนับว่ายังคงเป็นปัญหาใหญ่ในการศึกษา ณ ปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

1. ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้หลักสูตรแฝงจากครอบครัวและสังคมส่งผลให้เกิดการรับรู้การติตราอันนำไปสู่การติตราตนเองของนักเรียนในสถานศึกษาขนาดเล็ก ดังนั้น ครูหรือผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาควรมีความเข้าใจ ให้โอกาส นักเรียนกลุ่มนี้ เนื่องจากครูเป็นสื่อกลางสำคัญที่จะคอยปลูกฝังทัศนคติและแนวคิดเชิงบวกให้แก่นักเรียน

2. ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้การถูกติตราจากครอบครัวและสังคม ทำให้เกิดความคิดความรู้สึกที่มีต่อตนเองในทางลบว่าไม่สามารถมีโอกาสด้านการศึกษา หรือมีอนาคตที่ดีได้จากการศึกษา นำมาสู่ผลกระทบต่อพฤติกรรมทางการเรียนคือ การไม่ใส่ใจในการเรียน การด้อยค่าตนเองและการไม่วางแผนอนาคต ดังนั้น จึงควรนำผลการวิจัยนี้ไปเป็นข้อมูลสนับสนุน เพื่อใช้ในการวางแผนการเรียนให้เกิดประสิทธิภาพต่อผู้เรียน และสอดคล้องกับความต้องการทางด้านจิตใจที่แท้จริงของผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- School A. (2022). **Self-Evaluation Report of A School (Pseudonym)**. Roi Et: A School. (in Thai)
- Ahola, S., et al. (2000). **Hidden Curriculum in Higher Education**. Paper presented at the Innovations in Higher Education 2000 Conference. Helsinki August 30 [Online]. Available from: <http://www.utu.fi/RUSE/projektit/piilopro.htm> September 2.
- Assawapoom, S. (2014). **Educational Institution Administration according to Modern Education Reform Guidelines**. revised edition. Ubon Ratchathani: Ubonkit Offset Printing. (in Thai)
- Chaichalermping, W. (2004). **Factors affecting Learning Outcomes from Hidden Curriculum which Influence Professionalism of Pharmacy Students**. Doctor's Dissertation of Education in Higher Education: Chulalongkorn University. (in Thai)
- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2018). **Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Method Approaches**. 4th ed.. Sage.

- Corrigan, P. (2004). How Stigma Interferes with Mental Health Care. **American Psychologist** 59(7): 614-625. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.59.7.614>.
- Corrigan, P.W., Watson, A.C. & Barr, L. (2006). The Self-stigma of Mental Illness: Implication for Self-esteem and Self-efficacy. **Journal of Social and Clinical Psychology** 25(8): 875-884.
- Fung, K. M. T., Tsang, H. W. H., & Corrigan, P. W. (2008). Self-stigma of People with Schizophrenia as Predictor of Their Adherence to Psychosocial Treatment. **Psychiatric Rehabilitation Journal** 32(2): 95–104. <https://doi.org/10.2975/32.2.2008.95.104>.
- Kongsanor, S. (2015). **Problems of Small Schools**. <https://www.parliament.go.th>. September 25. (in Thai)
- Ministry of Education. (1999a). **Explanation to the National Education Act**. Bangkok: Krom Sas Sa Na. (in Thai)
- Ministry of Education. (1999b). **Concepts and Policies of the Ministry of Education, Basic Education Reform for the People**. Bangkok: Lat Phrao Teachers' Council of Thailand. (in Thai)
- Ministry of Education. (1999c). **Guidelines for Implementing Education Reforms**. Bangkok: Lat Phrao Teachers' Council of Thailand. (in Thai)
- Ministry of Education. (2021). **Transfer of school administrators under the Office of the Basic Education Commission for the year 2021 (Educational Institution Size)**. https://otepc.go.th/th/content_page/item/. September 22. (in Thai)
- Posner, G.J. (1992). **Analyzing the Curriculum**. New York: McGraw-Hall, Inc.
- Rakponmeung, C. (1991). **Basics of Education: Social Principles and Concepts**. Bangkok : Pimdee. (in Thai)
- Tippayapatanakun, P. (2012). **Hidden Curriculum: Ideologies and Everyday Interactions at A Foster Home-School**. Master's Thesis of Sociology and Anthropology: Thammasat University. (in Thai)

การเสริมสร้างองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยใช้พืชสมุนไพรใบกระท่อม
ในการดูแลรักษาสุขภาพของผู้สูงอายุ จังหวัดสระบุรี
Enhancement of the Knowledge of Local Wisdom about the Use of
the Medicinal Plant ‘Kratom’ for Health Elderly People
in Saraburi Province

อำนวยการ ปิ่นพิลา¹
Amnuay Pinphila

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อเสริมสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยการเชื่อมโยงเครือข่ายให้แก่แกนนำผู้สูงอายุในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับสมาชิกผู้สูงอายุ 2) เพื่อเสริมสร้างและเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับใบกระท่อมที่มีอยู่ในพื้นที่ชุมชนแบบมีส่วนร่วม โดยทำการศึกษาในจังหวัดสระบุรี ในการวิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการโดย 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก 2) การสนทนากลุ่ม และ 3) การจัดเวทีสาธารณะเพื่อให้มีการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกผู้สูงอายุจากสภาผู้สูงอายุ สมาชิกวุฒิสภาสมาชิกรัฐสภา สมาชิกองค์กรสาธารณะประโยชน์ และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดสระบุรี รวมทั้งสิ้น 150 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) การเสริมสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยการเชื่อมโยงเครือข่ายให้แก่แกนนำผู้สูงอายุในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับสมาชิกผู้สูงอายุ ประกอบด้วย ภาวะผู้นำ จิตอาสา สุขภาพ ความรู้ และเวลา โดยด้านภาวะผู้นำ ผู้สูงอายุต้องทำให้เป็นตัวอย่างเห็นชัดเจน ด้านจิตอาสาต้องอธิบายให้สมาชิกใหม่มีความเข้าใจถึงการมีจิตอาสาที่จะเข้าร่วมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือสังคมโดยไม่หวังผลตอบแทน ด้านสุขภาพส่วนใหญ่ที่มาประชุมหรือทำกิจกรรมร่วมกัน มีสุขภาพดี ด้านความรู้ แม้ผู้สูงอายุมีวุฒิการศึกษาไม่สูงกว่าระดับปริญญา แต่ผู้สูงอายุมีองค์ความรู้ในตัวเองโดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านเวลา ผู้สูงอายุจะต้องมีเวลาในการทำกิจกรรมโดยจะต้องมีการบอกกล่าวล่วงหน้าและสรรพคุณของใบกระท่อมในการดูแลสุขภาพของของตนเอง 2) การเสริมสร้างและเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับใบกระท่อมที่มีอยู่ในพื้นที่ชุมชนแบบมีส่วนร่วม พบว่าผู้ปฏิบัติงานมีความรู้เฉพาะในส่วนของตนเอง

¹ สาขารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
Master of Public Administration Faculty of Arts and Sciences, Southeast Asia University
*Corresponding author : email: dr.amnuay_@hotmail.com

รับผิดชอบเท่านั้น ยังไม่มีความเข้าใจที่ชัดเจน ขาดการบูรณาการในการทำงานร่วมกันและความพร้อมในการดำเนินกิจกรรม ความรู้ และเวลา งบประมาณยังไม่พอเพียงในการดำเนินกิจกรรม และขาดการสนับสนุนเชิงนโยบายด้านการส่งเสริมงานด้านผู้สูงอายุในระดับท้องถิ่น สำหรับแนวทางการแก้ไข เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานควรปรับปรุงและพัฒนาบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินงานของตนเองให้มีความพร้อมทั้งในด้านความรู้และความเข้าใจอย่างชัดเจน

คำสำคัญ: ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ ใบกระท่อม/ผู้สูงอายุ

Abstract

The objectives of this research were 1) to increase the opportunities to exchange the knowledge of local wisdom by connecting networks to elderly leaders to transfer it to the elderly members, and 2) to enhance and increase the efficiency of learning about local wisdom about kratom leaves available in the local area for the community in the participatory style. The study was conducted in Saraburi Province. The research was conducted as qualitative research through 1) in-depth interviews, 2) group discussions, and 3) public forums by collecting comments and suggestions from a sample group of elderly members from the Elderly Council, volunteer staff of Brainbank, elderly members of public benefit organizations and relevant government officials from the Office of Social Development and Human Security, Saraburi Province, totaling 150 people.

The results of the research revealed that 1) the factors regarding the encouragement of opportunities to exchange the knowledge of local wisdom by connecting networks to elderly leaders to transfer knowledge to elderly members were leadership, volunteerism, health, knowledge and time. For leadership, elderly people must set a clear example. For volunteerism, new members must hear explanations to have an understanding about the volunteers who come to join groups to help society without expecting anything in return. For health, most of the people who came to meetings or did activities together were healthy. For knowledge, the elderly's educational qualifications were not higher than the college level, but they had their self-knowledge, especially about local wisdom, complying with the philosophy of sufficiency economy. For time, the elderly must have time to do activities with advance notice, and 2) with regard to strengthening and increasing the efficiency of learning about local wisdom about kratom leaves available in the local area for the community in the participatory style, it was found that the operating staff had knowledge only in the areas they were responsible for, but they had no clear understanding and lacked in integration in working together, readiness to carry out activities, knowledge and time. In addition, the budget was not enough to carry out activities and the policy for supporting to promote work for the

elderly at the local level was not sufficient. As for solutions, operating staff should improve and develop their roles, duties and responsibilities in their own operations to be ready in terms of knowledge and clear understanding.

Keywords: local wisdom, kratom, elderly people

บทนำ

ภูมิปัญญาเป็นความคิดทางสังคมที่สำคัญอย่างหนึ่งซึ่งสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยาวนาน และสังคมไทยเป็นสังคมเก่าแก่สังคมหนึ่งที่ปรากฏภูมิปัญญาอยู่จำนวนมาก โดยภูมิปัญญาเหล่านั้นนอกจากแสดงความเป็นไทย ความเป็นเอกลักษณ์ไทยอย่างหนึ่งแล้ว ยังเป็นเครื่องชี้วัด ความเจริญและพัฒนาการของคนในชาติไทย มีความเป็นอิสระจึงจะสามารถสร้างสรรค์และสั่งสมภูมิปัญญาเฉพาะตนขึ้นมาได้ (Chimplee K., 2014) ทั้งนี้การสั่งสมภูมิปัญญาเฉพาะของคนที่มียุ่เป็นจำนวนมากนั้น บางพื้นที่มีการสร้างภูมิปัญญาที่ใช้ในพื้นที่ของตน จนเรียกได้ว่าเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน (Popular Wisdom) เป็นเรื่องของการใช้ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) ความเชื่อ (Belief) และพฤติกรรม (Behavior) ซึ่งเป็นการแสดงถึงความสัมพันธ์ที่เป็นองค์รวมระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติแวดล้อม และคนกับสิ่งที่เหนือธรรมชาติ รวมไปถึงกิจกรรมทุกอย่างในวิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงถือเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาชีวิตที่ชุมชนได้มีการถ่ายทอด สืบสานต่อกันมา ด้วยคนไทยแต่โบราณมีภูมิปัญญาที่ฉลาดล้ำลึก ในการประดิษฐ์คิดค้นสร้างสรรค์ เพื่อให้ใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อม และการแก้ไขปัญหา ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยเฉพาะภูมิปัญญาด้านปัจจัยพื้นฐานแห่งการ ดำรงชีวิตประกอบไปด้วยความสามารถในการแสวงหาอาหาร การปลูกสร้างบ้านเรือน การคิดค้นประดิษฐ์สิ่งทอเพื่อการนุ่งห่ม และความรู้ในการบำบัดรักษา โรคภัยไข้เจ็บ ซึ่งช่วยให้สังคมไทยนับแต่อดีตสามารถดำรงอยู่ได้อย่างสงบสุข สืบจนถึงปัจจุบัน ผู้ที่เกษียณอายุแล้วไม่ว่าจะเป็นจากภาครัฐหรือภาคเอกชนหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าผู้สูงอายุแต่ยังมีความรู้ความสามารถที่จะสละเวลานำเอาความรู้ความสามารถที่หลากหลาย ความเชี่ยวชาญภูมิปัญญาต่าง ๆ ที่สั่งสมไว้มาถ่ายทอดให้คำแนะนำสู่ชุมชน สังคม และประเทศชาติ โดยอาศัยประสบการณ์ของแต่ละบุคคลนั้นซึ่งในการดูแลรักษาสุขภาพของตนเอง จังหวัดสระบุรี ที่เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าเต็มไปด้วยประสบการณ์ชีวิตและภูมิปัญญาซึ่งถือเป็นองค์ความรู้ที่มีอยู่ในตัวบุคคลอย่างมากมาย (Office of the National Economic and Social Development Board, 2016)

พืชกระท่อม เป็นไม้ยืนต้นที่เป็นพืชที่พบในบริเวณแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ชอบขึ้นในบริเวณป่าดิบชื้น ริมลำธาร ในประเทศไทยพบมากในภาคใต้ โดยชาวบ้านปลูกภายในบริเวณบ้าน ในร่องสวนหรือทุ่งนา และในป่าธรรมชาติ นอกจากนั้นยังพบในภาคกลาง เช่น ปทุมธานี และอยุธยา เป็นต้น ใบกระท่อมมีชื่อเรียกตามภาษาถิ่นในประเทศไทยหลายชื่อ เช่น อีถ่าง ท่อม กระทุ้มโคก คอยโคน เป็นต้น

ปัจจุบันใบพืชกระท่อมมีการแปรรูปเพื่อสะดวกในการใช้ เช่น การแปรรูปเป็นกระท่อมผง กระท่อมตากแห้ง หรือนำน้ำต้มใบกระท่อมไปผสมกับสาร/ยาอื่นตามที่ตนเองหรือกลุ่มของตนอยากจะมีฤทธิ์ตามที่ต้องการ ซึ่งรู้จักกันในชื่อว่า 4x100 ปัจจุบันวัตถุประสงคในการใช้พืชกระท่อม รวมทั้งกลุ่มผู้ใช้ ได้ถูกเปลี่ยนไปจากเดิมกลายเป็นกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งใช้เพื่อความสนุกสนาน คึกคักของ สิ่งที่มาคือ ปัญหายาเสพติด เช่น การลักขโมย

การค้ากระท่อม การรวมกลุ่มเพื่อทำพฤติกรรมเสี่ยงหรือผิดกฎหมาย ซึ่งเป็นปัญหาสังคม ในประเทศไทยมีการนำมาใช้เป็นยาแก้โรคบิด ท้องร่วง และปวดมวนท้อง และบางพื้นที่กล่าวกันว่าสามารถบรรเทาโรคเบาหวานได้ ชาวนานิยมบริโภคโดยการเคี้ยวใบสด หรือเอาใบมาย่างให้เกรียมและตำผสมกับน้ำพริกรับประทานเป็นอาหารเพื่อให้มีพลังงานและสามารถทน ตากแดดอยู่กลางแจ้งได้เป็นเวลานานโดยไม่รู้สึกเหนื่อย ชาวมลายูใช้ใบกระท่อมตำพอกแผล และใช้ทั้งใบเผาให้ร้อนวางบนท้องรักษาโรคม้ามโต ตลอดจนใช้กระท่อมเพื่อทดแทนฝิ่นในท้องที่ซึ่งหาฝิ่นไม่ได้ และบ่อยครั้งมีการใช้ใบกระท่อมเพื่อควบคุมการติดยาเสพติด เนื่องจากพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2564 ปลด พืชกระท่อม ออกจากยาเสพติดให้โทษ ซึ่งลงในราชกิจจานุเบกษา ในวันที่ 26 พฤษภาคม 2564 ซึ่งมีผลใช้บังคับหลังจากวันประกาศนี้ 90 วัน ทำให้ประชาชนทุกภาคส่วนของประเทศไทยมีความสนใจกันอย่างมาก ปัจจุบันกระแสพืชกระท่อมมาแรงมาก ซึ่งมีทั้งผู้ที่เข้าใจและไม่เข้าใจเป็นจำนวนมาก พืชกระท่อมนี้มีทั้งให้คุณและให้โทษถึงแม้ว่าจะปลดออกจากยาเสพติดแล้วก็ตามก็ยังมีปัญหาสำหรับผู้ที่ใช้โดยที่ไม่มีความรู้หรือรู้ไม่จริง อาจเกิดอันตรายได้ เฉพาะในจังหวัดสระบุรี มีผู้ให้ความสนใจกันอย่างมาก ทางองค์กรเครือข่ายการมีส่วนร่วมภาคประชาชนมีแกนนำเครือข่ายฯในระดับอำเภอและจังหวัดและ มีสมาชิกเพิ่มมากขึ้น มีความตระหนักถึงเรื่องการใช้พืชกระท่อม โดยเฉพาะโทษของพืชกระท่อมที่นำมาใช้กัน อย่างไม่มีความรู้ความเข้าใจ เพื่อสนับสนุนให้แกนนำทำหน้าที่เป็นคลังปัญญาของจังหวัดสระบุรีและของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัญหาของผู้ที่เกษียณอายุหรือผู้สูงอายุที่มีปัญหาเนื่องจากความเคยชินต่อชีวิตประจำวันและอาชีพเดิม เช่นบางท่านมีอำนาจมากมีผู้ได้บังคับบัญชา มีคนคอยเอาใจ ก็ยังทำใจไม่ได้เมื่อหมดจากอำนาจ บ้างก็ทุกข์ใจเนื่องจากมีภาระหนี้สิน ภาระลูกหลาน บางส่วนก็คิดทำประโยชน์ต่อสังคมประการแรกโดยการนำความรู้ที่มีอยู่มาปรับใช้ชุมชน สังคม และ ประเทศชาติต่อไป สำหรับปัญหาและบางส่วน ยังขาดภาวะผู้นำอยู่มาก เช่น การทำงานเป็นทีม การตัดสินใจ การมีส่วนร่วม เป็นต้น ซึ่งแต่ละท่านก็ยังไม่อาจยอมรับสภาพตัวเองได้ ดังนั้นจึงไม่ประสบผลสำเร็จ อีกประการหนึ่งที่สำคัญจะต้องเป็นผู้ที่มีจิตอาสา ไม่หวังผลประโยชน์ตอบแทน ทำงานด้วยใจ ใช้ความรู้ที่มีอยู่มาช่วยกันพัฒนาประเทศชาติ เป็นผู้ที่มีจิตอาสาจะต้องมีความรู้ ความรู้ทำให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ที่สำคัญต้องเป็นผู้ที่มีสุขภาพแข็งแรง ประการสุดท้ายที่สำคัญอีกประการหนึ่งต้องมีเวลาให้กับการร่วมทำกิจกรรมของกลุ่มซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในยุคปัจจุบันที่ได้จัดตั้งกรมขึ้นใหม่มีชื่อว่า กรมกิจการผู้สูงอายุ ซึ่งอยู่ในความดูแลของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

จังหวัดสระบุรี มีสภาพภูมิประเทศโดยทั่วไปมีลักษณะตอนเหนือ ตะวันออก และตอนกลางของจังหวัดเป็นป่าไม้เนินเขาสลับที่ราบสูง ซึ่งเหมาะในการปลูกพืชไร่ ตอนใต้และตะวันตกส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบเหมาะในการทำนา และมีการปลูกพืชสมุนไพรไว้ใช้ผลผลิตตามภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังขาดการบูรณาการและความรู้ ความเข้าใจในการผลิตให้เป็นยารักษาสุขภาพตนเอง

ด้วยเหตุผลดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่องการเสริมสร้างองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยใช้พืชสมุนไพรใบกระท่อมในการดูแลสุขภาพของตนเอง จังหวัดสระบุรี การมีภาวะผู้นำ จิตอาสา ความรู้ สุขภาพ และเวลา ซึ่งจะส่งผลต่อแนวทางในการนำความรู้ ประสบการณ์มาช่วยในการพัฒนาจังหวัดสระบุรีให้มีทิศทางเดียวกันเป็นอย่างดี และยั่งยืนต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเสริมสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่แกนนำในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับสมาชิกในจังหวัดสระบุรี
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการเรียนรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับพืชสมุนไพรในกระท่อมที่มีอยู่ในพื้นที่ชุมชนแบบมีส่วนร่วม และเพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนาตนเองของแกนนำ ในจังหวัดสระบุรี

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

การเสริมสร้างองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยใช้พืชสมุนไพรในกระท่อมในการดูแลสุขภาพของตนเอง จังหวัดสระบุรี ประกอบด้วย ภาวะผู้นำ จิตอาสา ความรู้ สุขภาพ และเวลา

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ทำการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ในพื้นที่ 13 อำเภอ ทั้งจังหวัดสระบุรี ซึ่งประกอบด้วย ในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 108 แห่ง สมาชิกผู้สูงอายุจากสภาผู้สูงอายุจังหวัดสระบุรี สมาชิกวุฒิสภาสมาชิกรัฐสภาจังหวัดสระบุรี ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกองค์กรสาธารณะประโยชน์จังหวัดสระบุรี และ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือรับผิดชอบดูแลผู้สูงอายุ จากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดสระบุรี (Office of Social Development and Human Security Saraburi Province., 2018) ตัวอย่างที่ใช้ศึกษาเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวนทั้งหมด 150 คน โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 35 คน ดังนี้

1.1 เป็นผู้สูงอายุในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้ง 13 อำเภอ ของจังหวัดสระบุรี ได้มาตามความสมัครใจ โดยคิดเป็นตามสัดส่วนของจำนวนประชากร ดังนี้

เทศบาลเมือง	1	คน
เทศบาลตำบล	2	คน
องค์การบริหารส่วนตำบล	8	คน
รวมทั้งสิ้น	11	คน

1.2 คัดเลือกมาจากผู้ที่เกษียณอายุที่เป็นสมาชิกของสภาผู้สูงอายุจังหวัดสระบุรี จำนวน 10 คน

1.3 เป็นสมาชิกวุฒิสภาสมาชิกรัฐสภาจังหวัดสระบุรี จำนวน 10 คน ที่มีลักษณะพิเศษ (Key Informants) ระดับตั้งแต่ผู้อำนวยการขึ้นไป

1.4 เป็นสมาชิกขององค์กรสาธารณะประโยชน์จังหวัดสระบุรี 2 องค์กร จำนวน 2 คน

1.5 เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือรับผิดชอบดูแล จากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดสระบุรี จำนวน 2 คน รวมจำนวนตัวอย่างที่สัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 35 คน

2. กลุ่มตัวอย่างสำหรับการสนทนากลุ่ม จำนวน 50 คนเป็นการเลือกแบบเจาะจงจาก 13 อำเภอ

3. กลุ่มตัวอย่างสำหรับการจัดเวทีสาธารณะ ได้แก่ผู้ที่เกษียณอายุ ทั้ง 13 อำเภอ ในเขตจังหวัดสระบุรี ทั้ง 13 อำเภอ จำนวน 65 คน เลือกผู้สูงอายุที่สมัครใจ อำเภอละ 5 คน โดยเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำ จิตอาสา มีความรู้ เป็น

คนไข้ที่เป็นมะเร็งรักษาด้วยไบกะท่อมที่หายแล้ว และคนไข้ที่กำลังเป็นมะเร็งกำลังรักษาด้วยไบกะท่อมพร้อมที่จะถ่ายทอดได้ สุขภาพแข็งแรง และมีเวลาในการร่วมทำกิจกรรม โดยการสืบค้นจากทะเบียนประวัติการเกษียณทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งองค์กรต่าง ๆ ใน 13 อำเภอของจังหวัดสระบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพในรูปแบบของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การสนทนากลุ่ม และการจัดเวทีสาธารณะ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการจัดเวทีสาธารณะ โดยเนื้อหาของการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และรูปแบบของเวทีสาธารณะ มีความตรง (Validity Content) มีความเหมาะสม สอดคล้อง และมีความครอบคลุมในเรื่องการเสริมสร้างความรู้ภาคีเครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยใช้ไบกะท่อมในการดูแล รักษาสุขภาพผู้สูงอายุ โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การปฏิบัติงานภาคสนามในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 35 คน โดยคณะนักวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยจัดเตรียมประเด็นและสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ทั้งนี้เพื่อให้ครอบคลุมประเด็น และตัวแปรต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัยและเพื่อให้ได้คำตอบที่สามารถนำไปต่อบทสรุปประสงค์ของการวิจัยได้ จากนั้นได้นำไปสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มเป้าหมายดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น
2. การสนทนากลุ่ม คณะผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยได้ทำการนัดหมายตัวแทนแต่ละอำเภอ พร้อมทั้งสถานที่ที่จะทำการสนทนากลุ่ม โดยมีการจัดเตรียมประเด็นต่าง ๆ เช่น ข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับไบกะท่อม การขออนุญาตการผลิต การขอรับรองในการดูแลรักษาสุขภาพของตนเอง และที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ และมีการใช้เครื่องบันทึกเทปเสียงเป็นตัวช่วยในการเก็บข้อมูล
3. การจัดเวทีสาธารณะ เพื่อให้มีการแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และเป็นการเติมเต็มข้อมูลอย่างกว้างขวางเกี่ยวกับประเด็นที่วิจัย โดยคณะผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยได้กำหนดสถานที่และนัดหมายล่วงหน้ากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สูงอายุเป็นระยะเวลา 2 วัน 1 คืน และเชิญผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องและมีความชำนาญเฉพาะด้านไบกะท่อมขึ้นเวทีสาธารณะ เช่น ผู้แทนจากศาลยุติธรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สถาบันการศึกษา กระทรวงสาธารณสุข ราษฎรชาวบ้านที่มีความชำนาญด้านไบกะท่อม คนไข้ที่เป็นมะเร็งรักษาด้วยไบกะท่อมหายแล้ว และคนไข้ที่กำลังเป็นมะเร็งกำลังรักษาด้วยไบกะท่อม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative) โดยอาศัยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive) ด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึกมีความสอดคล้องกับการสนทนากลุ่มและการจัดเวทีสาธารณะโดยสรุป พบว่า

1. การเสริมสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยการเชื่อมโยงเครือข่ายให้แก่แกนนำผู้สูงอายุในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับสมาชิก แกนนำเครือข่ายทางภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้สูงอายุ ต้องมีความเข้าใจร่วมกันในแนวทางการดำเนินงานของผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ประสบการณ์ในหลากหลายอาชีพและเป็นผู้ทรงภูมิปัญญาในระดับท้องถิ่น ไม่มีอำนาจในการสั่งการ ทำงานเพื่อส่วนรวม มีความพร้อมและอาสาที่จะทำงานเพื่อประเทศชาติโดยแยกตามประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ ความสนใจที่จะให้ความช่วยเหลือในสาขาต่าง ๆ ที่ตนเองมีความชำนาญซึ่ง เป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาสังคมโดยรวมและมีส่วนช่วยในการเตรียมความพร้อมที่จะเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สำหรับด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้สูงอายุ เป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่มีค่าของประเทศไทยแต่กลับถูกมองข้ามเนื่องจากปัจจุบันเมื่อมีการเปิดเสรีทางการค้ากับต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น ก็กลับทำให้ประเทศในโลกรวดขึ้นตกเข้ามาฉกฉวยเอาภูมิปัญญาเหล่านี้ไป และขาดผู้สืบทอดสานต่อภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย ทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอันทรงคุณค่าหายสาบสูญไปในอนาคตและ วิเคราะห์ปัจจัยด้านภาวะผู้นำจิตอาสา ความรู้ สุขภาพและเวลาที่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้สูงอายุ

1.1 ด้านภาวะผู้นำ จะต้องเป็นผู้นำตนเอง พัฒนาตนเองก่อน ซึ่งเป็นต้นแบบอย่างที่ดีให้กับสมาชิกด้วยกัน โดยยึดหลักการบริหาร 4 มิติ คือ กาย จิตใจ สังคม และเวลา และอาศัยหลัก 3 อ. คือ อาหาร ออกกำลังกาย และอารมณ์ ที่สำคัญที่สุดจะต้องมีความเมตตา กรุณา มีคุณธรรมประจำใจ ในฐานะเป็นผู้ที่มีจิตอาสา จึงจะสามารถมีภาวะผู้นำได้อย่างสมบูรณ์ แนวทางที่ทำให้เกิดภาวะผู้นำของผู้สูงอายุ จะต้องทำงานแบบมีส่วนร่วมเพื่อกำหนดปัญหาและการแก้ปัญหา มีการกำหนดนโยบาย จุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ให้ชัดเจน ตลอดจนการเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของผู้สูงอายุ มีภาวะผู้นำในการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ

1.2 ด้านจิตอาสา ผู้สูงอายุจะต้องเป็นผู้ให้ มีพรหมวิหาร 4 มีจิตอาสาที่แท้จริงเพราะผู้สูงอายุที่จะเข้ามาร่วมงานหรือเป็นสมาชิกไม่มีค่าตอบแทนมาด้วยใจ มีความเสียสละส่วนตัว

1.3 ด้านสุขภาพ ผู้สูงอายุต้องมีสุขภาพแข็งแรงรับผิดชอบต่อตัวเอง ในการปฏิบัติงานช่วยเหลือสังคมในสิ่งที่ตนเองมีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญอยู่ในตัว

1.4 ด้านความรู้ ผู้สูงอายุจะต้องมีองค์ความรู้อยู่ในตัวเอง และมีความสามารถในตัวเอง พร้อมจะอุทิศให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมและ

1.5 ด้านเวลา เวลาเป็นสิ่งสำคัญมากเพราะผู้สูงอายุจะต้องมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน การบริหารเวลาของตนเอง ในการลงพื้นที่ให้ความรู้กับหน่วยงานต่าง ๆ ที่ร้องขอความช่วยเหลือมา

2. การเสริมสร้างและเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับกระห่อที่มีอยู่ในพื้นที่ชุมชนแบบมีส่วนร่วม และเพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนาตนเองของผู้สูงอายุ จังหวัดสระบุรี พบว่า การสร้างเครือข่ายแกนนำทางภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้สูงอายุ เป็นการสร้างความเข้าใจในแนวทางการดำเนินงานร่วมกันตลอดจนการผนึกกำลังร่วมกันที่จะสร้างองค์ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น มาช่วยกันพัฒนาพื้นที่จังหวัดสระบุรี โดยประสานและเชื่อมโยงเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ทำงานสอดคล้องกับความต้องการ

ของชุมชนและสังคมกับหน่วยงานในพื้นที่ และรวบรวมจัดทำ ทำเนียบทางภูมิปัญญาท้องถิ่นกระหม่อมของผู้สูงอายุ จังหวัดสระบุรี โดยจำแนกตามสาขาของท่านที่มีความชำนาญ จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึกมีความสอดคล้องกับการสนทนากลุ่มและการจัดเวทีสาธารณะ

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมีความสอดคล้องกับการสนทนากลุ่มและการจัดเวทีสาธารณะ โดยสรุปพบว่า

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แก่นนำเครือข่ายทางภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้สูงอายุ ต้องมีความเข้าใจร่วมกันในแนวทางการดำเนินงานของผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ประสบการณ์หลากหลายอาชีพและเป็นผู้ทรงภูมิปัญญาโดยแยกตามประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ สำหรับด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้สูงอายุ เป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่มีค่าของประเทศไทยแต่กลับถูกมองข้าม ทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอันทรงคุณค่ามีโอกาสหายสาบสูญไปในอนาคต ด้านภาวะผู้นำ จะต้องเป็นผู้นำตนเอง พัฒนาตนเองก่อน ซึ่งเป็นต้นแบบอย่างที่ดีให้กับสมาชิกด้วยกัน โดยยึดหลักการบริหาร 4 มิติ คือ กาย จิตใจ สังคม และเวลา และอาศัยหลัก 3 อ. คือ อาหาร ออกกำลังกาย และอารมณ์ ด้านจิตอาสา ผู้สูงอายุจะต้องเป็นผู้ให้ มีพรหมวิหาร 4 มีจิตอาสาที่แท้จริงเพราะผู้สูงอายุที่จะเข้าร่วมกิจกรรมหรือเป็นสมาชิกไม่มีค่าตอบแทน มีความเสียสละส่วนตัว ด้านสุขภาพ ผู้สูงอายุต้องมีสุขภาพแข็งแรง รับผิดชอบต่อตัวเอง ในการปฏิบัติงานช่วยเหลือสังคมในสิ่งที่ตนเองมีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญอยู่ในตัว สำหรับด้านความรู้ ผู้สูงอายุจะต้องมีองค์ความรู้อยู่ในตัวเอง และมีความสามารถในตัวเอง พร้อมจะอุทิศให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมในการผลิตยารักษาโรคประจำตัวของผู้สูงอายุด้วยใบกระหม่อมและสำหรับด้านเวลา ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมากเพราะผู้สูงอายุจะต้องมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ต้องบริหารเวลาของตัวเอง ในการลงพื้นที่ให้ความรู้กับหน่วยงานต่าง ๆ ที่ร้องขอความช่วยเหลือ ผู้สูงอายุได้เสริมสร้างและเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับประโยชน์ของใบกระหม่อมที่มีอยู่ในพื้นที่สู่ชุมชนแบบมีส่วนร่วมในการนำมาใช้เพื่อดูแลสุขภาพขั้นพื้นฐาน มีการสร้างเครือข่าย เพื่อการพัฒนาตนเอง สร้างแกนนำทางภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้สูงอายุ มีแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อช่วยกันพัฒนาพื้นที่จังหวัดสระบุรีโดยประสานและเชื่อมโยงเครือข่ายให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคม

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยดังกล่าว พบว่า

1. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แก่นนำเครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้สูงอายุ เป็นการสร้างความเข้าใจร่วมกันว่าผู้สูงอายุเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ประสบการณ์ในหลากหลายอาชีพและเป็นผู้ทรงภูมิปัญญาในระดับท้องถิ่น ซึ่งพรทิพย์ อุดมสิน (Udomsin P., 2014: 14) ได้กล่าวไว้ว่า เวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นการจัดประชุม หรือดำเนินกิจกรรมเป็นการจัดการประชุม หรือดำเนินกิจกรรมอย่างเป็นกิจจะลักษณะ สม่าเสมอ เพื่อเป็นเวทีให้บุคลากรในองค์กรมีโอกาสพบปะพูดคุยกัน สามารถกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันได้ ทำได้หลายลักษณะ ทั้งที่เป็นทางการ กึ่งทางการ และไม่เป็นทางการ เช่น การสัมมนา การประชุมทางวิชาการที่จัดอย่างสม่ำเสมอ

วิเคราะห์ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ จิตอาสา ความรู้ สุขภาพ และเวลา มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของแกนนำในการปฏิบัติงานด้านภาวะผู้นำ ซึ่งตัวผู้นำเองจะต้องมีพฤติกรรมผู้นำ มีความรู้ มีแรงจูงใจ เป็นตัวอย่างให้กับผู้ร่วมงานได้ เป็นไปตามแนวคิดของจิราพร สามัญ ซึ่งกล่าวไว้ว่าภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งใช้อิทธิพลของผู้นำต่อบุคคลอื่นหรือกลุ่มคน ในการติดต่อสื่อสาร ประสานงาน กระตุ้น ชักนำ ผลักดันและการจูงใจให้บุคคลอื่นหรือกลุ่ม ปฏิบัติงานด้วยความยินดี เต็มใจ ความศรัทธาและนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มหรือองค์กร (Saman J., 2015) และสุภาวดี จิตติรัตนกุล (Chittiratanakul S., 2014) สรุปไว้ว่า ภาวะผู้นำหรือความเป็นผู้นำ (Leadership) หมายถึง ศิลปะหรือความสามารถของบุคคลหนึ่งที่จะกระตุ้นจูงใจหรือใช้อิทธิพลต่อบุคคลอื่นผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อปฏิบัติการและอำนวยความสะดวก โดยใช้กระบวนการสื่อสารความหมายการติดต่อซึ่งกันและกันให้เกิดมีใจร่วมกับตน ดำเนินการจนกระทั่งบรรลุสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ในการทำงานด้านภาวะผู้นำ ซึ่งตัวผู้นำเองจะต้องมีพฤติกรรมผู้นำ มีความรู้ มีแรงจูงใจ และมีจิตอาสาเป็นตัวอย่างให้กับผู้ร่วมงานได้เป็นไปตาม ที่ณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์ (Sriboriboon N., 2016) ซึ่งได้กล่าวไว้ว่าความสำคัญของบุคคลที่มีต่อสังคมส่วนรวมโดยการเอาใจใส่และการช่วยเหลือ ผู้ที่มีจิตอาสาจะแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่อาสาทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม แต่ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมที่ดี ด้านความรู้ มีการคิดอย่างเป็นระบบ องค์ความรู้แห่งตนเอง แบบแผนความคิด การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันและการเรียนรู้เป็นทีมสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้หรือภูมิปัญญา (Wisdom) ของปีเตอร์ แซง (Peter M. Senge, 2017) ซึ่งกล่าวไว้ว่า ความรู้ที่อยู่ในตัวคน/ความรู้โดยนัย (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ พรสวรรค์ หรือสัญชาตญาณของแต่ละบุคคล การดำรงชีพโดยผู้ที่มีจิตอาสาจะต้องมีเวลาในการทำกิจกรรมรวมกลุ่ม การดูแลตนเองเป็นสิ่งสำคัญ และเป็นความจำเป็นในชีวิตของบุคคลเพื่อดำรงรักษาสุขภาพชีวิต และความเป็นปกติสุขของชีวิต (Well being) ในการปฏิบัติงานช่วยเหลือสังคมในสิ่งที่ตนเองมีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญอยู่ในตัวเอง เป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีสุขภาพทฤษฎีการดูแลตนเองของโอเร็ม (Orem, D.E., 2018) ได้อธิบายว่าการรักษาสุขภาพที่เน้นการดำรงชีวิตให้มีความสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ธรรมชาติ และมีความสัมพันธ์ทางสังคมอย่างราบรื่น การดำรงชีพโดยผู้ที่มีจิตอาสาจะต้องมีเวลาในการทำกิจกรรมรวมกลุ่ม มีการบริหารเวลาอย่างชัดเจนเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเวลาของคิม ฮิลล์ (Kim Hill, 2019) ได้กล่าวไว้ว่า เวลาเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดและมีลักษณะพิเศษ ต้องกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายชีวิตและการงานของตนเองอย่างชัดเจน ควบคุมตนเองให้ปฏิบัติตามแผน ทำงานอย่างฉลาดกำหนดตารางเวลาทำงานอย่างเหมาะสม

2. การสร้างเครือข่าย แกนนำภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้สูงอายุ เป็นการสร้างความเข้าใจในแนวทางการดำเนินงานร่วมกันตลอดจนการผนึกกำลังร่วมกันที่จะสร้างความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยใช้พืชสมุนไพรในกระถางในการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ จังหวัดสระบุรีและมาช่วยกันพัฒนาพื้นที่จังหวัดสระบุรีโดยประสานและเชื่อมโยงเครือข่ายต่าง ๆ หน่วยงานในพื้นที่ซึ่งสอดคล้องกับงานคู่มือและแนวทางการพัฒนาผู้นำหมู่บ้านเพื่อแก้ไขปัญหาชนบทของสมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ (Techathik S., et al., 2016) ได้อธิบายไว้ว่า การเชื่อมโยงของกลุ่มของคนหรือกลุ่มองค์กรที่สมัครใจที่จะแลกเปลี่ยนข่าวสารร่วมกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดระเบียบโครงสร้างของคนในเครือข่ายด้วยความเป็นอิสระ เท้าเทียมกันภายใต้พื้นฐานของความเคารพสิทธิ เชื่อถือ เอื้ออาทร ซึ่งกันและกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1.1 การเสริมสร้างความรู้ภาคีเครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยใช้ใบกระท่อมในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ จังหวัดสระบุรี ในระดับท้องถิ่น ควรให้ความสำคัญกับหน่วยงานของท้องถิ่นตั้งแต่เริ่มแรกของการดำเนินงานและในส่วนของการเสริมสร้างความรู้ความสามารถให้ตัวบุคลากรผู้ปฏิบัติงานเพื่อให้ตัวบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ตนเองรับผิดชอบและสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้มากที่สุดในการปฏิบัติหน้าที่ จะได้เกิดความเข้าใจความชำนาญ ให้ผลของการดำเนินงานประสบผลสำเร็จ

1.2 ควรมีการกำหนดหน้าที่ภารกิจและบทบาทหน่วยงานของภาครัฐในการดำเนินงานเรื่องใบกระท่อมให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซ้อนในการดำเนินงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุ โดยเฉพาะนโยบายผู้สูงอายุ กฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุโดยเฉพาะหน่วยงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและตัวผู้สูงอายุให้เข้ามามีส่วนร่วม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

2.1 การเสริมสร้างความรู้ภาคีเครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยใช้ใบกระท่อมในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ จังหวัดสระบุรี ควรศึกษาในด้านการมีส่วนร่วมในการนำแผนผู้สูงอายุฯ ฉบับปรับปรุงไปปฏิบัติทั้งต่างพื้นที่และหน่วยงานและต่างหน่วยงานในการศึกษาเพื่อเป็นการเสริมสร้างความเข้าใจและบทบาทของผู้สูงอายุที่มีต่อสังคมในทุก ๆ ด้านโดยเฉพาะด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับใบกระท่อมที่มีอยู่ในพื้นที่ชุมชนแบบมีส่วนร่วม และเพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนาตนเองของผู้สูงอายุ

2.2 การประเมินผลและติดตามผลการดำเนินงานควรมีการประเมิน ติดตามกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องใบกระท่อม เพื่อให้เกิดการบูรณาการและเชื่อมโยงการดำเนินงานร่วมกัน

เอกสารอ้างอิง

Chimpletee K. (2014). **Knowledge management model for local wisdom in basketry handicrafts:**

a case study of a community enterprise. Nakhon Ratchasima Province. (Doctor of Philosophy Thesis, Department of Social Development and Environmental Management, Faculty of Social and Environmental Development, National Institute of Development Administration).

Chittiratanakul S. (2014). **Leadership change and the performance effectiveness of mayors. Case**

study of Phang Nga Municipality, Mueang District, Phang Nga Province. (Report of independent study of Master of Public Administration, Major in Local Administration, College of Local Administration, Khon Kaen University).

- Kim Hill. (2019). **Moving beyond Stereotypes of Men's Foraging Goals**. *Current Anthropology* 51.2: 265-267.
- Office of Social Development and Human Security Saraburi Province. (2018). **Report on the performance of the Office of Social Development and Human Security Saraburi Province**.
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2016). **Brain Bank Volunteer Qualification “The role of the elderly that is worth keeping an eye on”** Brain Bank pamphlet. Office of the National Economic and Social Development Board Bangkok: Year 4, Issue 11, pages 2-8.
- Orem, D. E. (2018). **Nursing : Concepts and Practice**. (6th ed.). St. Louis, MO: Mosby.
- Peter M. Senge. (2017). **The Fifth Discipline : The Art and Practice of the Learning**. New York: McMillan.
- Saman J. (2015) . **Transformational leadership of educational institution administrators**. Under the jurisdiction of the Secondary Educational Service Area Office 17, Chanthaburi Province. (Master of Education Thesis, Department of Educational Administration, Faculty of Education, Burapha University).
- Sriboriboon N. (2016). **Development of a causal model of high school students' volunteerism**. School under the Office of the Basic Education Commission, Master of Education Thesis. Educational Research Branch, Faculty of Education, Chulalongkorn University.
- Techathik S. et al. (2016). **Potential and network of village leaders**. “Manual and direction for developing village leaders to solve rural problems” Charoenwit Publishing, Bangkok.
- Udomsin P. (2014). **Models and tools used in knowledge management in agricultural extension work**. Unit 2 in knowledge management in agricultural extension work. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University.

รูปแบบการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านเชียงแล นาทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 Academic administration model in the 21st century of Ban Chianglae Nasai School under Nan Primary Educational Service Area Office 2

ณัฐนิชา ค่ายะอุ่น^{1*}

Nuttanichar Comyaoun

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านเชียงแล นาทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 2) ศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านเชียงแล นาทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 ที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน 3) พัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านเชียงแล นาทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม ประชากรประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 66 คน โดยใช้ประชากรทั้งหมด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ครูผู้สอนและคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 15 คน โดยใช้ประชากรทั้งหมดวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านเชียงแล นาทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านเชียงแล นาทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากและความต้องการการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านเชียงแล นาทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) รูปแบบการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านเชียงแล นาทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

¹ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเชียงแล นาทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2

Director of Ban Chianglae Nasai School under Nan Primary Educational Service Area Office 2

* Corresponding author : email: nuttanichar2518@gmail.com

ประถมศึกษา นาน เขต 2 ที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) รูปแบบการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านเชียงแล นาทาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานาน เขต 2 ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ส่วนที่ 2 รูปแบบการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านเชียงแล นาทาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานาน เขต 2 มี 10 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 4) ด้านการวัดผลและประเมินผล 5) ด้านการนิเทศการศึกษา 6) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 7) ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 8) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน 9) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 10) ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ ส่วนที่ 3 การบริหารสู่ความสำเร็จ

คำสำคัญ: รูปแบบ การบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the conditions, problems, and needs of academic administration in the 21st century of Ban Chianglae Nasai School under Nan Primary Educational Service Area Office 2. 2) A study of academic administration in the 21st century of Ban Chianglae Nasai School under Nan Primary Educational Service Area Office 2 currently. 3) Develop a model for academic administration in the 21st century of Ban Chianglae Nasai School under Nan Primary Educational Service Area Office 2. In this research, It is mixed research. It consists of quantitative research using questionnaires. The population consists of the School director, teacher, school committee Parents of 66 people. Using the total population Data were analyzed using mean and standard deviation statistics and qualitative research using interview forms consisting of 15 teachers and school committees. The whole population was used to analyze the data by content analysis.

The results of research found that 1) the conditions of academic administration in the 21st century of Ban Chianglae Nasai School under Nan Primary Educational Service Area Office 2 the overall level is moderate. The problems of academic administration in the 21st century of Ban Chianglae Nasai School under Nan Primary Educational Service Area Office 2 the overall level is high. And the needs of academic administration in the 21st century of Ban Chianglae Nasai School under Nan Primary Educational Service Area Office 2 the overall level is high. 2) Type of academic administration in the 21st century of Ban Chianglae Nasai School under Nan Primary Educational Service Area Office 2 Currently the overall level is high. 3) the model of academic administration in the 21st century of Ban Chianglae Nasai School under Nan Primary Educational Service Area Office 2 consists of 3 main components. The first part is introduction, the second part is the model of academic administration in the 21st century of Ban Chianglae Nasai School under Nan Primary Educational Service Area Office 2 has 10 sides 1) Academic planning 2)

Educational curriculum development 3) Learning process development 4) Measurement and evaluation 5) Educational supervision 6) Media development Innovation and educational technology 7) Development of learning resources 8) Development of internal quality assurance systems 9) Research to improve the quality of education 10) Supporting communities for academic strength. And the third part is management for success.

Keyword: Model, Academic administration in the 21st century

บทนำ

การศึกษาคือปัจจัยสำคัญในการดำเนินชีวิต เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างคนให้ได้รับการพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาจากรัฐอย่างเท่าเทียมกัน ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 54 ที่บัญญัติไว้ว่า รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริมและสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล (Constitution of the Kingdom of Thailand, 2017 : 14)

การบริหารงานวิชาการ เป็นงานที่สำคัญมากในโรงเรียน นอกจากนั้นงานวิชาการยังเป็นงานส่วนใหญ่ที่สุดของระบบงานวิชาการเป็นศูนย์กลางของสถานศึกษาครอบคลุมสถานศึกษาทั้งระบบ ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้เวลาในการบริหารงานวิชาการ ประมาณร้อยละ 40 ของเวลาทั้งหมด ดังนั้นคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนพิจารณาได้จากความสำเร็จของงานวิชาการ สถานศึกษาใดมีงานวิชาการก้าวหน้าหรือเป็นเลิศ สถานศึกษานั้นมักมีชื่อเสียงเป็นที่นิยม เป็นที่ยอมรับ ส่วนสถานศึกษาใดงานวิชาการล้าหลังหรือไม่เป็นเลิศ สถานศึกษานั้นจะไม่เป็นที่นิยม ขาดความศรัทธาและมักเสื่อมถอยไม่เป็นที่ยอมรับ ดังนั้นงานวิชาการซึ่งเป็นงานหลักของสถานศึกษา จึงมีความสำคัญในฐานะงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมทุกอย่างเพื่อปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน (Tangkunan P., 2020)

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องมีแนวทางในการจัดการเรียนรู้ โดยร่วมกันสร้างรูปแบบและแนวปฏิบัติในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นที่องค์ความรู้ ทักษะความเชี่ยวชาญและสมรรถนะที่เกิดกับตัวผู้เรียน เพื่อให้ใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลง(Ministry of Education. 2009ฯ : 2) ซึ่งคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Cs) ที่จะเกิดกับผู้เรียนได้มาจากการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จ

สภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษามีปัญหาหลักหลายด้านด้วยกัน เช่น ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินักเรียน (O – NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 ทั้ง 4 วิชาเปรียบเทียบสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กับสถานศึกษาทั่วประเทศผลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานต่ำกว่าสถานศึกษาทั่วประเทศ ทั้ง 4 วิชา (National Institute of Educational Testing, 2022) ชี้ให้เห็นถึงการบริหารงานวิชาการที่ยังไม่ประสบผลสำเร็จ จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง

ที่จะต้องดำเนินการพัฒนาและปรับปรุง เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขให้การบริหารงานวิชาการเกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาและแนวทางเพื่อประสิทธิภาพด้านคุณภาพผู้เรียน คุณภาพด้านการจัดการศึกษา

โรงเรียนบ้านเชียงแล นาทราย เป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 โรงเรียนประสบปัญหาหลายอย่าง โดยเฉพาะผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนโดยสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ พบว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลคะแนน O – NET เปรียบเทียบปีการศึกษา 2562 - 2564 มีผลคะแนน 3 วิชา ที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง คือวิชาภาษาไทย วิชาคณิตศาสตร์และวิชาวิทยาศาสตร์ มีวิชาภาษาอังกฤษที่เพิ่มขึ้นเท่านั้น (Ban ChiangLae NaSai School, 2022) ซึ่งปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจากผลการทดสอบ O-Net ลดลงเป็นตัวชี้วัดหนึ่งที่สะท้อนถึงการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านเชียงแล นาทรายยังไม่ประสบผลสำเร็จ สมควรที่จะได้รับการแก้ไขในด้านการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโดยเร่งด่วนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kenneth (2009) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาของระบบการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาเพื่อเพิ่มคะแนนผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่าการออกแบบระบบการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนให้เป็นระบบและดำเนินการตามระบบ มีการประเมินรูปแบบและพัฒนาระบบการบริหารงานวิชาการอยู่เสมอจะส่งผลให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มสูงขึ้น

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านเชียงแล นาทราย จึงสนใจที่จะศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านเชียงแล นาทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 เพื่อนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการวางแผนพัฒนาการบริหารงานวิชาการให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานต่อไป

วัตถุประสงค์

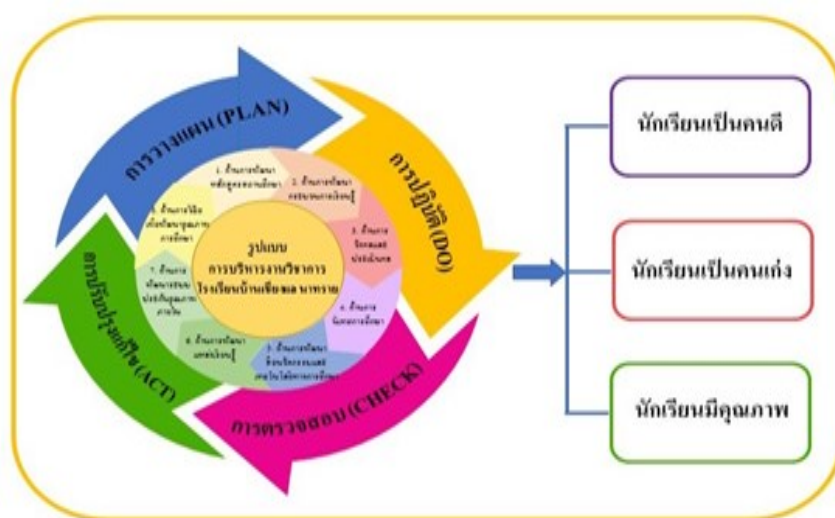
1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านเชียงแล นาทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2
2. เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านเชียงแล นาทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านเชียงแล นาทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยรูปแบบการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านเชียงแล นาทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 มีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

1. หลักการแนวคิดการบริหารจัดการวงจรคุณภาพ PDCA หรือวงจรเดมมิง (Deming, 1986) ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบและการปรับปรุงแก้ไข

2. หลักการแนวคิดการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านเชียงแล นาททราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 จากแนวคิดที่บูรณาการจากการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องครั้งนี้ ได้นำการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 8 ด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) ด้านการวัดผลและประเมินผล 4) ด้านการนิเทศการศึกษา 5) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 6) ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 7) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และ 8) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (Pratumthong S., 2018, Khao-iam N., 2018, Sawiwanlop B., 2017, and Kaenchan K, 2017) ผู้วิจัยนำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพ 1 ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านเชียงแลนาททราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน โดยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ดังนั้นเพื่อให้การวิจัยเป็นไปตามระเบียบวิธีการ ผู้วิจัยจะนำเสนอวิธีการวิจัย ดังนี้

ประชากร ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 66 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยรูปแบบการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านเชียงแล นาททราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ครั้งนี้ประกอบด้วย 2 ชนิด คือ

1. แบบสอบถาม
2. แบบสัมภาษณ์

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ดังนี้

1. แบบสอบถาม

1.1 ศึกษาทฤษฎี แนวคิด หลักการ จากหนังสือ ตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

1.2 ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ข้างต้น

1.3 นำเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ขอคำแนะนำและตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาในแบบสอบถาม ของข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน

1.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทำการทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง

1.5 นำแบบสอบถามที่ได้กลับคืนมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น

1.6 ปรับปรุงและจัดทำแบบสอบถามที่สมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บข้อมูลต่อไป

2. แบบสัมภาษณ์

2.1 กำหนดประเด็นหลักในการสัมภาษณ์ตามประเด็นที่ต้องการศึกษา

2.2 จัดทำร่างแบบสัมภาษณ์

2.3 ตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์

2.4 แก้ไข ปรับปรุงและพัฒนาเป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากร ผู้วิจัยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความสมบูรณ์ครบถ้วน 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านเชียงแล นาทray สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2

1.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ใช้วิธีการจัดส่งและรับแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง

1.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยการเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านเชียงแล นาทray สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 ที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน

2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ใช้วิธีการจัดส่งและรับแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง

2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการจัดประชุมสนทนากลุ่ม

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านเชียงแล นาทray สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์และบันทึกการสัมภาษณ์ ทั้งในรูปแบบการบันทึกเป็นเอกสารและการบันทึกเสียง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบสอบถาม ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้วิธีการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐาน ใช้วิธีการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 3 สภาพการบริหารงานวิชาการ ใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 4 ปัญหาการบริหารงานวิชาการ ใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 5 ความต้องการการบริหารงานวิชาการ ใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนนี โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

ส่วนที่เป็นปัญหา ความต้องการและข้อเสนอแนะในแต่ละขั้นตอนที่เป็นแบบปลายเปิด ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา แจกแจงความถี่และสรุปสาระสำคัญ

2. แบบสัมภาษณ์ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปสาระสำคัญ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าสถิติต่าง ๆ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านเชียงแล นาทray สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านเชียงแล นาทray สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2) ศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านเชียงแล นาทray สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ที่ดำเนินการปัจจุบัน 3) พัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านเชียงแล นาทray สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ตอนได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านเชียงแล นาทray สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	26	39.40
1.2 หญิง	40	60.60
รวม	66	100.00
2. ระดับการศึกษาสูงสุด		
2.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี	39	59.10
2.2 ปริญญาตรี	23	34.81
2.3 ปริญญาโท	3	4.50
2.4 ปริญญาเอก	1	1.50
รวม	66	100.00

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
3. ตำแหน่งหน้าที่		
3.1 ผู้อำนวยการโรงเรียน	1	1.52
3.2 ครูผู้สอน	8	12.12
3.3 คณะกรรมการสถานศึกษา	7	10.61
3.4 ผู้ปกครองนักเรียน	50	75.75
รวม	66	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า เพศของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นหญิง คิดเป็นร้อยละ 60.60 มีระดับการศึกษาสูงสุดส่วนใหญ่เป็นระดับต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 59.10 และตำแหน่งหน้าที่ส่วนใหญ่เป็นผู้ปกครองนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 75.75

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับคุณภาพการดำเนินงานของภาพรวมทุกด้านของสภาพการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21

ที่	ข้อรายการ	ระดับคุณภาพการดำเนินงาน		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	2.99	0.69	ปานกลาง
2	ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	3.18	0.66	ปานกลาง
3	ด้านการวัดผลและประเมินผล	2.72	0.77	ปานกลาง
4	ด้านการนิเทศการศึกษา	3.02	0.66	ปานกลาง
5	ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา	3.23	0.63	ปานกลาง
6	ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้	3.01	0.61	ปานกลาง
7	ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน	3.20	0.71	ปานกลาง
8	ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	2.98	0.66	ปานกลาง
ภาพรวมทุกด้าน		3.04	0.67	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่าเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีด้านที่อยู่ในระดับปานกลาง 8 ด้าน

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับปัญหาการดำเนินงานของภาพรวมทุกด้านของปัญหาการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านเชียงแลนาทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

ที่	ข้อรายการ	ระดับปัญหาการดำเนินงาน		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	3.10	0.72	ปานกลาง
2	ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	3.15	0.72	ปานกลาง
3	ด้านการวัดผลและประเมินผล	3.72	0.72	มาก
4	ด้านการนิเทศการศึกษา	3.36	0.79	ปานกลาง
5	ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา	3.86	0.72	มาก

ที่	ข้อรายการ	ระดับปัญหาการดำเนินงาน		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
6	ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้	3.74	0.70	มาก
7	ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน	3.76	0.73	มาก
8	ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	3.90	0.70	มาก
ภาพรวมทุกด้าน		3.57	0.72	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่าเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีด้านที่อยู่ในระดับมาก 5 ด้านและอยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความต้องการการดำเนินงานของภาพรวมทุกด้าน ของความต้องการการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านเชียงแสนทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2

ที่	ข้อรายการ	ระดับความต้องการ การดำเนินงาน		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	3.22	0.79	ปานกลาง
2	ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้	3.70	0.64	มาก
3	ด้านการวัดผลและประเมินผล	4.01	0.69	มาก
4	ด้านการนิเทศการศึกษา	3.99	0.77	มาก
5	ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา	3.95	0.68	มาก
6	ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้	4.03	0.65	มาก
7	ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน	3.82	0.67	มาก
8	ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.04	0.59	มาก
ภาพรวมทุกด้าน		3.84	0.68	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่าเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีด้านที่อยู่ในระดับมาก 7 ด้านและอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน

ตอนที่ 2 ผลการศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านเชียงแล นาทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการดำเนินงานของภาพรวมทุกด้านของการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านเชียงแล นาทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน

ที่	ข้อรายการ	ระดับการดำเนินงาน		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ	3.85	0.68	มาก
2	ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	3.13	0.68	ปานกลาง
3	ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	3.33	0.71	ปานกลาง
4	ด้านการวัดผลและประเมินผล	2.96	0.68	ปานกลาง
5	ด้านการนิเทศการศึกษา	3.24	0.62	ปานกลาง
6	ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา	3.60	0.69	มาก
7	ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้	3.18	0.67	ปานกลาง
8	ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน	3.45	0.70	ปานกลาง
9	ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	3.03	0.69	ปานกลาง
ภาพรวมทุกด้าน		3.30	0.68	ปานกลาง

จากตารางที่ 5 พบว่าเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีด้านที่อยู่ในระดับมาก 2 ด้านและด้านที่อยู่ในระดับปานกลาง 7 ด้าน

ตอนที่ 3 ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านเชียงแล นาทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านเชียงแล นาทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 3 ส่วน คือ 1) ส่วนนำ 2) รูปแบบการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านเชียงแล นาทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 และ 3) การบริหารสู่ความสำเร็จ แต่ละส่วน ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย ดังต่อไปนี้

1) ส่วนนำ ประกอบด้วย ความนำ วัตถุประสงค์ แนวคิดและหลักการและเงื่อนไขของรูปแบบ
2) รูปแบบการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านเชียงแล นาทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ประกอบด้วย 10 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ
2. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
3. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
4. ด้านการวัดผลและประเมินผล

5. ด้านการนิเทศการศึกษา
6. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา
7. ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้
8. ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน
9. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
10. ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

3) การบริหารสู่ความสำเร็จ ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์การบริหารสู่ความสำเร็จ แนวทางการนำรูปแบบไปใช้และเงื่อนไขสู่ความสำเร็จ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านเชียงแล นาทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นาน เขต 2 มีประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. สภาพ ปัญหาและความต้องการการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านเชียงแล นาทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นาน เขต 2 สภาพการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านเชียงแล นาทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นาน เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบ้านแม่ชะบุ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ (Tumkham K, and Hajaturat S., 2019) ซึ่งได้ทำการวิจัยตามกระบวนการ PDCA ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนบ้านแม่ชะบุ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ ตามกระบวนการ PDCA มีระดับการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิราณี บุญเกิด (Bunkoed S., 2020) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนบ้านใหม่หนองบัว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 3 การศึกษาพบว่า ผลการประเมินสภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนบ้านใหม่หนองบัว สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 3 พบว่า โดยภาพรวมทุกด้านของสภาพการบริหารงานวิชาการ มีสภาพการดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านเชียงแล นาทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นาน เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิรัฐติกา บุญอินทร์ ถาวรสารวิทย์ และชวน ภารังกุล (Boonin J., Sarawit Th., and Parunggu Ch., 2018) ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิษณุ เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิษณุ เขต 2 ในด้านปัญหาโดย และความต้องการการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านเชียงแล นาทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นาน เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยการพัฒนา รูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิษณุ เขต 2 เช่นกัน ที่ผลการศึกษาพบว่าความต้องการโดยภาพรวมมีความต้องการระดับมาก

2. รูปแบบการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านเชียงแล นาทray สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน ได้ค้นพบและนำเสนอในการวิจัยครั้งนี้ได้มาจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อคิดเห็นจากผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านเชียงแล นาทray สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 และการสำรวจการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสรุปรวมได้ 9 ด้าน ที่สำคัญคือ 1) ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 4) ด้านการวัดผลและประเมินผล 5) ด้านการนิเทศการศึกษา 6) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 7) ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 8) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน 9) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ และด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุดคือ ด้านการวัดผลประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับ Sawiwanlop B. (2017) ซึ่งได้ทำวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการมีองค์ประกอบหลัก 7 ด้านได้แก่ 1) งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) งานด้านพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้ 3) งานด้านการวัดผลประเมินผล 4) งานด้านพัฒนาสื่อ แหล่งนวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษา 5) งานด้านวิจัยเพื่อการศึกษา 6) งานด้านประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 7) งานด้านการนิเทศการศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kaenchan K. (2017) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 มีขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ 8 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การนิเทศการศึกษา 4) การวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนการเรียนรู้ 5) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา 6) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 7) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 8) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และงานวิจัยของ Poolpanchu Kr. (2018) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาด้านแบบพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ พบว่า การสกัดองค์ประกอบที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ของไคเซอร์ ที่กำหนด มีจำนวน 7 องค์ประกอบ คือ 1) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา 2) การวางแผน กลยุทธ์ 3) การบริหารจัดการคุณภาพการศึกษา 4) การพัฒนาการเรียนรู้ 5) การดูแลช่วยเหลือนักเรียน 6) การจัดระบบนิเทศการศึกษา และ 7) การวัดผลและประเมินผลการศึกษา และสอดคล้องกับการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเลย (Pratumthong S., 2018) ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเลย ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือ 1) ภารกิจงานวิชาการที่ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบย่อย คือ การวางแผนงานวิชาการ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การ

วัดผลและประเมินผล การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และการแนะแนวการศึกษา 2) กระบวนการบริหาร มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน (Plan-P) การปฏิบัติตามแผน (Do-D) การตรวจสอบ (Check-C) และการปรับปรุงแก้ไข (Act-A) และ 3) กลไกขับเคลื่อนการบริหารประกอบด้วย 7 องค์ประกอบย่อย คือ การจัดโครงสร้างระบบการบริหารให้เหมาะสม การวางแผนจัดกิจกรรมตามความต้องการของผู้เรียน การพัฒนาบุคลากร การอำนวยความสะดวกการเรียนรู้ การสรุปผลการปฏิบัติงาน การติดตามและตรวจสอบและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายนอกและภายในองค์กร และผลงานของ Srisawad S., Prawatrunguang S., and Sriprasertpap Kh. (2022) ได้ทำวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก คือองค์ประกอบที่ 1 การบริหารงานวิชาการ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และด้านการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้ โดยขับเคลื่อนด้วย องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหาร 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม โดยภาพรวมพบถูกต้องและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด รวมถึงการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบบูรณาการสำหรับโรงเรียนในโครงการเสริมสร้างศักยภาพของเด็กและเยาวชน เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ผลการวิจัย พบว่า กิจกรรมการบริหารงานวิชาการทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา 2) การบริหารการจัดการเรียนรู้ 3) การนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน 4) การวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ 5) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ ผลการประเมินความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้อยู่ในระดับมาก (Chatapun P., 2022)

3. รูปแบบการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านเชียงแล นาทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ส่วนที่ 2 รูปแบบการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านเชียงแล นาทราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มี 10 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 4) ด้านการวัดผลและประเมินผล 5) ด้านการนิเทศการศึกษา 6) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 7) ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 8) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน 9) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 10) ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ ส่วนที่ 3 การบริหารสู่ความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kaenchan K. (2017) เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) กลไกของรูปแบบ 4) วิธีดำเนินงานของรูปแบบ 5) แนวการประเมินรูปแบบ และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ ขอบข่ายการบริหารงาน

วิชาการมี 8 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การนิเทศการศึกษา 4) การวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนการเรียนรู้ 5) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา 6) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 7) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 8) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้และผลการประเมินรูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก และ Puangsuwan P., Niranthawee S., Silanoi L., and Phromsitt S. (2017) ได้สรุปองค์ประกอบของรูปแบบไว้ว่า องค์ประกอบของรูปแบบสามารถนำไปสู่การดำเนินงานผลที่สามารถพิสูจน์และทดสอบได้ มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ มีแนวคิดเชิงระบบในการสร้างความคิดรวบยอด มีโครงสร้างที่สัมพันธ์กันและ Keawmanee O. (2013) กล่าวว่า การบริหารงานให้สำเร็จนั้น ต้องกำหนดแนวทางการดำเนินงานหรือวิธีปฏิบัติงานที่มีลักษณะเป็นความคิดเชิงนามธรรมมาทำให้เป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติ โดยคิดโครงการหรือกิจกรรมที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ รวมทั้งกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จหรือตัวบ่งชี้ให้มีความชัดเจนด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษาทำความเข้าใจรูปแบบให้ชัดเจน เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้อง มีการนำรูปแบบไปใช้ในโรงเรียนอย่างสมบูรณ์และใช้ตลอดกระบวนการ มีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบการนำรูปแบบไปใช้อย่างต่อเนื่อง มีการประเมินและปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษาและมีการเผยแพร่ความสำเร็จในการนำรูปแบบไปใช้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยครั้งนี้ได้ค้นพบรูปแบบการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนบ้านเชียงแล นาทRAY สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 2 ซึ่งเป็นรูปแบบที่สามารถนำไปใช้ได้กับโรงเรียนประถมศึกษาทุกโรงเรียนในประเทศ ซึ่งคาดหวังว่าหากโรงเรียนได้มีการใช้รูปแบบการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 แล้ว จะทำให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของรูปแบบ แต่ในรายละเอียดของรูปแบบการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 นั้น นอกจากการมีรูปแบบและกระบวนการที่ดีแล้วผู้วิจัยเห็นว่าควรจะมีการศึกษาเพิ่มเติมในเรื่องการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 เพื่อที่โรงเรียนจะสามารถนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

เอกสารอ้างอิง

Atmak Th. (2021). Participatory academic administration model of Khai Khob School. Under the jurisdiction of the area office Kanchanaburi Primary Education, Area 3. Doctoral Dissertations, North Bangkok University: Bangkok. (In Thai)

Ban Chiang Lae Na Sai School. (2022). **Self-assessment report of educational institutions academic year 2021**. Nan: Ban Chiang Lae Na Sai School. (In Thai)

Boonin J., Sarawit Th., and Parunggu Ch. (2018). **Development of participatory academic management models of basic Schools Under the Phichit Primary Educational Service Area Office 2**. Doctoral Dissertation in Educational Administration. Kamphaeng Phet Rajabhat University. Kamphaeng Phet. (In Thai)

Bunkoed S. (2020). **Guidelines for the academic administration of Ban Mai Nong Bua School Under the Office Chiang Mai Primary Educational Service Area 3**. Master Thesis in Education, Chiang Rai Rajabhat University. Chiang Rai. (In Thai)

Chatapun P. (2022). **Integrated academic management model for schools in the project to enhance the potential of children and youth for good quality of life in Bangkok According to the royal initiative Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn Department of HRH Princess Maha Chakri Sirindhorn Kumari**. Doctoral Dissertations, North Bangkok University. Bangkok. (In Thai)

Constitution of the Kingdom of Thailand. (2017, April 6). **The Royal Gazette**. Book 134 Episode 40. page 1-90. (In Thai)

Deming, E. W. (1986). **Out of the Crisis**. Cambridge, MA: Massachusetts Institute of Technology.

Kaenchan K. (2017). **Development of academic administration models in basic educational institutions**. Under the district office Sakon Nakhon Primary Education Area, Area 3. Master Thesis in Education Degree, Mahasarakham University: Maha Sarakham. (In Thai)

Keawmanee O. (2013). **The use of quality cycles in academic administration of basic school administrators According to the views of teachers Under the Phetchabun Primary Educational Service Area Office 3**. Master Thesis in Education, Research database ThaiLis Digital Collection, Retrieved from: <https://tdc.thailis.or.th/tdc/> (In Thai)

Kenneth, T. (2009). Effects of School Design on Student Outcomes. **Journal of Educational Administration**, 47(3), 381 - 399.

Khao-iam N. (2018). **Buddhist academic administration model for small schools Under the Primary Educational Service Area Office Lower North**. Doctoral Dissertations, Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Phitsanulok. (In Thai)

Ministry of Education. (2009). **Education reform guidelines of the Ministry of Education**. Bangkok: Ministry of Education. (In Thai)

- National Institute of Educational Testing. (2022). **Basic national educational test report (O-NET), grade 6, academic year 2021**. Bangkok: National Institute of Educational Testing. (In Thai)
- Poolpanchu Kr. (2018). **Academic management model for educational institutions to develop into the ASEAN community of basic educational institutions**. Doctoral Dissertation in Education, Nakhon Sawan Rajabhat University. Nakhon Sawan. (In Thai)
- Poonphanchu K. (2018). **Academic administration model of a model educational institution developed into a community ASEAN of educational institutions Basic**. Doctoral Dissertation in Education, Nakhon Sawan Rajabhat University: Nakhon Sawan. (In Thai)
- Pratumthong S. (2018). **Academic management model according to the philosophy of sufficiency economy of primary schools under the Loei Provincial Education Office**. Doctoral Dissertations, North Bangkok University. Bangkok. (In Thai)
- Puangsuwan P., Niranthawee S., Silanoi L., and Phromsit S. (2017). A Test of the basic tourist Guide cost Training indicator for Higher Education institutes in Thailand compiled with the Tourist Business and Tourist Guide Act B.E.2551. **Journal of Education Studies**. 45(4). 108 – 124. Retrieved from: <https://digital.car.chula.ac.th/educujournal/vol45/iss4/7> (In Thai)
- Sawivanlop B. (2017). **Academic administration model of basic educational institutions under Samut Prakan Primary Educational Service Area Office**. Doctoral Dissertations, North Bangkok University. Bangkok. (In Thai)
- Srisawad S., Prawatrungruang S., and Sriprasertpap Kh. (2022). **The Academic Administration Model in the 21st century for schools in Bangkok Metropolitan Administration**. Doctoral Dissertations, North Bangkok University. Bangkok. (In Thai)
- Tangkunan P. (2020). **Academic administration in educational institutions for sustainable development**. (2nd Edition). Bangkok. MEAN Service Supply Ltd., Ltd. (In Thai)
- Tumkham K., and Hajaturat S. (2019). **Academic Administration Study of Ban Mae Kha Pu School, Samoeng District, Chiang Mai Province According to the PDCA process**. Master Thesis in Educational Administration, Chiang Mai Rajabhat University. Chiang Mai. (In Thai)

ปัจจัยความสุขในการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันองค์กรของบุคลากร
วิทยาลัยศิลปะ สื่อและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Happiness Factors of Work Affecting Personal Organization
Engagement in College of Arts, Media and Technology,
Chiang Mai University

ศิริพัสดร์ ธาอ้าย^{1*}

Siripat Tha-ai

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่สร้างความสุขในการทำงาน ความผูกพันในองค์กร และความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการทำงานกับความผูกพัน ในองค์กรของบุคลากรวิทยาลัยศิลปะ สื่อและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประชากรที่ใช้ ในการศึกษาคือบุคลากรในสังกัดวิทยาลัยศิลปะ สื่อและเทคโนโลยี ที่ตอบแบบสอบถาม จำนวนทั้งหมด 117 คน วิเคราะห์ผลการศึกษาด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยการคำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ (Independent Samples T-Test) และ สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ที่ค่า นัยสำคัญทางสถิติ $\text{sig} < 0.05$ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อความสุขในการทำงาน คือ ประเภท ตำแหน่ง และเงินเดือนปัจจุบัน ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p\text{-value} < 0.05$ และปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อด้าน ความผูกพันองค์กร คือ สถานภาพ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p\text{-value} < 0.05$ ปัจจัยความสุข ในการทำงานมี นัยสำคัญทางสถิติกับความผูกพันในองค์กรด้านความเชื่อถือ การยอมรับ เป้าหมาย และค่านิยมขององค์กร มีค่า นัยสำคัญทางสถิติ $p\text{-value} < 0.05$ ปัจจัยความสุขในการทำงานมีนัยสำคัญทางสถิติกับความผูกพันในองค์กร ด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามเพื่อประโยชน์ขององค์กร มีค่านัยสำคัญทางสถิติ $p\text{-value} < 0.05$ ปัจจัยความสุขในการทำงานมีนัยสำคัญทางสถิติกับความผูกพันในองค์กรด้านความปรารถนาที่จะดำรงความเป็น สมาชิกภาพขององค์กร มีค่านัยสำคัญทางสถิติ $p\text{-value} < 0.05$

คำสำคัญ: ปัจจัยความสุขในการทำงาน ความสุขในการทำงาน ความผูกพันต่อองค์กร

¹ หัวหน้างานบริหารทั่วไป วิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Head of General Administration at College of Arts, Media and Technology, Chiang Mai University

* Corresponding author: siripat.t@camt.info

Abstract

The purpose of this research were to study factors that create happiness of work, the organizational engagement and the relationship between happiness of work and organizational engagement of personnel College of Arts, Media and Technology, Chiang Mai University. The population in this study was personnel College of Arts, Media and Technology, Chiang Mai University, 117 people were respondents. Analysis of the study results with a ready-made program. By calculating the percentage and the standard deviation (SD), testing the hypothesis using analytical statistics (Independent Samples T-Test) and one-way analysis of variance (One Way ANOVA) at significance values. Statistically, $\text{sig} < 0.05$ The study found that Personal factors affecting happiness of work were position type and current salary which was statistically significant at $p\text{-value} < 0.05$ and personal factors affecting organizational engagement were status was statistically significant at $p\text{-value} < 0.05$. The happiness factor of work was statistically significant with organizational engagement in terms of trust, acceptance, goals and values of the organization. There was a statistically significant $p\text{-value} < 0.05$. The happiness factor of work was statistically significant with organizational engagement. Willingness to devote efforts for the benefit of the organization There was a statistically significant $p\text{-value} < 0.05$. The happiness factor of work was statistically significant with organizational engagement in terms of desire to maintain organizational membership. statistically significant $p\text{-value} < 0.05$

Keywords : Factors of happiness work, Happiness of work Organizational, Engagement

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบันทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเปลี่ยนแปลงที่มีผลมาจากนวัตกรรมหรือเทคโนโลยี (Digital disruption) ความแตกต่างระหว่างวัย (Generation gap) วิกฤตจากสถานการณ์ของโรคติดเชื้อไวรัส โควิด 2019 (COVID-19) รวมไปถึงรูปแบบการทำงานใหม่ที่ผสมผสานระหว่างการทำงานทางไกล และการทำงานในสถานที่ทำงาน (hybrid workplace) และรูปแบบการทำงานที่จำเป็นจะต้องมีการใช้เครื่องมือและระบบสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการทำงาน องค์กรและหน่วยงานจึงจำเป็นต้องมีการปรับกลยุทธ์และปรับรูปแบบการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งการปรับตัวอย่างรวดเร็วอาจจะก่อให้เกิดความเครียดในการทำงาน ส่งผลให้คุณภาพชีวิตและประสิทธิภาพของการทำงานของบุคลากรลดลง ซึ่งความสุขในการทำงานของบุคลากรจึงถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้แต่ละองค์กรบรรลุนโยบาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจ ขององค์กรที่วางไว้ ดังนั้น ในปัจจุบันหลายองค์กรจึงเริ่มมีการตื่นตัวและเล็งเห็นถึงความสำคัญ ของการสร้างความสุข ในการทำงานมากยิ่งขึ้น

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ก็ได้ให้ความสำคัญ ในเรื่องนี้เช่นกันจะเห็นได้จากนโยบายมหาวิทยาลัยแห่งความสุข (Happy and Healthy CMU) โดยการจัดทำยุทธศาสตร์หรือนโยบายของมหาวิทยาลัย และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ Happy & Healthy University ผ่านกิจกรรมคือ 1) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (KM) 2) องค์กรต้นแบบ (Best Practice) 3) การกระตุ้นให้ส่วนงานต่างๆ ได้สร้างเสริมองค์กรสุขภาพได้อย่างยั่งยืน (Empowerment) และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้เข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายมหาวิทยาลัยแห่งความสุขโดยใช้เครื่องมือวัดความสุข (Happinometer) ในการสำรวจความสุขของบุคลากรและได้จัดให้มีนักสร้างสุขขึ้นเพื่อที่จะนำผล จากการสำรวจความสุข ไปใช้ดำเนินการในส่วนงานต่างๆ ซึ่งจากผลสำรวจ Happinometer (https://hr.oop.cmu.ac.th/submenu/happyU/main_happyU.php) ซึ่งได้สำรวจความผูกพัน ความพึงพอใจ และความสุขของบุคลากรของวิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี ปี 2562-2564 ค่าเฉลี่ยคะแนนความสุขคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระหว่าง 50.00 – 74.9 สะท้อนให้เห็นว่าบุคลากรในองค์กรอยู่ในระดับ “มีความสุข” ซึ่งมีความหมายว่า ตัวบุคลากรเองและผู้บริหารต้องร่วมมือกัน สร้างเสริมและสนับสนุนให้มีความสุขยิ่งขึ้นต่อไป ส่วนค่าคะแนนความผูกพันของบุคลากรของวิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี ปี 2562-2564 ค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 50.00 – 74.99 คะแนน สะท้อนให้เห็นว่าบุคลากรในองค์กรมีความผูกพันต่อองค์กรในระดับมาก ซึ่งผลการสำรวจความผูกพัน ความพึงพอใจและความสุขของบุคลากรเป็นเพียงข้อมูลของบุคลากรวิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยีบางส่วนซึ่งไม่ถึงร้อยละ 50 ของบุคลากรทั้งหมด

ดังนั้นจึงทำให้คณะผู้ศึกษาสนใจศึกษาปัจจัยความสุขในการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันองค์กรของบุคลากรวิทยาลัยศิลปะ สื่อและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการประกอบการศึกษาการตัดสินใจของผู้บริหารวิทยาลัยศิลปะ สื่อและเทคโนโลยี ในการปรับปรุงและพัฒนาแบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเพื่อที่หน่วยบริหารงานบุคคลจะได้นำข้อมูลไปปรับ

ใช้ ในการส่งเสริมกิจกรรมสร้างความสุขในการทำงาน ให้แก่บุคลากรเพื่อสร้างความสมดุลในชีวิตให้แก่พนักงาน และสร้างความผูกพันในองค์กร

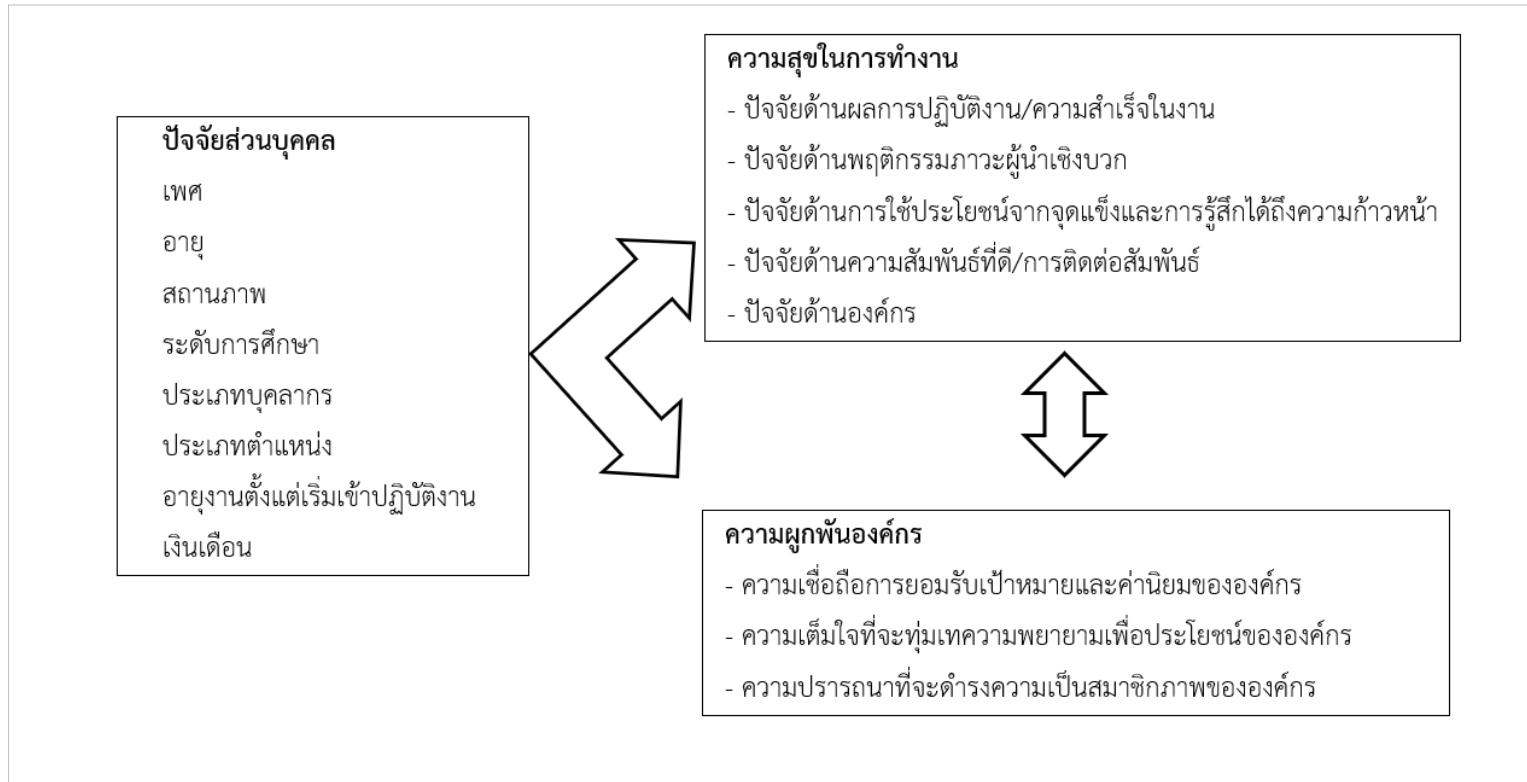
วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่สร้างความสุขในการทำงานของบุคลากรวิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาถึงความผูกพันในองค์กรของบุคลากรวิทยาลัยศิลปะ สื่อและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการทำงานกับความผูกพันในองค์กรของบุคลากร วิทยาลัยศิลปะ สื่อและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความแตกต่างกัน มีผลต่อความสุขในการทำงานและความผูกพันองค์กรที่ต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยการศึกษาปัจจัยความสุขในการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันองค์กรของบุคลากรวิทยาลัยศิลปะ สื่อและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยวิธีการสำรวจ (Survey Research) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ บุคลากรทั้งหมดที่ปฏิบัติงานในสังกัดวิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี จำนวน 124 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสร้างและดัดแปลงแบบสอบถามจากงานวิจัยอื่นๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับการวิจัยในครั้งนี้ โดยแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงาน ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความผูกพัน ที่มีต่อองค์กร (Organization Engagement) ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะทั่วไป โดยมีรายละเอียดในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ บุคลากรทั้งหมดที่ปฏิบัติงานในสังกัดวิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี จำนวน 117 คน จำแนกเป็นบุคลากรสายปฏิบัติการจำนวน 54 คนบุคลากรสายวิชาการจำนวน 63 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสร้างและประยุกต์แบบสอบถามจากงานวิจัยอื่นๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับการวิจัยในครั้งนี้ โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

แบบสอบถามส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประเภทบุคลากร ประเภทตำแหน่ง อายุงานตั้งแต่เริ่มเข้าปฏิบัติงาน เงินเดือน ในปัจจุบัน แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check – list)

แบบสอบถามส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงาน แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check – list) มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert) ดังนี้

5	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
4	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
3	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
2	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

แบบสอบถามส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความผูกพันที่มีต่อองค์กร (Organization Engagement) แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check – list) มีลักษณะเป็น แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert) ดังนี้

5	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
4	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
3	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
2	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

แบบสอบถามส่วนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะทั่วไป

การรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยแจกแบบสอบถามตามกลุ่มประชากร จำนวนทั้งสิ้น 124 ชุด มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 117 คน ไม่ตอบแบบสอบถามจำนวน 7 คน
2. เมื่อได้แบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ ของแบบสอบถามแล้วนำข้อมูลไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติตามระเบียบวิธีทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำแบบสอบถามที่เก็บข้อมูล มาทำการตรวจสอบความเรียบร้อย ตรวจสอบจำนวน และดำเนินการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อประมวลผล
2. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประเภทบุคลากร ประเภทตำแหน่ง อายุงานตั้งแต่เริ่มเข้าปฏิบัติงาน เงินเดือนในปัจจุบัน โดยวิธีการแจกแจงความถี่ (Frequency distribution) และค่าร้อยละ (Percentage)
3. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงาน โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : SD) และระดับข้อคิดเห็นโดยแปลความหมายเทียบกับเกณฑ์ของเบสท์ (Best)
4. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความผูกพันที่มีต่อองค์กร (Organization Engagement) โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : SD) และระดับข้อคิดเห็นโดยแปลความหมายเทียบกับเกณฑ์ของเบสท์ (Best)
5. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะทั่วไป

6. ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการจัดการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการประมวลผล ซึ่งผู้วิจัยกำหนดการแปลความหมายจากแบบสอบถามและการอภิปรายผลของการศึกษาของลักษณะแบบสอบถามที่ใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรรกาคำน (Interval Scale) ผู้วิจัยใช้เกณฑ์เฉลี่ยในการอภิปรายผล ด้วยวิธีการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ดังนี้

การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n f_i (x_i - \bar{x})^2}{N}}$$

การหาค่าเฉลี่ย (Mean)

$$\bar{x} = \frac{\sum_{i=1}^n f_i x_i}{N}$$

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงอนุมานเพื่อตอบปัญหาวิจัยตามวัตถุประสงค์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลโดยการทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) การทดสอบ Test of Homogeneity of Variance ถ้าความแปรปรวนแต่ละกลุ่มเท่ากันคือ มีค่า Sig. มากกว่า 0.05 หมายถึงยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) ปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) ให้ทดสอบโดยตาราง Anova ถ้าค่า Sig. มีค่าน้อยกว่า 0.5 คือค่าความแปรปรวนแต่ละกลุ่ม ไม่เท่ากัน หมายถึง จะปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) แสดงว่ามีค่าเฉลี่ยอย่างน้อยหนึ่งคู่ที่แตกต่างกัน จะทำการตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 หรือระดับความเชื่อมั่น 95 %

ผู้วิจัยได้ดำเนินงานขั้นตอนการศึกษา ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการทำงาน ความผูกพันองค์กรศึกษางานวิจัย แนวคิดทฤษฎีและเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. ประชุมหารือร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยเพื่อกำหนดวิธีการศึกษางานวิจัยและออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3. ให้ผู้บริหารซึ่งได้แก่ คณบดีในฐานะผู้บริหารสูงสุดที่เป็นผู้กำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ในการบริหารราชการของวิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี รองคณบดี หัวหน้าสำนักวิชาการศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี และเลขานุการวิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี ซึ่งเป็นผู้กำกับ ดูแล ให้คำปรึกษา ควบคุม ด้านการบริหารและการพัฒนาทรัพยากรบุคคล รวมทั้งติดตามการปฏิบัติงานและพฤติกรรมของบุคลากรทั้งสายวิชาการ และสายปฏิบัติการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยความสุขในการทำงานที่มีผลต่อความผูกพันองค์กรของบุคลากร

4. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์และจากข้อเสนอแนะของผู้บริหารมาเป็นแนวทางในการ กำหนดขอบเขตในการสร้างคำถามในแบบสอบถามในการศึกษาวิจัยให้ครอบคลุม ตามวัตถุประสงค์ทุกด้าน

5. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการบริหารองค์กร การพัฒนาทรัพยากรบุคคล และมีความสามารถด้านการวิจัย ตรวจสอบให้ ค่า IOC และให้ข้อเสนอแนะ

6. นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ มาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม หรือค่าดัชนีสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (Index of item objective congruence: IOC) รวมทั้งปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและดำเนินการจัดเก็บข้อมูล

5. ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วนำข้อมูลไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ ตามระเบียบวิธีทางสถิติ

6. ประมวลผลข้อมูล สรุปผล และอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรวิทยาลัยศิลปะ สื่อและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พบว่า

ตารางที่ 1 แสดงปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
1) ชาย	48	41.00
2) หญิง	69	59.00
อายุ		
1) อายุไม่เกิน 30 ปี	10	8.50
2) อายุ 31 – 40 ปี	42	35.90
3) อายุ 41 – 50 ปี	59	50.40
4) อายุ 51 ปี	6	5.10
สถานภาพ		
1) โสด	60	51.30
2) สมรส	52	44.40
3) หม้าย/หย่าร้าง	5	4.30
ระดับการศึกษา		
1) ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี	3	14.50
2) ระดับปริญญาตรี	35	29.90
3) ระดับปริญญาโท	24	20.50
4) ระดับปริญญาเอก	55	47.00
ประเภทบุคลากร		
1) พนักงานมหาวิทยาลัยชั่วคราว (พนักงานส่วนงาน)	17	14.50
2) พนักงานมหาวิทยาลัยประจำ	100	85.50
ประเภทตำแหน่ง		
1) สายปฏิบัติการ	54	46.20
2) สายวิชาการ	63	53.80
อายุงานตั้งแต่เริ่มเข้าปฏิบัติงาน		
1) ต่ำกว่า 1 ปี	2	1.70
2) 1-2 ปี	5	4.30
3) 3-5 ปี	24	20.50
4) 6-10 ปี	36	30.70

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
5) 11-15 ปี	32	27.40
6) 16 ปีขึ้นไป	18	15.40
เงินเดือนในปัจจุบัน		
1) ต่ำกว่า 20,000 บาท	3	2.60
2) 20,001-30,000 บาท	38	32.50
3) 30,001-40,000 บาท	15	12.80
4) 40,001-50,000 บาท	30	25.60
5) 50,001-60,000 บาท	15	12.80
6) 60,001 บาทขึ้นไป	16	13.70

ปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากรวิทยาลัยศิลปะ สื่อและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า เพศ ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 69 คน คิดเป็น ร้อยละ 59.0 อายุ ประชากรส่วนใหญ่มีอายุ 41 - 50 ปี จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 50.4 สถานภาพ ประชากรส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด 60 คน คิดเป็นร้อยละ 51.3 ระดับการศึกษา ประชากรส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาเอก จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 47.0 ประเภทบุคลากร ประชากรส่วนใหญ่มีประเภทบุคลากรพนักงานมหาวิทยาลัยประจำ จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 84.6 ประเภทตำแหน่ง ประชากรส่วนใหญ่มีประเภทตำแหน่งสายวิชาการ จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 53.8 อายุงานตั้งแต่เริ่มเข้าปฏิบัติงาน ประชากรส่วนใหญ่มีอายุงานตั้งแต่เริ่มเข้าปฏิบัติงาน 6-10 ปี จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 30.7 เงินเดือนในปัจจุบัน ประชากรส่วนใหญ่มีเงินเดือนในปัจจุบัน 20,001 – 30,000 บาท จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 32.5

2. ระดับความคิดเห็นปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรวิทยาลัยศิลปะ สื่อและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงาน

ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงาน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
ด้านผลการปฏิบัติงาน/ความสำเร็จในงาน (Employee Performance)	3.95	0.83	เห็นด้วยมาก
ด้านพฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงบวก (Positive Leadership Behaviors)	3.86	0.96	เห็นด้วยมาก
ด้านการใช้ประโยชน์จากจุดแข็งและการรู้สึกได้ถึง ความก้าวหน้า (Use of strengths and feeling of sense of progress)	3.89	0.83	เห็นด้วยมาก

ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงาน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ที่ดี/การติดต่อสัมพันธ์ (Positive Relationship)	3.73	0.83	เห็นด้วยมาก
ปัจจัยด้านองค์กร (Organizational factors)	4.05	0.74	เห็นด้วยมาก

ระดับความคิดเห็นปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงานของบุคลากรวิทยาลัยศิลปะ สื่อและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยด้านผลการปฏิบัติงาน/ความสำเร็จในงาน (Employee Performance) มีค่าเฉลี่ย 3.95 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.83 มีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ปัจจัยด้านพฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงบวก (Positive Leadership Behaviors) มีค่าเฉลี่ย 3.86 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.96 มีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์จากจุดแข็งและการรู้สึกได้ถึง ความก้าวหน้า (Use of strengths and feeling of sense of progress) มีค่าเฉลี่ย 3.89 ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน 0.83 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ที่ดี/ การติดต่อสัมพันธ์ (Positive Relationship) มีค่าเฉลี่ย 3.73 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.83 มีระดับความ คิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ปัจจัยด้านองค์กร (Organizational factors) มีค่าเฉลี่ย 4.05 ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน 0.74 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

3. ระดับความคิดเห็นความผูกพันที่มีต่อองค์กรของบุคลากรวิทยาลัยศิลปะ สื่อและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า

ตารางที่ 3 ระดับความคิดเห็นความผูกพันที่มีต่อองค์กร

ระดับความคิดเห็นความผูกพันที่มีต่อองค์กร	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
ความเชื่อถือ การยอมรับ เป้าหมาย และค่านิยมขององค์กร	4.03	0.77	เห็นด้วยมาก
ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามเพื่อประโยชน์ขององค์กร	4.26	0.71	เห็นด้วยมาก
ความปรารถนาที่จะดำรงความเป็นสมาชิกภาพของ องค์กร	3.78	0.96	เห็นด้วยมาก

ระดับความคิดเห็นความผูกพันที่มีต่อองค์กรของบุคลากรวิทยาลัยศิลปะ สื่อและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า ความเชื่อถือ การยอมรับ เป้าหมาย และค่านิยมขององค์กร มีค่าเฉลี่ย 4.03 ค่า ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.77 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายาม เพื่อประโยชน์ขององค์กร มีค่าเฉลี่ย 4.26 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.71 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็น ด้วยมาก ความปรารถนาที่จะดำรงความเป็นสมาชิกภาพขององค์กร มีค่าเฉลี่ย 3.78 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.96 มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

4. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อความสุขในการทำงานและความผูกพันองค์กร ของบุคลากรวิทยาลัยศิลปะ สื่อและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อความสุขในการทำงานและความผูกพันองค์กร

4.1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อความสุขในการทำงาน

ปัจจัยส่วนบุคคล	ค่า p-value < 0.05	ความสุขในการทำงาน	
		แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ	ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ
เพศ			/
อายุ			/
สถานภาพ			/
ระดับการศึกษา			/
ประเภทบุคลากร			/
ประเภทตำแหน่ง	/	/	
อายุงานตั้งแต่เริ่มเข้าปฏิบัติงาน			/
เงินเดือน	/	/	

4.2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อความผูกพันองค์กร

ปัจจัยส่วนบุคคล	ค่า p-value < 0.05	ความผูกพันองค์กร	
		แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ	ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ
เพศ			/
อายุ			/
สถานภาพ	/	/	
ระดับการศึกษา			/
ประเภทบุคลากร			/
ประเภทตำแหน่ง			/
อายุงานตั้งแต่เริ่มเข้าปฏิบัติงาน			/
เงินเดือน			/

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลที่มีต่อความสุขในการทำงานและความผูกพันองค์กร ของบุคลากรวิทยาลัยศิลปะ สื่อและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า เพศไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงานที่ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p\text{-value} < 0.05$ อายุไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงานที่ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p\text{-value} < 0.05$ สถานภาพไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงานที่ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p\text{-value} < 0.05$ ระดับการศึกษาไม่มีความแตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงานที่ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p\text{-value} < 0.05$ ประเภทบุคลากรไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงานที่ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p\text{-value} < 0.05$ ประเภทตำแหน่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับปัจจัยด้านความสัมพันธ์ที่ดี/การติดต่อสัมพันธ์ (Positive Relationship) ที่ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p\text{-value} < 0.05$ อายุงานตั้งแต่เริ่มเข้าปฏิบัติงานไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงานที่ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p\text{-value} < 0.05$ เงินเดือนปัจจุบันมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงานเกี่ยวกับปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์จากจุดแข็งและการรู้สึกได้ถึงความสำเร็จ (Use of strengths and feeling of sense of progress) ที่ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเงินเดือนปัจจุบันมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงานเกี่ยวกับปัจจัยด้านความสัมพันธ์ที่ดี / การติดต่อสัมพันธ์ (Positive Relationship) ที่ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.024 เพศไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความผูกพันองค์กรที่ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p\text{-value} < 0.05$ อายุไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความผูกพันองค์กรที่ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p\text{-value} < 0.05$ สถานภาพมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความผูกพันองค์กร ด้านความเชื่อถือ การยอมรับ เป้าหมาย และค่านิยมขององค์กรที่ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.045 และสถานภาพมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความผูกพันองค์กร ด้านความปรารถนาที่จะดำรงความเป็นสมาชิกภาพขององค์กร ที่ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.029 ระดับการศึกษาไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความผูกพันองค์กรที่ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p\text{-value} < 0.05$ ประเภทบุคลากรไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความผูกพันองค์กรที่ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p\text{-value} < 0.05$ ประเภทตำแหน่งไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความผูกพันองค์กรที่ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p\text{-value} < 0.05$ อายุงานตั้งแต่เริ่มเข้าปฏิบัติงานไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความผูกพันองค์กรที่ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p\text{-value} < 0.05$ เงินเดือนในปัจจุบันไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความผูกพันองค์กรที่ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p\text{-value} < 0.05$

5. ความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการทำงานกับความผูกพันในองค์กรของบุคลากรวิทยาลัยศิลปะ สื่อและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พบว่า ปัจจัยความสุขในการทำงานมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความผูกพันในองค์กรด้านความเชื่อถือ การยอมรับ เป้าหมาย และค่านิยมขององค์กร ของบุคลากรวิทยาลัยศิลปะ สื่อและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p\text{-value} < 0.05$ ปัจจัยความสุขในการทำงานมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความผูกพันในองค์กรด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามเพื่อประโยชน์ขององค์กรของบุคลากรวิทยาลัยศิลปะ สื่อและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ < 0.05 ปัจจัยความสุขในการทำงานมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับ

ความผูกพันในองค์กรด้านความปรารถนาที่จะดำรงความเป็นสมาชิกภาพขององค์กรของบุคลากรวิทยาลัยศิลปะ สื่อและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p\text{-value} < 0.05$

6. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะทั่วไป

(1) การสร้างความผูกพันภายในองค์กร จะช่วยให้บุคลากรมีความทุ่มเทในการทำงานเพื่อองค์กร ปัจจัยด้านความผูกพันจึงมีความสำคัญ ดังนั้น ควรหาวิธีการสร้างความผูกพันหรือเพิ่มความผูกพันให้แก่บุคลากร

(2) มีภาคภูมิใจอย่างยิ่งที่ได้มีโอกาสเข้ามาทำงานในองค์กรนี้ และจะนำความรู้ความสามารถของคนที่เข้ามาใช้ในการทำงานให้มีประสิทธิภาพสูงสุด และจะศึกษาความรู้ใหม่ๆ เพื่อพัฒนาตนเองและองค์กรให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

(3) วิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มีผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานที่มีความรู้ความสามารถที่จะให้คำแนะนำในเรื่องต่างๆ ทำให้เรามีการพัฒนาตนเองได้ดีขึ้น

อภิปรายผล

การศึกษาปัจจัยที่สร้างความสุขในการทำงานของบุคลากรวิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่ มีความสุขในการทำงานอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยที่สร้างความสุขในการทำงานให้แก่บุคลากรของวิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านองค์กร (Organizational factors) 2) ปัจจัยด้านผลการปฏิบัติงาน/ความสำเร็จในงาน (Employee Performance) 3) ปัจจัยด้านการใช้ประโยชน์จากจุดแข็งและการรู้สึกได้ถึงความก้าวหน้า (Use of strengths and feeling of sense of progress) 4) ปัจจัยด้านพฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงบวก (Positive Leadership Behaviors) 5) ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ที่ดี/การติดต่อสัมพันธ์ (Positive Relationship) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เทพรัตน์ เหมโลหะ (Hemloha, T., 2018) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานบริษัทฮานาไมโครอิเล็กทรอนิกส์ จำกัด(มหาชน) สาขาจังหวัดลำพูนซึ่งได้ศึกษาในประเด็นปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างความสุขเดียวกัน แต่การศึกษารายการของเทพรัตน์ เหมโลหะ มีการศึกษาปัจจัยอื่นๆ เพิ่มเติม คือด้านวัฒนธรรมองค์กร ด้านคุณลักษณะงาน ด้านการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่พนักงานในเชิงบวก และด้านประสบการณ์ทำงานเชิงบวก

การศึกษาความผูกพันในองค์กรของบุคลากรวิทยาลัยศิลปะ สื่อ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่มีความผูกพันต่อองค์กรในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวันขพร เล่าชะ และชิน โสณวิสิฐนิจิกิจา (Laoha W., and et.al., 2019) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการทำงานกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ พบว่า ในภาพรวมของความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับ ความสำคัญมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กุสุมา ศรีแย้ม (Sriyam, K., 2020) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ของระดับความสุขในการทำงานกับความ

ผูกพันต่อองค์การของพนักงานเจนเนอ เรชั่นวาย กรณีศึกษา โรงไฟฟ้าแห่งหนึ่งในเขตภาคตะวันออก และ ชนิกันต์ กระแก้ว (Krakeaw, Ch., 2017) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์การและ ความสุขในการทำงานของพนักงานในธุรกิจสินค้าอุปโภคบริโภค: กรณีศึกษาบริษัทจัดจำหน่ายสินค้าอุปโภค บริโภคแห่งหนึ่ง ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้ศึกษาในประเด็นความผูกพันเดียวกัน คือ 1) ความเชื่อถือและ ยอมรับ เป้าหมาย และค่านิยมขององค์กร 2) ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามเพื่อประโยชน์ขององค์กร 3) ความปรารถนาที่จะดำรงความเป็นสมาชิกภาพขององค์กร แต่เนื่องจาก บริบทในการทำงานของแต่ละองค์กร และช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่างที่มีการเก็บข้อมูลมีความแตกต่างกันจึงทำให้การแปลผลของข้อมูลมีระดับความ คิดเห็นแตกต่างกัน

การศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการทำงานกับความผูกพันในองค์กรของบุคลากร วิทยาลัยศิลปะ สื่อและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า ความสุขในการทำงานของบุคลากรประกอบด้วย ปัจจัย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านองค์กร (Organizational factors) 2) ด้านผลการปฏิบัติงาน/ความสำเร็จในงาน (Employee Performance) 3) ด้านการใช้ประโยชน์จากจุดแข็งและการรู้สึกได้ถึงความก้าวหน้า (Use of strengths and feeling of sense of progress) 4) ด้านพฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงบวก (Positive Leadership Behaviors) 5) ด้านความสัมพันธ์ที่ดี/การติดต่อสัมพันธ์ (Positive Relationship) ซึ่งปัจจัยทั้ง 5 ด้าน มีความสัมพันธ์กับความผูกพันในองค์กรของบุคลากรวิทยาลัยศิลปะ สื่อและเทคโนโลยี กล่าวคือบุคลากร มีความเชื่อถือและยอมรับ เป้าหมาย และค่านิยมขององค์กร มีความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามเพื่อ ประโยชน์ขององค์กร และปรารถนาที่จะดำรงความเป็นสมาชิกภาพขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Steers and Porter (1983: 433-434) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันองค์กร ประกอบด้วยปัจจัย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กร (Structural Characteristics) เป็นโครงสร้างที่มีลักษณะเป็นระบบ แบบแผนที่แน่นอน มีหน้าที่ที่ชัดเจน มีการรวมอำนาจและกระจายอำนาจให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจร่วมกัน เพื่อให้มีความรู้สึกว่าตัวเองเป็นส่วนหนึ่งของการเป็นเจ้าของ (Ownership) 2) ปัจจัยด้าน ลักษณะส่วนบุคคลของพนักงาน (Personal Characteristic) เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ สถานภาพ ทางสังคม ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน แรงจูงใจ ความต้องการในการประสบความสำเร็จ เป็นต้น 3) ปัจจัยด้าน ลักษณะของบทบาท (Role-related Characteristic) ลักษณะของงานหรือหน้าที่ที่ผู้ปฏิบัติงานได้รับมอบหมาย หรือถูกมอบหมายให้ปฏิบัติ มีความท้าทาย มีความก้าวหน้าในงาน มีการป้อนข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) มี สัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน งานที่ทำมีคุณค่า งานที่ได้รับมอบหมายมีความหมายกับองค์กร 4) ปัจจัยด้าน ประสบการณ์ในการทำงาน (Work Experience) คือสิ่งที่บุคคลได้เกิดการเรียนรู้และเกิดทักษะการทำงานเมื่อ เข้าไปทำงานในองค์กร รวมถึงทัศนคติที่มีผลต่อองค์กร ความน่าเชื่อถือขององค์กร ความรู้สึกที่ตัวเองเป็นส่วน หนึ่งขององค์กร และการพึงพาระหว่างบุคลากรในองค์กรในการทำงาน และยังสอดคล้องกับแนวคิดของวิชัย แหวนเพชร (Wanephet, W., 2000) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันองค์กร ประกอบด้วยปัจจัย 9 ด้าน ได้แก่ 1) งาน (Job) 2) ค่าตอบแทน (Wage) 3) โอกาสที่ได้เลื่อนขั้นหรือตำแหน่ง (Promotion) 4) การได้รับ

การยอมรับ (Recognition) 5) สภาพการทำงาน (Working Conditions) 6) ผลประโยชน์ (Benefit) และสวัสดิการ (Services) 7) ผู้บังคับบัญชา (Leader) 8) เพื่อนร่วมงาน (Co-workers) 9) องค์กรและการจัดการ (Organization and Management)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงการสร้างความสุขในการทำงานที่ทำให้บุคลากรมีแรงจูงใจในการทำงานและเกิดความผูกพันต่อองค์กร และรวมทั้งพัฒนารูปแบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนี้

1. จากผลการศึกษาค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในภาพรวมของปัจจัยด้านองค์กร มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในระดับที่มากที่สุดจากปัจจัยทั้งหมด 5 ปัจจัย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบุคลากรของวิทยาลัยฯ เห็นด้วยว่าวิทยาลัยฯ สามารถสื่อสารและทำความเข้าใจกับคนในองค์กรให้เข้าใจถึงนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ทิศทาง และเป้าหมาย ในการบริหารงานของวิทยาลัยฯ ได้อย่างชัดเจน ซึ่งทำให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานและให้การสนับสนุนการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายขององค์กร จึงควรรักษาแนวทางในการจัดการเรื่องการสื่อสารและส่งเสริมในการทำความเข้าใจกับบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บุคลากรมีค่านิยมที่ดี มีความสุขในการทำงาน และสามารถพัฒนาจนเกิดความรักความผูกพันต่อองค์กรในระยะยาวต่อไป

2. จากผลการศึกษาค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในภาพรวมที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นระดับมากเป็นอันดับถัดมาจากปัจจัยด้านองค์กร คือ ปัจจัยด้านผลการปฏิบัติงาน/ความสำเร็จในงาน ด้านการใช้ประโยชน์จากจุดแข็งและการรู้สึกได้ถึงความก้าวหน้า และด้านพฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงบวก ซึ่งพิจารณารายละเอียดจากหัวข้อปลีกย่อยแล้วประเด็นเรื่องการมอบรางวัลหรือยกย่องชมเชยแก่บุคลากรเมื่อทำงานสำเร็จลุล่วงยังอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น จึงควรเพิ่มเรื่องการยกย่องชมเชย หรือให้รางวัลแก่บุคลากรที่ประสบความสำเร็จในการทำงาน หรือสร้างชื่อเสียงให้แก่องค์กรให้บุคลากรคนอื่นๆ ทราบทั่วทั้งองค์กร อาทิเช่น การประกาศชื่นชม การมอบรางวัล หรือการส่งเสริมให้บุคลากรผู้นั้นได้รับการพัฒนา ความรู้ ทักษะ และในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อแสดงให้เห็นถึงโอกาสในการพัฒนาตนเอง และความก้าวหน้าในสายอาชีพของบุคลากรต่อไป

3. จากผลการศึกษาปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในระดับที่น้อยที่สุดจากปัจจัยทั้งหมด 5 ด้าน คือ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ที่ดี/การติดต่อสัมพันธ์ จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้บริหาร รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ความร่วมมือในการปรับปรุงเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร ควรมีแนวทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างบุคลากร และควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรทั้งองค์กรอย่างต่อเนื่อง

4. ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นที่มีต่อความผูกพันที่มีต่อองค์กรโดยรวมมีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก แต่พบว่า ระดับความคิดเห็นที่มีต่อความผูกพันในเรื่องความปรารถนาที่จะดำรง

ความเป็นสมาชิกภาพขององค์กร ได้รับคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด อาจแสดงให้เห็นว่า องค์กรต้องมีการวางแผนการจัดกิจกรรมส่งเสริมความผูกพันให้แก่บุคลากรอย่างต่อเนื่อง หรือเพิ่มสวัสดิการให้แก่บุคลากร เพื่อที่จะสามารถแข่งขันกับองค์กรอื่นๆ ได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยวิธีการสำรวจ (Survey Research) ซึ่งมีข้อจำกัดในเรื่องของข้อมูลเชิงลึก ดังนั้น เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น การศึกษาวิจัยในครั้งต่อไปควรทำวิจัยในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้บุคลากรมีความสุขในการทำงานและมีความรักความผูกพันในองค์กรเพิ่มมากขึ้น

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยด้านอื่นๆ ที่คาดว่าจะส่งผลต่อความสุขในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กร อาทิเช่น ปัจจัยด้านประสบการณ์การทำงานเชิงบวก/ความรักในงาน ปัจจัยด้านตำแหน่งงานและความรับผิดชอบ ปัจจัยด้านการเป็นที่ยอมรับและด้านสวัสดิการที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- Hemloha, T. (2018). **Factors affecting happiness at work of employees in HANA Microelectronics Public Co., Ltd. Lamphun Province branch.** Master of Political Science, Chiang Mai University. (in Thai)
- Krakeaw, Ch. (2017). **The factors affecting on organization commitment and happiness at work : A case study of consumer goods distribution company in Bangkok.** Master of Science (Human Resource and Organization Development), National Institute of Development Administration. (in Thai)
- Laoha W., and et.el. (2019). **The relationship between happiness in work and organizational commitment of employee at Assumption University.** Master of Business Administration. Kasem Bundit University. (in Thai)
- Sriyam, K. (2020). **A relationship between happy workplace and organizational commitment in generation Y: A case study of power plant in Eastern part of Thailand.** Thesis. Master of Business Administration Faculty of Management and Tourism. Burapha University. (in Thai)

Steers, R.M., and Porter, L.W. (1983). **Motivation and Work Behavior**. New York. McGraw-Hill.

Toptenthailand (2014). 10 resigned reasons. Find 19 December 2015.

Wanephet, W. (2000). **Production planning and control. (Revised edition)**. Bangkok.
Thammakamon Publishing. (in Thai)

การพัฒนาการจัดการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายสู่การเป็น มหาวิทยาลัยอัจฉริยะ¹

Development of Educational Management of Chiang Rai Rajabhat University to the Smart University¹

ชุตินา ปัญญาหลง^{2*} และ สุรพงษ์ วงษ์ปาน³
Chutima Panyalong^{1*} and Surapong Wongpan²

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายสู่การเป็นมหาวิทยาลัยอัจฉริยะ (CRRU Smart University) การเปลี่ยนแปลงของบริบทโลกภายใต้สภาวะการณ์ปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลง สังคมสูงวัย ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การเข้าถึงนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล ส่งผลให้บทบาท หน้าที่ของมหาวิทยาลัยในอดีตที่มีหน้าที่ภารกิจในการจัดการเรียนการสอนเพื่อผลิตบัณฑิตเป็นแรงงานสู่ตลาด การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ปรับปรุงถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยี ทะนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม เปลี่ยนไป ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้บริหารสถาบันการศึกษา จะต้องปรับเปลี่ยนแนวทางการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จึงเกิดแนวคิดมหาวิทยาลัยอัจฉริยะ (Smart University) ขึ้นซึ่งเป็นแนวคิดที่นิยมแพร่หลายในศตวรรษที่ 21

มหาวิทยาลัยอัจฉริยะ หมายถึง การพัฒนามหาวิทยาลัยด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) รูปแบบต่าง ๆ โดยใช้เทคโนโลยีขั้นสูงใหม่ ๆ สร้างสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของอาจารย์และนักศึกษาให้ดีขึ้น มีการยกระดับการศึกษา วิจัยออกแบบหลักสูตรการเรียนรู้ มีแอปพลิเคชันสนับสนุนการทำงาน มีการให้บริการที่หลากหลายโดยผ่านอินเทอร์เน็ตโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) ขั้นสูง ที่สามารถผลักดันการเติบโตและนวัตกรรมขององค์กรบูรณาการการบริหารจัดการและการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยเข้าด้วยกัน

¹ บทความวิชาการชิ้นนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการจัดการศึกษาสู่การเป็นมหาวิทยาลัยอัจฉริยะ (CRRU Smart University)” ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

¹ This academic article is a part of research “Development of Educational Management to the Smart University (CRRU Smart University)” Funded form Chiang Rai Rajabhat University

² อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

² Lecturer, Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Rai Rajabhat University

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

³ Asst.Prof., Faculty of Management Science, Chiang Rai Rajabhat University

*Corresponding author : chutima.pan@crru.ac.th

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายมุ่งสู่องค์กรสมรรถนะสูงโดยการขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยอัจฉริยะ (Smart University) ภายใต้แนวทางการพัฒนา CRRU Smart Move : เน้นการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและการจัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับการพลิกโฉมมหาวิทยาลัย ซึ่งประกอบไปด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1) องค์กรอัจฉริยะ (Smart Organization) มุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการบริหารจัดการและการบริการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผ่านระบบ CRRU Smart Plan 2) ห้องเรียนอัจฉริยะ (Smart Classroom) มุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนรูปแบบ The Flipped Classroom Blended Learning 3) การเรียนรู้อย่างชาญฉลาดสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Smart Learning for Long Life Learning) 4) บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ Smart Lecturer (Training and Coaching) 5) ความปลอดภัยอัจฉริยะ (Smart Security)

คำสำคัญ: มหาวิทยาลัยอัจฉริยะ การจัดการศึกษา

Abstract

This article aimed to present a guideline for developing educational management at Chiang Rai Rajabhat University to become a Smart University (CRRU Smart University), the global context change under current circumstances. Whether there were about climate change, aging society, technological advances. access to innovation and digital technology. The roles duties of the university in the past that were responsible for teaching and learning to produce graduates into labor for the markets, researches, providing academic services to society, by improving, transferring and developing technology. Arts and culture conservation have changed for that reason. So educational institution administrators, the educational management must be adjusted to changes. Then the concept of Smart University is a popular concept in the 21st century.

Smart university refers to developing a university through the application of various forms of information technology (ICT) by using new advanced technologies to create a better educational environment for teachers and students. have raised up the level of education, research design for learning curriculum. There are support application. There offer wide range of services through the Internet using advanced technology (ICT) that could drive corporate growth and integrate innovation, management and university life.

Chiang Rai Rajabhat University aimed to become a high-performance organization by driving the university towards a Smart University under the CRRU Smart Move development guideline: focusing on improving infrastructure and creating curriculum that is in line with the transformation of the university. Which consists of 5 aspects as follows: 1) Smart Organization, focusing on the use of information and communication technology for efficient and effective

management and service through the CRRU Smart Plan system 2) Smart Classroom focus on teaching and learning in the form of The Flipped Classroom Blended Learning 3) Smart Learning for Long Life Learning 4) Smart Lecturer (Training and Coaching) and 5) Smart Security

Keywords : Smart University, Educational Management

บทนำ

ตลอดระยะเวลากว่า 20 ศตวรรษที่ผ่านมา ได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่า “มนุษย์” ในฐานะพลเมืองของโลก ได้สร้างสรรค์วิทยาการใหม่ ๆ ขึ้นมาอยู่ตลอดเวลา ซึ่งวิทยาการเหล่านี้ล้วนมีผลโดยตรงต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและแบบแผนการดำรงอยู่ของมนุษย์นำมาสู่การเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เช่นเดียวกับในยุคปัจจุบันที่ “เทคโนโลยี” อันเป็นวิทยาการที่มนุษย์ได้พัฒนาขึ้นมานั้น มีศักยภาพก้าวหน้าล้ำสมัย ส่งผลให้การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเกิดความคล่องตัวและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว อันนำมาสู่การเป็นยุคของโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่การเชื่อมต่อ (Connectivity) ระหว่างผู้คน องค์กร และเมือง รวมถึงการเคลื่อนย้าย (Mobility)ทุนหรือโครงการพัฒนาด้านต่าง ๆ ของภาครัฐและเอกชนระหว่างประเทศดำเนินไปอย่างง่ายดาย (Capitalization) และด้วยความก้าวหน้าของวิทยาการ เทคโนโลยีตลอดจนความคล่องตัวของการเชื่อมต่อและศักยภาพในการเคลื่อนย้ายทุนหรือโครงการพัฒนาด้านต่าง ๆ ของภาครัฐและเอกชนนี้เอง จึงส่งผลให้ในหลายประเทศทั่วโลกเกิดการขยายตัวของความเป็นเมือง (Urbanization) ขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง (United Nations, 2014; Khatoun and Zeadally, 2016) อันเป็นผลมาจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีรวมถึงการขยายตัวของภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม

องค์การสหประชาชาติ (United Nation, 2014) ได้ประมาณการว่า ภายในปี ค.ศ. 2050 จะมีจำนวนประชากรบนโลกเพิ่มขึ้นอีก 2 พันล้านคน ส่งผลให้เมืองขนาดใหญ่แบบมหานคร Mega Urban City มีจำนวนมากขึ้นไปอีก 15 ปีข้างหน้า และจากสถิติเฉลี่ยในปัจจุบัน มีผู้อยู่อาศัยอยู่ในเมืองใหญ่ราว 55% ในขณะที่ 45% อาศัยอยู่นอกเขตเมืองโดยในอีก 30 ปีข้างหน้า คาดว่าสัดส่วนผู้อยู่อาศัยอยู่ในเมืองใหญ่จะเพิ่มเป็น 68% สำหรับประเทศไทย ปัจจุบันมีอัตราการอยู่อาศัยในเมืองใหญ่อยู่ที่ประมาณ 50%

แนวโน้มการขยายตัวของประชากรในเขตเมือง สถานการณ์โลกที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วไม่ว่าจะเป็นด้านสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) หรือ โรคระบาดร้ายแรงต่าง ๆ (Pandemic) ปัจจัยเหล่านี้ ส่งผลให้เกิดความจำเป็นในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การสร้างงาน การจัดการสิ่งแวดล้อมของเมืองให้สามารถรองรับการเพิ่มขึ้นของประชากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เป็นเมืองน่าอยู่สำหรับคนทุกกลุ่มในสังคมโดยมีคุณภาพชีวิต สภาพแวดล้อม เศรษฐกิจและการบริหารจัดการที่ดีอีกทั้งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะด้านการสื่อสาร การขนส่งและพลังงาน การบริการทางสังคม บริการด้านสาธารณสุข หรือแม้แต่การศึกษา ซึ่งความท้าทายเหล่านี้ ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยเทคโนโลยีเดิม ๆ ที่มีอยู่ ในขณะที่เทรนด์การเติบโตของมหานคร (Urbanization) และดิจิทัลไลเซชัน (Digitalization) ได้พัฒนามาจนเกิดเป็นมิติใหม่สำหรับคนเมือง ดังนั้น “เมืองอัจฉริยะ” จึงเป็นหนึ่งในคำตอบที่จะเข้ามาช่วยบริหารเรื่องใหม่ ๆ เหล่านี้การเพิ่มขึ้นของมหานครดังกล่าวเป็นอีกหนึ่งที่มาของการสร้างเมืองอัจฉริยะ

ปัจจุบันกระแสการพัฒนาเมืองภายใต้แนวคิด "เมืองอัจฉริยะ" หรือสมาร์ทซิตี้ (Smart City) กำลังเป็นกระแสที่ได้รับความนิยมอย่างยิ่งจากนานาประเทศทั่วโลก เมืองอัจฉริยะ คือ เมืองที่ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของ การให้บริการและการบริหารจัดการเมือง ตลอดจนการลดค่าใช้จ่ายและลดการใช้ทรัพยากรของเมือง โดยมุ่งเน้นการออกแบบที่ดี ผสมผสานเข้ากับการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในการพัฒนาเมือง ภายใต้จุดมุ่งหมายเพื่อให้เป็นเมืองที่น่าอยู่ ทันสมัย ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข และยั่งยืน (Digital Economy Promotion Agency, 2020) นอกจากนี้ลักษณะของการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ (Smart City) ตามนโยบายรัฐบาลส่วนกลาง ได้มีการออกแบบลักษณะเมืองอัจฉริยะออกเป็น 7 ด้าน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. สิ่งแวดล้อมอัจฉริยะ (Smart Environment) เป็นเมืองที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสภาพการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ ตลอดจนติดตามเผื่อระวังสิ่งแวดล้อมและสภาวะแวดล้อม อย่างเป็นระบบ
2. เศรษฐกิจอัจฉริยะ (Smart Economy) เป็นเมืองที่มุ่งเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพและ ความคล่องตัว ในการดำเนินธุรกิจ สร้างความร่วมมือทางธุรกิจและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนา ปรับปรุงธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. การเดินทางและขนส่งอัจฉริยะ (Smart Mobility) เป็นเมืองที่มุ่งเน้นพัฒนาระบบจราจร และขนส่ง เพื่อขับเคลื่อนประเทศ โดยการเพิ่มความสะดวกรวดเร็ว เพิ่มประสิทธิภาพและความปลอดภัย ในการเดินทางขนส่ง อีกทั้งยังเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
4. พลังงานอัจฉริยะ (Smart Energy) เป็นเมืองที่สามารถบริหารจัดการพลังงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างสมดุลระหว่างการใช้พลังงานและการผลิตพลังงานในพื้นที่ เพื่อสร้างความมั่นคงทางพลังงาน และลดการพึ่งพาพลังงานจากระบบโครงข่ายไฟฟ้าหลัก
5. พลเมืองอัจฉริยะ (Smart People) เป็นเมืองที่มุ่งเน้นพัฒนาพลเมืองให้มีความรู้ ทักษะที่ เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนรู้และดำรงชีวิตได้อย่าง สร้างสรรค์ เสริมสร้างการเรียนรู้บนระบบ ตลอดจนส่งเสริมการอยู่ร่วมกันด้วยความหลากหลายทางสังคม
6. การดำรงชีวิตอัจฉริยะ (Smart Living) เป็นเมืองที่มุ่งเน้นการให้ความสะดวกสบายต่อ การดำรงชีวิต โดยคำนึงถึงหลักอารยสถาปัตย์ (Universal Design) เช่น การบริการสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การเพิ่มความปลอดภัยของประชาชน ตลอดจนการอำนวยความสะดวกต่อการดำรงชีวิตในเมืองได้อย่างเหมาะสม
7. การบริหารจัดการภาครัฐอัจฉริยะ (Smart Government) เป็นเมืองที่มุ่งเน้นพัฒนาระบบ บริการ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงบริการภาครัฐอย่างสะดวก รวดเร็ว เพิ่มช่องทางการมีส่วนร่วมของ ประชาชน รวมถึงการเปิดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูล ทำให้เกิดความโปร่งใสและตรวจสอบได้

สำหรับประเทศไทย ปัจจุบันเศรษฐกิจและสังคมไทยถูกขับเคลื่อน (Driving Force) ไปสู่ความเป็นเมือง (Urbanization) ทำให้รัฐบาลมีความตระหนักในเรื่องของการพัฒนาเมือง และมีการถ่ายทอด เป้าหมายการพัฒนาตามกรอบ SDGs ไปสู่นโยบายในการขับเคลื่อนประเทศระยะยาว โดยได้มีการบรรจุประเด็น “พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ” ไว้ในแผนแม่บทยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ทั้งนี้ สำนักงานเมืองอัจฉริยะประเทศไทย

สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอัจฉริยะตามแนวทางการขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0 และแผนยุทธศาสตร์ชาติ ได้นำกรอบการขับเคลื่อนดังกล่าวมาสู่การปฏิบัติภายใต้นโยบายการพัฒนาเมืองอัจฉริยะใน 7 มิติสำคัญ ซึ่งแน่นอนว่ารัฐบาลได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนการพัฒนา เมืองอัจฉริยะตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ 267/2560 ลงวันที่ 15 ตุลาคม 2560 และคำสั่งสำนัก นายกรัฐมนตรี ที่ 296/2562 ลงวันที่ 10 ตุลาคม 2562 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเมืองอัจฉริยะ ให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ ซึ่งสามารถแสดงให้เห็นหน่วยงานหรือกลไกการขับเคลื่อน การพัฒนาเมืองอัจฉริยะของประเทศไทยได้ (Digital Economy Promotion Agency, 2020)

เราไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า หนึ่งในกลไกสำคัญที่จะทำให้การขับเคลื่อนพัฒนาเมืองอัจฉริยะสำเร็จบรรลุได้ตามเป้าหมาย คือ “สถาบันการอุดมศึกษา” ซึ่งเป็นแหล่งผลิตและพัฒนากำลังคนระดับสูง และยังเป็นแหล่งสร้างองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม อันเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการขับเคลื่อนภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อยกระดับขีดความสามารถทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม และเพื่อนำพาประเทศให้ก้าวไปข้างหน้าได้อย่างทันยุคสมัยทัดเทียมกับนานาอารยประเทศ

ปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ต่างพยายามพัฒนาและปรับตัวเพื่อรองรับกับความท้าทายใหม่ ๆ โดยเฉพาะภายหลังการแพร่ระบาดของ COVID-19 รวมถึงการปรับตัวตามแผนการพัฒนาระดับอุดมศึกษา นโยบายการศึกษาของประเทศไทย การรับมือกับการแข่งขันของธุรกิจอุดมศึกษา และการปรับตัวให้สอดคล้องกับแนวโน้มการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งนับว่าเป็นความท้าทายที่ยิ่งใหญ่สำหรับมหาวิทยาลัยที่จะต้องปรับปรุงระบบ เครื่องมือและกระบวนการต่าง ๆ โดยเฉพาะในแง่ของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้รองรับกับรูปแบบของการดำเนินชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ทั้งในส่วนของผู้เรียน อาจารย์ ผู้สอน บุคลากร และสภาพสังคมโดยรวม การเปลี่ยนแปลงของบริบทโลกภายใต้สภาวะการณ์ใหม่ ๆ ส่งผลให้บทบาท หน้าที่ของมหาวิทยาลัยในอดีตที่มีหน้าที่ภารกิจในการจัดการเรียนการสอนเพื่อผลิตบัณฑิตเป็นแรงงานสู่ตลาด การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ปรับปรุง ถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยี ทะนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม แต่ด้วยสภาวะความท้าทายในปัจจุบันที่รุนแรง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลง สังคมสูงวัย การเปลี่ยนแปลงแบบถอนรากถอนโคนอันเนื่องมาจากเทคโนโลยีใหม่ ๆ หรือความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมจนนำไปสู่การย้ายถิ่นฐานขนานใหญ่ ดังนั้น ผู้บริหารสถาบันการศึกษาจะต้องปรับเปลี่ยนแนวทางการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่ทุกองค์กรต้องเผชิญกับยุคโลกบ่วน (Disruptive World) อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ กล่าวคือ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่สิ่งหนึ่งเข้ามาแทนที่อีกสิ่งหนึ่ง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรง รวดเร็ว ดังเช่น การเข้าถึงนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงเกิดแนวคิด มหาวิทยาลัยอัจฉริยะ (Smart University) เกิดขึ้นเพื่อเป็นการพลิกโฉมมหาวิทยาลัยในการผลิตบัณฑิต ภายใต้สภาวะการณ์โลกที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว

ดังนั้นความท้าทายของมหาวิทยาลัย คือ การผสมผสานนักศึกษาเข้าสู่สภาพแวดล้อมใหม่ๆ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ มหาวิทยาลัยจึงต้องช่วยผู้เรียนให้เข้าถึงสภาพแวดล้อมความรู้ได้อย่างสะดวก ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและระบบการสื่อสารที่จะช่วยให้กระบวนการเรียนรู้ไม่จำกัดอยู่เพียงแต่ใน

ห้องเรียน แต่สามารถเข้าถึงได้จากทุกสถานที่อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวจำเป็นที่จะต้องอาศัย การพัฒนาระบบเทคโนโลยี ความสามารถและความพร้อมของบุคลากร และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัย ซึ่งเรียกแนวคิดนี้ว่า มหาวิทยาลัยอัจฉริยะ หรือ Smart University ซึ่งนับเป็นแนวทางการ พัฒนาเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการพัฒนาและการปรับตัวเพื่อให้รองรับกับความท้าทายใหม่ ๆ

ดังนั้น เพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายจึงจำเป็นที่จะต้องทำ การพัฒนาเพื่อมุ่งสู่การเป็นมหาวิทยาลัยอัจฉริยะ หรือ CRRU Smart University อันจะนำไปสู่การจัดการเรียน การสอนภายใต้การเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะต้องมีการศึกษาและจัดทำแผนพัฒนามหาวิทยาลัยอย่างมีส่วนร่วมจากทุก ภาคส่วนของมหาวิทยาลัย เพื่อเตรียมพร้อมสู่การปรับตัวในการผลักดันให้มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายเป็น มหาวิทยาลัยอัจฉริยะอย่างสมบูรณ์ในอนาคต

ที่มามหาวิทยาลัยอัจฉริยะ

“อัจฉริยะ” หรือที่รู้จักกันในชื่อของ “Smart” นั้นย่อมาหมายถึงความสามารถที่เหนือระดับ ความล้ำ หน้าที่ของเทคโนโลยีโดยเฉพาะการนำระบบคอมพิวเตอร์ หรือ ระบบอัตโนมัติ เข้ามาควบคุมการทำงาน เป็นคำที่ ได้รับความนิยมและมีการนำไปใช้อย่างแพร่หลายในหลากหลายแง่มุม ไม่ว่าจะเป็นการนำไปใช้ร่วมกับอุปกรณ์ที่ มีการประมวลผลและเชื่อมต่อเข้ากับเครือข่ายต่างๆเช่น โทรศัพท์อัจฉริยะ (Smart-Phone) ทีวีอัจฉริยะ (Smart-TV) ตู้เย็นอัจฉริยะ (Smart-Fridges) การใช้ร่วมกับสถานที่ เช่น เมืองอัจฉริยะ (Smart-City) อาคาร อัจฉริยะ (Smart-Building) พิพิธภัณฑ์อัจฉริยะ (Smart-Museum) รวมถึงใช้ร่วมกับกรอบแนวคิดหรือกลยุทธ์ ต่างๆ เช่น สมาร์ทกริด (Smart-Grid) กลยุทธ์การใช้อำนาจอย่างฉลาด (Smart-Power) การทำงานแบบอัจฉริยะ (Smart-Work) ซึ่งโดยรวมสามารถกล่าวได้ว่าจากทั้งหมดที่ได้กล่าวมานี้ คือกรอบความคิดระบบอัจฉริยะ (Smart-System) ที่มีมนุษย์เป็นศูนย์กลางการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีที่มีเพื่อพัฒนาสู่ความยั่งยืน (Sustainability) เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เชื้อถือได้ เคลื่อนที่ได้ และมีความยืดหยุ่นสามารถปรับตัวตาม สถานการณ์ มีปฏิสัมพันธ์ เข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลาจากอุปกรณ์ทั่วไปที่สามารถเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตได้ (Coccoli et al., 2014)

การสร้างเมืองอัจฉริยะมุ่งเน้นอธิบายไปที่ประเด็นการพัฒนาเมืองด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ (ICT) รูปแบบต่าง ๆ เพื่อสร้างเมืองให้มีความเป็นอัจฉริยะ (Smartness) ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การขนส่ง สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตของประชาชน นอกจากนั้นยังมุ่งเน้นไปที่การแก้ไขปัญหาของสังคมบน พื้นฐานของการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนด้วย ดังจะเห็นได้จาก ข้อเสนอในการอธิบายความหมายของ “เมือง อัจฉริยะ (Smart City)” ที่สหภาพยุโรป (European Parliament, 2014) ได้อธิบายไว้ว่า เมืองอัจฉริยะ (Smart City) คือเมืองที่พยายามค้นหาวិธีการแก้ไขปัญหาสาธารณะด้านต่าง ๆ ผ่านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร (ICT-based Solution) บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของเมืองและ หุ้นส่วนการพัฒนาในระดับท้องถิ่น (Municipally Based Partnership) ด้วยเหตุนี้การสร้างเมืองให้มีความ อัจฉริยะ (City Smartification) จึงไม่ใช่แค่หน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐเพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงบทบาทของ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม สถาบันวิชาการ รวมถึงสถาบันทางสังคมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่หรือ

ท้องถิ่น ล้วนมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายเพื่อสร้างเมืองอัจฉริยะให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมทั้งสิ้น เพราะในปัจจุบัน สภาพเศรษฐกิจและเทคโนโลยีของโลกภายนอกเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดด ดังนั้น “เรา” ในฐานะหุ้นส่วนและสถาบันต่าง ๆ ในเขตเมือง (Insider) จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงและปรับตัวให้สอดคล้องกับ อิทธิพลของวิทยาการใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา ด้วยเหตุนี้ศักยภาพของเมือง (City Capacity) ที่พร้อมรับการ พัฒนาจึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับสภาพภูมิศาสตร์เพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับความเข้มแข็งและความสัมพันธ์ทาง สังคมของสถาบันต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองด้วย ดังเช่นข้อคิดเห็นของ Correia and Wüstel (2011) ที่อธิบายว่าเมืองอัจฉริยะ (Smart City) นั้น เป็นมากกว่าเมืองดิจิทัล (Digital City) ที่มุ่งเน้นไปที่ประเด็น ของการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเป็นสำคัญ แต่เมืองอัจฉริยะนั้น คือ เมืองที่สามารถสร้างการเชื่อมโยงระหว่างทุนที่เป็นรูปธรรมหรือทุนกายภาพของเมือง (Physical Capital) เข้ากับทุนทางสังคม (Social Capital) ที่มีอยู่ของ เมือง เพื่อพัฒนาการให้บริการ โครงสร้างพื้นฐาน และการปรับปรุงเมืองด้านต่าง ๆ

นอกจากข้อคิดเห็นของนักวิชาการหลายท่านที่ได้อธิบายและให้ความหมายของเมืองอัจฉริยะ (Smart City) ในประเด็นต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น 1) ประเด็นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) เพื่อ การพัฒนาเมือง (Technology-driven Method) และ 2) ประเด็นความเชื่อมโยงของการพัฒนาเมืองระหว่าง การประยุกต์ใช้ทุนทางกายภาพของเมืองและทุนทางสังคมรูปแบบต่าง ๆ ของเมือง ดังที่ได้อธิบายไปแล้วใน ข้างต้นนั้น ผู้เขียนมองว่า ข้อคิดเห็นของ Zhinhan Lv เป็นอีกหนึ่งมุมมองที่สามารถอธิบายความหมายของเมือง สาธารณะให้สามารถเข้าใจได้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ Zhinhan Lv อธิบายว่า เมือง อัจฉริยะ (Smart City) คือการพัฒนาเมืองที่เกิดจากการประยุกต์ใช้แนวคิดเมืองดิจิทัลร่วมกับการพัฒนาระบบ อินเทอร์เน็ตของทุกสรรพสิ่ง (Smart City = Digital City + Internet of Things) (Lv et al., 2018) ในแง่นี้เอง เงื่อนไขที่จำเป็นอย่างหนึ่งของการสร้างเมืองให้มีความเป็นอัจฉริยะ (Smartness) ได้นั้น จึงจำเป็นจะต้องมีการ พัฒนาระบบปฏิบัติการอิเล็กทรอนิกส์และระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของเมืองให้มีเสถียรภาพ ตลอดจนการวาง โครงสร้างพื้นฐานการเชื่อมต่อระบบปฏิบัติการอินเทอร์เน็ตของเมืองให้สามารถเชื่อมโยงกับการดำเนินธุรกรรม (Transaction) ของภาครัฐ ภาคเอกชน รวมถึงการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนในเมืองด้วย ดังนั้น การ ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) การพัฒนาระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมโยงกับแบบ แผนการดำเนินชีวิตของประชาชนในเมือง รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับและเกื้อหนุนต่อการ ใช้ ระบบเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) ของเมืองจึงเป็นเงื่อนไขสำคัญของการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ (Smart City) ด้วย

ดังนั้น แนวคิดในการสร้างเมืองอัจฉริยะ (Smart City) ที่สอดคล้องกับการขยายตัวของความเป็นเมือง และการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและเทคโนโลยีจึงเป็นประเด็นการพัฒนาที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ (Lv et al., 2018) ซึ่งอาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า “หากเมืองยังขยายขยายอย่างต่อเนื่อง (Urbanize)การสร้างเมืองอัจฉริยะ (Smart City) จึงเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้” นั่นเอง และแน่นอนว่า หากเราพิจารณาถึงสถานการณ์การขยายตัว ของความเป็นเมือง (Urbanization) ในปัจจุบัน ยิ่งทำให้เห็นถึงความจำเป็นในการสร้างเมืองให้มีความอัจฉริยะ (Smartness) อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้โดยจากงานศึกษาขององค์การสหประชาชาติพบว่าปัจจุบัน ประชากร มากกว่าครึ่งหนึ่งของโลกราว 54 % อาศัยอยู่ในเขตเมือง ซึ่งองค์การสหประชาชาติคาดการณ์ว่าภายในปี ค.ศ.

2050 อัตราประชากรโลกที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง (Urban Area) จะเพิ่มมากขึ้นถึง 66% ของประชากรโลกทั้งหมด (United Nations, 2014) นอกจากนี้หากพิจารณาเฉพาะในกรณีของประเทศไทยเอง สถานการณ์การขยายตัวของความเป็นเมือง (Urbanization) ก็เปลี่ยนแปลงและขยายตัวอย่างรวดเร็วเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากสัดส่วนประชากรที่เข้ามาอาศัยอยู่ในเขตเมือง (Urban Area) เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง หากพิจารณาพบว่า จำนวนประชากรของประเทศไทยมีการเพิ่มขึ้นในช่วงต้นของการฉายภาพ โดยเพิ่มจาก 63.8 ล้านคนใน พ.ศ. 2553 เป็น 67.2 ล้านคนใน พ.ศ. 2571 ซึ่งจะเป็นจำนวนประชากรสูงสุดของประเทศไทย หลังจากนั้นประชากรจะค่อย ๆ ลดลงจนเหลือ 65.4 ล้านคน ใน พ.ศ. 2583 เมื่อพิจารณารายภาคแล้ว กรุงเทพมหานครเป็นภูมิภาคเดียวที่มีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นในช่วงราว ๆ 20 ปีแรก หลังจากนั้นจึงลดลงแต่ก็ยังสูงกว่าในช่วงเริ่มต้นของการคาดประมาณฯ เล็กน้อย ในขณะที่ประชากรในภาคกลางส่วนกลาง ภาคตะวันออก ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวนประชากรลดลงตลอดช่วงเวลาการคาดประมาณฯ ส่วนปริมณฑล ภาคตะวันออก และภาคใต้มีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นตลอดช่วงของการคาดประมาณฯ โดยปริมณฑลมีอัตราเพิ่มมากที่สุดสำหรับประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองเพิ่มมากขึ้นจากร้อยละ 43.4 ใน พ.ศ. 2553 เป็นร้อยละ 74.3 และใน พ.ศ. 2583 ทั้งนี้มีการเพิ่มสัดส่วนของประชากรเมืองในทุกภูมิภาค สำหรับกรุงเทพมหานคร ประชากรทุกคนอาศัยอยู่ในเขตเมือง (ความเป็นเมืองเท่ากับ 100%) รองลงมาคือ ปริมณฑล ภาคตะวันออก ภาคกลางส่วนกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคตะวันตก ซึ่งปริมณฑล และภาคตะวันออก เป็นภูมิภาคที่มีการเพิ่มสัดส่วนประชากรในเขตเมืองสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ (Khuanat and Phangnga, 2013)

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นพบว่า ทั้งภาครัฐ ภาคอุตสาหกรรม และภาคเอกชน กำลังตื่นตัวเร่งปรับเปลี่ยนการดำเนินงานของตนเองให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป เพื่อให้สามารถอยู่รอดท่ามกลางการแข่งขันที่สูงได้ เช่นเดียวกับภาคการศึกษาที่ไม่สามารถปฏิเสธการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงาน และพัฒนารูปแบบของตนเองด้วยเช่นกัน ดังนั้น มหาวิทยาลัยรูปแบบเดิม ๆ จำเป็นที่จะต้องเร่งปรับตัวเพื่อตอบสนองความต้องการของทั้งผู้เรียน ผู้สอน และบุคลากรของตน พร้อมกับต้องก้าวข้ามข้อจำกัดต่าง ๆ เช่น เวลา สถานที่ ระบบ และขั้นตอนการทำงาน โดยที่สามารถเพิ่มรายได้และลดต้นทุนไปพร้อมกัน จึงเป็นที่มาของ “มหาวิทยาลัยอัจฉริยะ” หรือ Smart University ซึ่งนับเป็นแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการพัฒนาและการปรับตัวเพื่อให้รองรับกับความท้าทายใหม่ๆ โดยตามแนวคิดของ Smart City ประกอบด้วย ด้านคนและการใช้ชีวิตอัจฉริยะ (Smart People & Living) ด้านเศรษฐกิจอัจฉริยะ (Smart Economy) ด้านพลังงานอัจฉริยะ (Smart Energy) ด้านสิ่งแวดล้อมอัจฉริยะ (Smart Environment) ด้านการสัญจรอัจฉริยะ (Smart Mobility) หรือด้านอื่น ๆ เพิ่มเติมตามแต่บริบทเพื่อให้เป็นมหาวิทยาลัยอัจฉริยะอย่างแท้จริง

ความหมายมหาวิทยาลัยอัจฉริยะ (Smart University)

Mauro Coccoli (Coccoli et al., 2014) ได้ให้ความหมายของมหาวิทยาลัยอัจฉริยะ (Smart University) คือแพลตฟอร์มที่รวบรวม และส่งข้อมูลพื้นฐานเพื่อใช้วิเคราะห์และพัฒนาสภาพแวดล้อมของการเรียนการสอนโดยการเรียกข้อมูลจากเซ็นเซอร์ การเชื่อมโยงกับข้อมูลแบบเปิด และการใช้ความรู้เกี่ยวกับการสอนที่เป็นทางการเชื่อถือได้ ซึ่งจากความหมายนี้อาจกล่าวได้ว่า เทคโนโลยีคือ ตัวแปรเดียวที่ส่งผลก่อให้เกิด

มหาวิทยาลัยอัจฉริยะ แต่ในสภาพบริบทความเป็นจริงแล้ว มหาวิทยาลัยอัจฉริยะยังมีตัวแปรอื่น ๆ ที่เป็นปัจจัยสำคัญ และควรนำมาร่วมพิจารณา อาทิเช่น การวิเคราะห์สภาพบริบทการเปลี่ยนแปลงในด้านนโยบาย กฎหมาย เศรษฐกิจ สังคม การตลาด และเทคโนโลยี นวัตกรรมสมัยใหม่ที่มีผลกระทบต่อรูปแบบการเรียนรู้ของมนุษย์ สภาพแวดล้อมในการเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ซึ่งมหาวิทยาลัยต้องมีการปรับตัวเพื่อสอดคล้องในบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป โดยการพัฒนาการบริการด้านการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อที่จะสามารถอยู่รอดในโลกของยุคการแข่งขันที่สูงขึ้น และในยุคของบริบทจำนวนประชากรที่ลดลง เช่น การนำเทคโนโลยีมาช่วยในการเรียนการสอนเพื่อลดการเข้าชั้นเรียนแบบ On Site ลดเวลาในการบรรยายในชั้นเรียนแล้วเพิ่มการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างอิสระผ่านอินเทอร์เน็ตให้มากขึ้น การใช้สื่อโซเชียลมีเดียมาใช้ในการเรียนการสอนแทนการบรรยายเพียงอย่างเดียว ดังนั้นมหาวิทยาลัยอัจฉริยะจึงต้องมีการที่หลากหลาย มีปฏิสัมพันธ์และเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ตลอดเวลา โดยใช้เทคโนโลยีและบริการต่าง ๆ ที่มีอยู่บนอินเทอร์เน็ต

Bueno Delgado (Delgado et al., 2016) ได้ให้ความหมายของมหาวิทยาลัยอัจฉริยะ (Smart University) คือ การสร้างสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยีที่นักศึกษา ผู้สอน บุคลากร ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวก และทรัพยากรต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยมีปฏิสัมพันธ์กันอย่าง “เป็นธรรมชาติ” โดยอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมยูบิควิตัส คอมพิวติง (Ubiquitous Computing Ecosystem) ที่เชื่อมโยงเครือข่ายกับเทคโนโลยีที่มีอยู่ เพื่อให้สามารถเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา บ่งบอกถึงความทันสมัยของมหาวิทยาลัยโดยการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้อย่างเต็มรูปแบบทุกพื้นที่ของมหาวิทยาลัย

Nurkhamimi Zainuddin (Zainuddin, 2017) ได้ให้ความหมายของมหาวิทยาลัยอัจฉริยะ (Smart University) คือ การพัฒนาจากมหาวิทยาลัยดิจิทัลที่ทำให้สภาพแวดล้อมทางการศึกษาของอาจารย์และนักศึกษาดีขึ้น มีการยกระดับการศึกษา วิจัยออกแบบ หลักสูตรฝึกอบรมระดับสูงโดยใช้เทคโนโลยี ICT ขั้นสูงที่สามารถผลักดันการเติบโตและนวัตกรรมขององค์กร มหาวิทยาลัยอัจฉริยะมีสภาพแวดล้อมการทำงานในวิทยาเขตแบบบูรณาการ การศึกษาและการใช้ชีวิตบนฐานของอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง ให้บริการแอปพลิเคชันประเภทต่าง ๆ ในฐานะผู้ให้บริการ และผสมผสานการสอน การวิจัยทางวิทยาศาสตร์ การบริหารจัดการและการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยเข้าด้วยกัน

ดังนั้น มหาวิทยาลัยอัจฉริยะจึงเป็นการสร้างมหาวิทยาลัยที่มี สภาพแวดล้อมการสอนสำหรับอาจารย์และนักศึกษาจะเปลี่ยนวิธีการปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นและในมหาวิทยาลัยจะมีทรัพยากรและนวัตกรรมต่าง ๆ ให้บริการ คุณสมบัติของมหาวิทยาลัยอัจฉริยะประกอบด้วย อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงที่มีให้บริการที่ครอบคลุม มีการใช้อุปกรณ์ทำงานอัจฉริยะอย่างกว้างขวาง มีพื้นที่สำหรับการทำงานเป็นทีมที่สะดวก มีศูนย์บริการแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น เอกสาร งานวิจัย ความคิดที่สร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยอัจฉริยะจะผสมผสานเข้ากับชุมชนเพื่อให้เกิดการผสมผสานของพื้นที่ทางกายภาพกับดิจิทัล ต้องสร้างเครือข่ายซึ่งใช้ข้อมูลขนาดใหญ่เป็นแกนกลาง รวมทั้งสร้างโซลูชันอัจฉริยะที่ช่วยแก้ปัญหาเว็บและใช้แอปพลิเคชันเป็นระบบสนับสนุน

อย่างไรก็ตาม แม้ในหลายประเทศทั่วโลกจะมีการพูดถึงแนวคิดการพัฒนาวิทยาลัยอัจฉริยะ (Smart University) กันอย่างกว้างขวาง แต่ปัญหาคือ การอธิบายความหมายของวิทยาลัยอัจฉริยะนั้นไม่มี

คำนิยามเฉพาะที่ถูกกำหนดไว้ตายตัวขึ้นอยู่กับสภาพบริบทของแต่ละที่ ตลอดจนมีนักวิชาการและหน่วยงานระดับนานาชาติทั่วโลกได้อธิบายความหมายของเมืองอัจฉริยะไว้อย่างหลากหลาย แต่ผู้เขียนเห็นว่าสิ่งหนึ่งที่นักวิชาการและหน่วยงานต่าง ๆ มองเห็นสอดคล้องกันคือการพัฒนามหาวิทยาลัยอัจฉริยะ (Smart University) ที่มุ่งเน้นอธิบายไปที่ประเด็นการพัฒนามหาวิทยาลัยด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) รูปแบบต่าง ๆ เพื่อสร้างเมืองให้มีความเป็นอัจฉริยะ (Smartness) ทั้งในด้านคน เศรษฐกิจ สังคม การขนส่ง สิ่งแวดล้อม และพลังงาน

ดังนั้นในมุมมองของผู้เขียน สรุปได้ว่า มหาวิทยาลัยอัจฉริยะ หมายถึง การพัฒนามหาวิทยาลัยด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) รูปแบบต่าง ๆ โดยการใช้เทคโนโลยีขั้นสูงใหม่ ๆ สร้างสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของอาจารย์และนักศึกษาให้ดีขึ้น มีการยกระดับการศึกษา วิจัยออกแบบหลักสูตรการเรียนรู้ มีแอปพลิเคชันสนับสนุนการทำงาน มีการให้บริการที่หลากหลายผ่านอินเทอร์เน็ตโดยใช้เทคโนโลยี ICT ขั้นสูง ที่สามารถผลักดันการเติบโตและนวัตกรรมขององค์กรบูรณาการการบริหารจัดการและการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยเข้าด้วยกัน

มหาวิทยาลัยอัจฉริยะ (Smart University) : แนวทางการพัฒนาวิทยาลัยอัจฉริยะในประเทศไทย

การเปลี่ยนแปลงของบริบทโลกภายใต้สภาวะการณ์ใหม่ ๆ ส่งผลให้บทบาท หน้าที่ของมหาวิทยาลัยในอดีตที่มีหน้าที่ภารกิจในการจัดการเรียนการสอนเพื่อผลิตบัณฑิตเป็นแรงงานสู่ตลาด การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ปรับปรุง ถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยี ทะนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม แต่ด้วยสภาวะความท้าทายในปัจจุบันที่รู้มเร็ว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลง สังคมสูงวัย การเปลี่ยนแปลงแบบถอนรากถอนโคนอันเนื่องมาจากเทคโนโลยีใหม่ ๆ หรือความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมจนนำไปสู่การย้ายถิ่นฐานขนานใหญ่ ดังนั้น ผู้บริหารสถาบันการศึกษา จะต้องปรับเปลี่ยนแนวทางการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ทุกองค์กรต้องเผชิญกับยุคโลกป่วน (Disruptive World) อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ กล่าวคือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สิ่งหนึ่งเข้ามาแทนที่อีกสิ่งหนึ่ง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรง รวดเร็ว ดังเช่น การเข้าถึงนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงเกิดแนวคิด มหาวิทยาลัยอัจฉริยะ (Smart University) เกิดขึ้น เพื่อเป็นการพลิกโฉมมหาวิทยาลัยในการผลิตบัณฑิต ภายใต้สภาวะการณ์โลกที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งในปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย มีการนำแนวคิด มหาวิทยาลัยอัจฉริยะ (Smart University) มาใช้เป็นแนวทางการพัฒนามากมาย อาทิเช่น

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (Smart Campus Management Center, 2021) ภายใต้แนวคิด “CMU Smart City” หรือ เมืองต้นแบบด้าน Smart City มุ่งเน้นการพัฒนาภายใต้แนวคิด “มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เมืองอัจฉริยะ ความเป็นเลิศที่ยั่งยืนสู่ชุมชน” โดยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการเป็นเมืองอัจฉริยะ ประกอบด้วยโครงสร้างพื้นฐานเชิงกายภาพ เช่น ศูนย์บริหารจัดการชีวมวลครบวงจร สถาบันวิจัยและพัฒนาพลังงานนครพิงค์ รวมถึงศูนย์บริหารจัดการเมืองอัจฉริยะมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (Smart Campus Management Center, SCMC) รวมถึงโครงสร้างพื้นฐานทางด้านดิจิทัลเช่น ระบบเครือข่ายระบบ Internet ไร้สาย Wi-Fi, 4G, 5G, LoRaWan โครงข่าย ไฟเบอร์ออฟติก โครงข่าย Internet of Things (IoT)

เป็นต้น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้รับการรับรองเป็นพื้นที่พัฒนาเมืองอัจฉริยะครบทั้ง 7 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านสิ่งแวดล้อมอัจฉริยะ (Smart Environment) 2) ด้านพลังงานอัจฉริยะ (Smart Energy) อาทิ มีการสร้างระบบ Smart Grid, Low carbon society โดยมีแผนการผลิตพลังงานหมุนเวียน (Renewable Energy) ก๊าซชีวภาพหรือไบโอแก๊ส พลังงานแสงอาทิตย์ และไบโอดีเซล 3) ด้านเศรษฐกิจอัจฉริยะ (Smart Economy) เมืองที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในระบบเศรษฐกิจ เช่น เมืองเกษตรอัจฉริยะ เมืองท่องเที่ยวอัจฉริยะ เป็นต้น 4) ด้านขนส่งอัจฉริยะ (Smart Mobility) 5) ด้านพลเมืองอัจฉริยะ (Smart People) เช่น จัดให้มีวิทยาลัยการศึกษาตลอดชีวิต (CMU Lifelong Education) 6) ด้านการดำรงชีวิตอัจฉริยะ (Smart Living) 7) ด้านการบริหารภาครัฐอัจฉริยะ (Smart Governance) เมืองที่พัฒนาระบบข้อมูล (Big Data) และระบบบริการภาครัฐ

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ (The Center for Digital Technology, 2021) มีแผนพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเรื่องเมืองอัจฉริยะ โดยมุ่งเน้นการขับเคลื่อนไปสู่ Smart University 10 ด้าน ประกอบด้วย 1) โครงสร้างพื้นฐานระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (Smart IT Infrastructure) 2) ระบบบริหารจัดการองค์กรอัจฉริยะ (Smart Organization) โดยมหาวิทยาลัยได้นำระบบบริหารจัดการสำนักงานดิจิทัล (DOMS) มาช่วยบริหารจัดการให้เป็นสำนักงานไร้กระดาษ 3) การจัดการเรียนการสอน (Smart Learning) 4) การบริหารห้องเรียนอัจฉริยะ (Smart Classroom) 5) การส่งเสริมคุณภาพชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัย (Smart Life & Health) 6) ระบบศูนย์การแพทย์อัจฉริยะ (Smart Hospital) 7) ระบบการขนส่งอัจฉริยะ (Smart Transportation) การพัฒนาระบบเครือข่ายรองรับ Smart Transportation ระบบบริหารจัดการโลจิสติกส์ พร้อม Mobile Application เพื่อสนับสนุนการให้บริการยานพาหนะแบบอัจฉริยะ 8) ความปลอดภัยอัจฉริยะ (Smart Security) 9) การเป็นมหาวิทยาลัยสีเขียว (Smart Green University) และ 10) สมาร์ทฟาร์ม (Smart Farming) ด้วยการพัฒนาระบบ Smart Farming ที่มีระบบสารสนเทศบริหารจัดการฟาร์มแบบครบวงจรตั้งแต่การเตรียมดิน เพาะปลูก ใส่ปุ๋ย การตลาด การขนส่ง ช่องทางการจัดจำหน่าย ต้นทุน และรายได้ โดยเป็นระบบอัจฉริยะ ออนไลน์ เรือลัดไหม ประยุกต์ใช้โดรน (Drone) ในการบริหารจัดการฟาร์ม

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (NIDA Smart Compact City Center (NIDA S2C^o), 2021) มีแนวทางในการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ หรือ “NIDA Smart City” โดยมุ่งเน้นในการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนในระดับองค์กร ชุมชนและประเทศ โดยการนำเทคโนโลยีมาช่วยบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ได้นำแนวคิดเมืองอัจฉริยะมาปรับใช้ภายใต้ “NIDA Smart City” ทั้งหมด 8 ด้าน ประกอบด้วย 1) พลังงานอัจฉริยะ (Smart Energy) 2) การสัญจรอัจฉริยะ (Smart Mobility) 3) ชุมชนอัจฉริยะ (Smart Community) 4) สิ่งแวดล้อมอัจฉริยะ (Smart Environment) 5) อาคารอัจฉริยะ (Smart Building) 6) การบริหารจัดการเมืองแบบอัจฉริยะ (Smart Governance) 7) เศรษฐกิจอัจฉริยะ (Smart Economy) 8) นวัตกรรมอัจฉริยะ (Smart Innovation)

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา (Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, 2021) มีแนวทางพัฒนามหาวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยอัจฉริยะ (Smart University) โดยมุ่งเน้นการพัฒนา 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Smart Infrastructure) 2) พัฒนา

ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาและการวิจัย บริการวิชาการ ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม (Smart Education) 3) พัฒนาระบบและกลไกการบริหารจัดการงานเทคโนโลยีสารสนเทศ (Smart Management) 4) พัฒนาความรู้ ทักษะ และความเข้าใจการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Smart People)

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี (Rambhai Barni Rajabhat University, 2023) มีแนวทางพัฒนามหาวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยอัจฉริยะ ภายใต้แผนพัฒนา Smart Local University โดยมุ่งเน้นการพัฒนา 5 ด้านประกอบด้วย 1) การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร (Smart Service) 2) การพัฒนาระบบบริหารจัดการองค์กร (Smart Management) 3) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบเครือข่าย (Smart Access) 4) การพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับงานวิจัยและนวัตกรรม (Smart Research and Innovation) 5) การพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับการเรียนการสอน (Smart Teaching with Technology)

จากการทบทวนวรรณกรรมการดำเนินงานการพัฒนามหาวิทยาลัยอัจฉริยะ (Smart University) ต่างๆทั่วประเทศพบว่าแต่ละสถาบันอุดมศึกษามีแนวทางการพัฒนามหาวิทยาลัยอัจฉริยะ แตกต่างกันขึ้นอยู่กับบริบทของมหาวิทยาลัย หลักสูตรที่เปิดสอน จุดเน้น วิสัยทัศน์ของแต่มหาวิทยาลัยที่แตกต่างกันจึงทำให้มีองค์ประกอบในการยกระดับมหาวิทยาลัยสู่มหาวิทยาลัยอัจฉริยะ (Smart University) แตกต่างกัน ซึ่งผู้เขียนได้สังเคราะห์แนวทางการพัฒนามหาวิทยาลัยอัจฉริยะในประเทศไทย ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ตารางสังเคราะห์แนวทางการพัฒนามหาวิทยาลัยอัจฉริยะในประเทศไทย

ที่	แนวทางการพัฒนามหาวิทยาลัยอัจฉริยะ	CMU	MLU	NIDA	PSARU	RBRU
1	สิ่งแวดล้อมอัจฉริยะ (Smart Environment)	✓		✓		
2	พลังงานอัจฉริยะ (Smart Energy)	✓		✓		
3	เศรษฐกิจอัจฉริยะ (Smart Economy)	✓		✓		
4	ขนส่งอัจฉริยะ (Smart Mobility)	✓		✓		
5	พลเมืองอัจฉริยะ (Smart People)	✓	✓	✓	✓	
6	การดำรงชีวิตอัจฉริยะ (Smart Living)	✓	✓	✓		
7	การบริหารภาครัฐอัจฉริยะ (Smart Governance)	✓		✓		
8	นวัตกรรมอัจฉริยะ (Smart Innovation)			✓		✓
9	อาคารอัจฉริยะ (Smart Building)			✓		
10	โครงสร้างพื้นฐานระบบและเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (Smart IT Infrastructure)		✓		✓	✓
11	ระบบบริหารจัดการองค์กรอัจฉริยะ (Smart Organization)		✓		✓	✓
12	การจัดการเรียนการสอน (Smart Learning)		✓		✓	✓

ที่	แนวทางการพัฒนามหาวิทยาลัยอัจฉริยะ	CMU	MLU	NIDA	PSARU	RBRU
13	การบริหารห้องเรียนอัจฉริยะ (Smart Classroom)		✓		✓	✓
14	ระบบศูนย์การแพทย์อัจฉริยะ (Smart Hospital)		✓			
15	ความปลอดภัยอัจฉริยะ (Smart Security)		✓			
16	มหาวิทยาลัยสีเขียว (Smart Green University)		✓			
17	สมาร์ทฟาร์ม (Smart Farming)		✓			

จากตารางสังเคราะห์ พบว่า แนวทางการพัฒนามหาวิทยาลัยอัจฉริยะในประเทศไทยที่มีการใช้กันมากที่สุด 3 จาก 5 มหาวิทยาลัย มีดังนี้

1) โครงสร้างพื้นฐานและระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (Smart IT Infrastructure) มุ่งเน้นการออกแบบอาคารที่ทันสมัย มีการติดตั้ง อุปกรณ์ที่รับรู้ข้อมูลต่าง ๆ ไว้ในอาคารมีการนำเอาระบบการทำงานของคอมพิวเตอร์มาเป็นสมองส่วนกลางเพื่อควบคุมระบบต่าง ๆ ภายในอาคารให้เป็นไปอย่างอัตโนมัติและเชื่อมโยงการทำงานของอุปกรณ์ที่ติดตั้งอยู่ในอาคารให้สามารถทำงานเชื่อมประสานกันอย่างมีประสิทธิภาพสูงที่สุด และการพัฒนาเครือข่ายสัญญาณอินเทอร์เน็ตในหอพักให้นักศึกษาและอาจารย์ให้เร็วมากขึ้น รวมทั้งพื้นที่ส่วนรวมอื่น ๆ

2) องค์กรอัจฉริยะ (Smart Organization) มุ่งเน้นการพัฒนาระบบข้อมูล (Big Data) และระบบบริการเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักศึกษาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร โดยมุ่งเน้น ความโปร่งใสและการมีส่วนร่วม และมีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องผ่านการประยุกต์ใช้นวัตกรรมบริการมุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยบริหารจัดการให้เป็นสำนักงานไร้กระดาษ และการลงลายมือชื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ ในกระบวนการจัดทำเอกสารเพื่อลงนาม การพิจารณาสั่งการ การให้ความเห็น การอนุมัติ ที่ถูกต้องตามกฎหมาย

3) การจัดการเรียนการสอน (Smart Learning) มุ่งเน้นการเรียนรู้ที่ชาญฉลาด เป็นวิธีการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและสามารถกำกับตนเองซึ่งเชื่อมต่อข้อมูลผ่านสมาร์ตเทคโนโลยีการสื่อสารในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้

4) ห้องเรียนอัจฉริยะ (Smart Classroom) มุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนที่ผสมผสานระหว่างการสอนในห้องเรียนปกติกับการสอนออนไลน์ โดยมีเทคโนโลยีดิจิทัลที่รองรับกระบวนการเรียนการสอน และเอื้อประโยชน์ให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ทุกที่ ทุกเวลา ห้องเรียนที่ถูกพัฒนาปรับปรุงด้วยอุปกรณ์ดิจิทัลและเทคโนโลยีใหม่ๆ ผสมผสานเข้ากับบทเรียน เพื่อช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และการสื่อสาร ระหว่างนักเรียนและครูผู้สอนให้สมบูรณ์มากขึ้น

5) การดำรงชีวิตอัจฉริยะ (Smart Living) มุ่งเน้นการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกโดยคำนึงถึงหลักอารยสถาปัตย์ (Universal Design) การปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งหอพัก ศูนย์อาหาร เป็นต้น รวมทั้งการปรับปรุงสนามกีฬาทุกประเภทให้ได้มาตรฐานสากลเพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดีมีความปลอดภัย และมีความสุขในการดำรงชีวิต

6) พลเมืองอัจฉริยะ (Smart People) การพัฒนาไปสู่มหาวิทยาลัยที่มีคุณภาพของบุคลากรอยู่ในระดับสูงและชั้นนำ เป็นที่พึงของสังคมได้ โดยการพัฒนาคุณภาพอาจารย์ทั้งระบบ รวมทั้งการพัฒนาความก้าวหน้าของบุคลากรแต่ละสายงาน มุ่งเน้นการพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะ และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจ ตลอดจนเปิดกว้างสำหรับความคิดสร้างสรรค์และการมีส่วนร่วมของประชาชน

การพัฒนาการจัดการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายสู่การเป็นมหาวิทยาลัยอัจฉริยะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ได้พัฒนาการจัดการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายให้ครอบคลุมทุกภารกิจหลักของมหาวิทยาลัย และวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ ในการเป็นสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง” มีพันธกิจหลักในการดำเนินงาน 7 ประการ ได้แก่ 1) ผลิตบัณฑิตตามคุณภาพบัณฑิตระดับอุดมศึกษา มีคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ประเทศชาติ และประชาคมอาเซียน 2) มุ่งสร้างองค์ความรู้ รู้ความเป็นผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่นบนฐานของการวิจัยรับใช้สังคม 3) ให้โอกาสทางการศึกษา ส่งเสริมการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นและกลุ่มชาติพันธุ์ 4) ยกระดับการผลิตและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพหรือสูงกว่า 5) ประสานและสร้างเครือข่ายความร่วมมือการพัฒนาตามภารกิจหลักเพื่อให้มหาวิทยาลัยเป็นศูนย์กลางของเครือข่ายการพัฒนาในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง 6) สร้างความสำนึกรักท้องถิ่นและประเทศ ส่งเสริมวัฒนธรรมประชาธิปไตย และดำรงความเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมล้านนา และ 7) ศึกษา วิจัยส่งเสริมและสืบสานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ดำเนินการป้องกันแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษาและชุมชน

อัตลักษณ์ของบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย “มีความเป็นผู้นำใฝ่รู้ สู้งาน คิดได้ทำเป็น สร้างงานได้ และมีจิตสาธารณะ” โดยกำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ไว้ 5 ประการได้แก่ 1) มีความเป็นผู้นำที่มีคุณธรรม จริยธรรม 2) มีความรู้ ใฝ่รู้ และทักษะทางปัญญา 3) มีทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความรับผิดชอบและจิตสาธารณะ 4) มีทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และ 5) เป็นบัณฑิตที่เป็นนักปฏิบัติการที่มีคุณภาพและสามารถสร้างงานได้ และเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย “พัฒนาท้องถิ่นตามแนวทางพระราชดำริ และต่อต้านยาเสพติด”

การเปลี่ยนแปลงของบริบทโลกภายใต้สภาวะการณ์ใหม่ ๆ ในยุคปัจจุบันส่งผลให้บทบาท หน้าที่ของมหาวิทยาลัยในอดีตที่มีหน้าที่ภารกิจในการจัดการเรียนการสอนเพื่อผลิตบัณฑิตเป็นแรงงานสู่ตลาด การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ปรับปรุง ถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยี ทะนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม แต่ด้วยสภาวะความท้าทายในปัจจุบันที่รุนแรง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลง สังคมสูงวัย ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การเข้าถึงนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง กระแสโลกาภิวัตน์ที่องค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ สามารถเชื่อมต่อข้อมูลกันได้ทั่วโลก มหาวิทยาลัยซึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้เสมือนเป็นคลังสมองของชาติด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้บริหารสถาบันการศึกษา จะต้องปรับเปลี่ยนแนวทางการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายจึงมุ่งเน้น

การพัฒนองค์กรและบริหารทุนมนุษย์มุ่งสู่องค์กรสมรรถนะสูงโดยการขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยอัจฉริยะ (Smart University) ภายใต้แนวทาง CRRU Smart Move : เน้นการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและการจัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับการพลิกโฉมมหาวิทยาลัย ซึ่งประกอบไปด้วย 5 ด้าน ดังนี้

1. CRRU Smart Plan : มุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการบริหารจัดการและการบริการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยหน่วยงานแรกในมหาวิทยาลัยที่นำไปใช้คือ กองนโยบายและแผนผ่านระบบ CRRU Smart Plan เป็นระบบสารสนเทศที่ใช้บริหารจัดการงานนโยบายและแผนของมหาวิทยาลัยและหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนามหาวิทยาลัยให้มีประสิทธิภาพและบรรลุผลสำเร็จตามวิสัยทัศน์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยเป็นการเชื่อมโยงข้อมูลที่บูรณาการงานนโยบายและแผนงานงบประมาณและงานติดตามและประเมินผลได้ในระบบเดียวกัน เป็นระบบ Paperless System เพื่อลดต้นทุนการดำเนินงานลดขั้นตอน ลดความซ้ำซ้อนของหน่วยงานภายใน โดยจะเริ่มใช้ในปีงบประมาณ 2567

CRRU Smart Plan เมื่อทำการวิเคราะห์แล้วพบว่า เป็นลักษณะการพัฒนามหาวิทยาลัยอัจฉริยะในด้าน องค์กรอัจฉริยะ (Smart Organization) มุ่งเน้นการพัฒนาระบบข้อมูล (Big Data) โดยการประยุกต์ใช้นวัตกรรมบริการมุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยบริหารจัดการให้เป็นสำนักงานไร้กระดาษ และการลงลายมือชื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ในกระบวนการจัดทำเอกสารเพื่อลงนาม การพิจารณาสั่งการ การให้ความเห็น การอนุมัติ ที่ถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ก็ได้นำมาเป็นหนึ่งแนวทางในการขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยอัจฉริยะเช่นกัน

2. ห้องเรียนอัจฉริยะ (Smart Classroom) มุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนรูปแบบ The Flipped Classroom Blended Learning เป็นการผสมผสานทั้งการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (online learning) และออฟไลน์ (Offline learning) โดยมีเทคโนโลยีดิจิทัลที่รองรับกระบวนการเรียนการสอน และเอื้อประโยชน์ให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ทุกที่ ทุกเวลา ห้องเรียนที่ถูกพัฒนาปรับปรุงด้วยอุปกรณ์ดิจิทัลและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ผสมผสานเข้ากับบทเรียน เพื่อช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และการสื่อสาร ระหว่างนักเรียนและครูผู้สอนให้สมบูรณ์มากขึ้น

เมื่อพิจารณาแนวทางการพัฒนาด้านนี้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายแล้ว พบว่า สอดคล้องกับการพัฒนามหาวิทยาลัยอัจฉริยะในด้าน ห้องเรียนอัจฉริยะ (Smart Classroom) ที่มุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนที่ผสมผสานระหว่างการสอนในห้องเรียนปกติกับการสอนออนไลน์ โดยมีเทคโนโลยีดิจิทัลที่รองรับกระบวนการเรียนการสอน และเอื้อประโยชน์ให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ทุกที่ ทุกเวลา ห้องเรียนที่ถูกพัฒนาปรับปรุงด้วยอุปกรณ์ดิจิทัลและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ผสมผสานเข้ากับบทเรียน เพื่อช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และการสื่อสาร ระหว่างนักเรียนและครูผู้สอนให้สมบูรณ์มากขึ้น

3. การเรียนรู้อย่างชาญฉลาดสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Smart Learning for Long Life Learning) มุ่งเน้นการเรียนรู้อย่างชาญฉลาด เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นไปที่มนุษย์และเนื้อหามากกว่าอุปกรณ์และการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและชาญฉลาดบนโครงสร้างพื้นฐานด้านไอทีขั้นสูง ซึ่งสามารถใช้วิธีการเรียนรู้ที่มีอยู่ทั้งหมด เช่น e-Learning, m-Learning หรือ u-Learning ผ่านการเรียนรู้จากอุปกรณ์เทคโนโลยี

การสื่อสารอัจฉริยะต่างๆ ที่มีอยู่อย่างไม่จำกัด ได้แก่ อินเทอร์เน็ต แล็ปท็อป สมาร์ทโฟน มัลติมีเดีย ฯลฯ มาใช้
ในกระบวนการเรียนรู้ นักศึกษาสามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ด้วยตัวเอง (Self-initiated Study) เป็นการพัฒนาส่วน
บุคคล แบบไม่จำกัดวัยและอายุในการเรียนรู้ สามารถเรียนรู้ได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุดตลอดชีวิต

ซึ่งปัจจุบันมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายมีการดำเนินงานโดยผ่าน สถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดย
การออกแบบหลักสูตรการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Credit Bank) 20 หลักสูตร/ หลักสูตรระยะสั้น (In house
training, Online, Onsite, MOOC) ปัจจุบันมีหลักสูตรการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เปิดให้บริการหลายด้านอาทิเช่น
ด้านวิทยาการการเรียนรู้ ด้านเศรษฐกิจ สังคม เกษตรและสิ่งแวดล้อม ด้านการเป็นผู้ประกอบการ ด้าน
วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและอุตสาหกรรม ด้านภาษาและการสื่อสาร ด้านสุขภาพและการสร้างความสุข ด้านการ
บริหารจัดการ ด้านมนุษยสัมพันธ์และการบริการ

เมื่อพิจารณาแนวทางการพัฒนาด้านนี้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายแล้ว พบว่า สอดคล้องกับการ
พัฒนามหาวิทยาลัยอัจฉริยะในด้าน การจัดการเรียนการสอน (Smart Learning) ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ที่ชาญ
ฉลาด เป็นวิธีการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและสามารถกำกับตนเองซึ่งเชื่อมต่อข้อมูลผ่านสมาร์
เทคโนโลยีการสื่อสารในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ซึ่งมีมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
พระนครศรีอยุธยา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ก็ได้นำมาเป็นหนึ่งในแนวทางในการขับเคลื่อนมหาวิทยาลัย
อัจฉริยะเช่นกัน

**4. ผู้เชี่ยวชาญการสอน (Smart Lecturer) Training and Coaching มุ่งเน้นการพัฒนาไปสู่
มหาวิทยาลัยที่มีคุณภาพของบุคลากรอยู่ในระดับสูงและชั้นนำ** เป็นที่พึงของสังคมได้ โดยการพัฒนาคุณภาพ
อาจารย์ทั้งระบบ รวมทั้งการพัฒนาความก้าวหน้าของบุคลากรแต่ละสายงาน จัดตั้งศูนย์พัฒนาการเรียนการสอน
รวมทั้งเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มีคุณภาพเป็นที่พึงของสังคมได้ ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาการจัดการเรียน
การสอนมหาวิทยาลัยอัจฉริยะ ด้านพลเมืองอัจฉริยะ (Smart People) ซึ่งเป็นการพัฒนาไปสู่มหาวิทยาลัยที่มี
คุณภาพของบุคลากรอยู่ในระดับสูงและชั้นนำ เป็นที่พึงของสังคมได้ โดยการพัฒนาคุณภาพอาจารย์ทั้งระบบ
รวมทั้งการพัฒนาความก้าวหน้าของบุคลากรแต่ละสายงาน มุ่งเน้นการพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะ และสิ่งแวดล้อม
ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจ ตลอดจนเปิดกว้างสำหรับความคิด
สร้างสรรค์และการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งมีมหาวิทยาลัยหลากหลายที่ได้พัฒนาด้านนี้มาเป็นส่วนหนึ่ง
ของการพัฒนามหาวิทยาลัยอัจฉริยะ อาทิเช่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ สถาบัน
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เป็นต้น

5. ความปลอดภัยอัจฉริยะ (Smart Security) มุ่งเน้นการรักษาความปลอดภัยแบบองค์รวม เป็น
การบูรณาการอุปกรณ์ตรวจจับการบุกรุกหลายแบบเพื่อป้องกันและเตือนภัย มีกล้อง CCTV ทั่วพื้นที่
มหาวิทยาลัยทุกประตูทางเข้าออก มีการจับรูปสแกนใบหน้าตรงของบุคคล พร้อมห้องควบคุมและเจ้าหน้าที่ดูแล
ตลอด 24 ชม. ตลอดจนเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยและสายตรวจที่ช่วยให้อุ่นใจในความปลอดภัยในชีวิตและ
ทรัพย์สิน

สอดคล้องกับการพัฒนามหาวิทยาลัยอัจฉริยะของโครงการจุฬาฯ สมาร์ทซิตี้ ซึ่งสำนักงานจัดการ
ทรัพย์สินจุฬาฯ (PMCU) ได้นำนวัตกรรมด้าน Mobility มาพัฒนาพื้นที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยให้เป็นเมือง

อัจฉริยะต้นแบบ ในด้าน การรักษาความปลอดภัยอัจฉริยะ (Smart Security) เพื่อการตรวจสอบและการรักษาความปลอดภัย ทั้งทางด้านกายภาพและระบบออนไลน์ โดยรวมการควบคุมไว้ที่ศูนย์กลาง เมื่อเกิดเหตุไม่ปกติสามารถตรวจสอบและเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ เพื่อความปลอดภัยของทรัพย์สินและข้อมูลของผู้อยู่อาศัยและผู้เข้ามาใช้งานในพื้นที่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนพัฒนาการจัดการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายสู่การเป็นมหาวิทยาลัยอัจฉริยะ ควรมีการปฏิบัติดังนี้

1. มหาวิทยาลัยควรมีการแปลงแผนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติเป็นแผนปฏิบัติการประจำปี โดยได้กำหนดจุดเน้นการพัฒนาตามกลยุทธ์ และแนวทางการดำเนินงานในแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายตามแผนยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ ซึ่งการนำแผนไปสู่การปฏิบัติเป็นเรื่องสำคัญมาก ดังนั้นคณะ/สำนัก/หน่วยงานจะต้องจัดทำกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศ ของหน่วยงานให้สอดคล้องกับแผน CRRU Smart University มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ในแผนปฏิบัติราชการระยะ 3 ปี และแผนปฏิบัติการประจำปี

2. เพื่อให้แผนการพัฒนาการจัดการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายสู่การเป็นมหาวิทยาลัยอัจฉริยะ CRRU Smart University สามารถดำเนินการลุล่วงบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้สำเร็จเป็นรูปธรรม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการมีระบบและกลไก หรือแนวทางที่ชัดเจน และระบบการติดตามผลเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารและประเมินผลแผนดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพ

ซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายควรกำหนดระดับของการบริหารการกำกับติดตาม และการประเมินผลแผนปฏิบัติการพัฒนาการจัดการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายสู่การเป็นมหาวิทยาลัยอัจฉริยะ โดยอาจกำหนดกลไกนโยบายที่จำเป็น รวมถึงแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมต่อบริบทของคณะ/หน่วยงาน เพื่อให้เกิดความเป็นไปได้ในการให้ความร่วมมือจากผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้มหาวิทยาลัยควรเน้นการบูรณาการมุ่งภารกิจร่วมกัน และระดมพลังร่วมกันดำเนินการอย่างจริงจังต่อเนื่องจากทุกภาคส่วน และเน้นการมีส่วนร่วมในกระบวนการแปลงแผนทุกขั้นตอน และคอยติดตามตรวจสอบดำเนินงาน

นอกจากนั้นมหาวิทยาลัยจะต้องมีกลไกในการทำงานเพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างคณะ/หน่วยงานของมหาวิทยาลัยแล้ว ยังอาจสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกมหาวิทยาลัย ทั้งภาครัฐและเอกชนโดยอาจจะเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมกับมหาวิทยาลัยเพื่อให้การดำเนินงานตามแผนการพัฒนาการจัดการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายสู่การเป็นมหาวิทยาลัยอัจฉริยะ นี้สำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

- Coccoli, M. et al. (2014). Smarter Universities: A Vision for the Fast Changing Digital Era. **Journal of Visual Languages and Computing** 25(6): 1,003–1,011.
<https://doi.org/10.1016/j.jvlc.2014.09.007>
- Correia, L. & Wünstel, K. (2011). **Smart Cities Applications and Requirements**.
http://grow.tecnico.ulisboa.pt/wp-content/uploads/2014/03/White_Paper_Smart_Cities_Applications.pdf. 1 March 2023.
- Digital Economy Promotion Agency. (2020). **Thailand Smart City competitiveness Index: TSCCI 2021**. <https://www.smartcitythailand.or.th/>. 25 August 2023. (in Thai)
- Delgado, B. et al. (2016). **A Roadmap toward the Development of Sapienza Smart Campus**.
 EEEIC 2016 - International Conference on Environment and Electrical Engineering, (pp.1–6). <https://doi.org/10.1109/EEEIC.2016.7555573>. 22 May 2023.
- European Parliamentary. (2014). **Mapping Smart Cities in the EU**. Brussels: European Union Publishing.
- Khatoun, R. and Zeadally, S. (2016). **Smart Cities: Concepts, Architectures, Research Opportunities**. ACM.
- Khuanat, W. & Phangnga, P. (2013). **Urbanization in Thailand**.
<https://www.tei.or.th/thaicityclimate/public/research-46.pdf>. 22 May 2023. (in Thai)
- Lv, Z. et al. (2018). Government affairs service platform for smart city. **Future Generation Computer Systems** 81: 443-451.
- NIDA Smart Compact City Center (NIDA S2C°). (2021). **Smart University** .
<https://nida.ac.th/8402/>. 4 March 2023. (in Thai)
- Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University. (2021). **Smart University Plan**.
<https://www.aru.ac.th/arit/PDF/aritplanSmartUniversity2563.pdf>. 2 March 2023. (in Thai)
- Rambhai Barni Rajabhat University. (2023). **Smart Local University**.
<https://smartu.rbru.ac.th/#services>. 4 March 2023. (in Thai)
- Smart Campus Management Center. (2021). **CMU Smart City**.
<https://scmc.cmu.ac.th/web/vision>. 2 March 2023. (in Thai)

The Center for Digital Technology. (2021). **Smart University**.

<https://cdt.wu.ac.th/smartu/%e0%b9%80%e0%b8%81%e0%b8%b5%e0%b9%88%e0%b8%a2%e0%b8%a7%e0%b8%81%e0%b8%b1%e0%b8%9a-smartu/>. 2 March 2023. (in Thai)

United Nations. (2014). **World Urbanization Prospects: The 2014 Revision (Highlight)**. New York: Department of Economic and Social Affairs United Nations. (in Thai)

Zainuddin, N. (2017). **Smart Universities offer Innovative Resources Close at Hand**.

<https://www.nst.com.my/opinion/letters/2017/12/309728/smart-universities-offer-innovative-resources-close-hand>. 22 March 2023.